

**SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE ÇALIŞAN YOKSULLUĞU VE YOKSULLUK
POLİTİKALARI: KAPICILARIN ÇALIŞAN YOKSULLUĞU
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ (ISPARTA ÖRNEĞİ)**

**Mustafa Özcan TAŞKESEN
1030225209**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr. Mustafa ÖZTÜRK**

ISPARTA-2012

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK LİSANS
TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI**

Tez Savunması 1

Tarih: 10/4/2012

Enstitü Yönetim Kurulunun 16/ 3/2012 tarih ve B.30.2.SDÜ.0.41.72.00.302.14.05-480 sayılı kararıyla oluşturulan jürimiz Çalışma Ekon. ve End. İlişkiler Anabilim Dalı Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS öğrencisi Mustafa Özcan TAŞKESEN'nin "Türkiye'de Çalışan Yoksulluğu ve Yoksulluk Politikaları: Kıpıcıların Çalışan Yoksulluğu Bağlamında Değerlendirilmesi (Isparta Örneği)" başlıklı tezini incelemek ve değerlendirmek üzere 10/4/2012 tarihinde saat 11.00'da toplanmış ve aday tez savunmasına almıştır.

Lisansüstü Yönetmeliği Madde 25 uyarınca adaya 60 dakika süreyle teziyle ilgili Ek'te sunulan sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tezinin aşağıda belirtilen sebeplerle,

Tezin kabul edilmesine
(Öğrenci, varsa jüri tarafından gerekli görülen düzeltmeleri yaparak, tezinin onaylı son şeklini bir (1) ay içinde Enstitü'ye teslim etmelidir.)

Tezde düzeltme verilmesine
(Öğrenci, tezde gerekli görülen düzeltmeleri yaptıktan sonra üç (3) ay içinde savunmasını yineleyecektir.)

Tezin reddedilmesine
(Öğrenci, yeni tez konusu belirlemelidir.)

*Tez adı değişikliği yapıldı/yapılmadı:
oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.
Gereği için arz olunur.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman :	Yrd.Doç.Dr.Mustafa ÖZTÜRK	
Üye :	Yrd.Doç.Dr.Nihat ALTUNTEPE	
Üye :	Doç.Dr.Nazmi AVCI	

Ek : Herbir jüriye ait tez değerlendirme jüri raporları

Enstitü Yönetim Kurulu Kararı	Tarih:	Karar No:
Bu form danışman tarafından düzenlenerek 3 gün içerisinde ilgili Anabilim Dalı aracılığı ile Enstitüye teslim edilir.		

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Çalışan Yoksulluğu ve Yoksulluk Politikaları: Kıpıcıların Çalışan Yoksulluğu Bağlamında Değerlendirilmesi (Isparta Örneği)” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Mustafa Özcan TAŞKESEN
12.04.2012

ÖNSÖZ

Sosyal bilimler literatüründe yoksulluk kavramı üzerine çokça durulduğu ancak görece yoksulluk olarak değerlendirilen çalışan yoksulluğu üzerine yoğunlaşmadığı bir gerçektir. Çalışan yoksulluğunun Türkiye’de önemli bir sorun olmasına rağmen üzerinde durulmaması ya da göz ardı edilmesi bu sorunun çözümsüz kalmasına neden olmaktadır. Özellikle son yıllarda siyasi çevreler tarafından yoksulluk üzerine yoğunlaşılması bu sosyal problem için bir fayda oluştursa da, konunun çok boyutlu bir şekilde ele alınmamasından dolayı yoksulluğun tam anlamıyla çözüme kavuşmadığı söylenebilir.

Çalışan yoksulluğundaki çalışma ve yoksul olma tezatlığının çözümü sosyal politikalarla mümkün olacaktır. Ancak bu sosyal politikalarında bilimsel olarak tartışılması ve siyasi merciler tarafından uygulanması gerekmektedir. Bu amaçla yapılan bu çalışmada, çalışan yoksulluğu üzerine yapılan teorik tartışmalarla birlikte Isparta İlinde kapıcılar üzerine yapılan anket uygulamasına da yer verilmiştir. Isparta’nın sosyo-ekonomik yapısı ile çalışmanın konusuna elverişli bir kent olması konunun yerel düzeyde değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda Isparta’da yer alan kapıcılar çalışan yoksulluğu bağlamında değerlendirilecektir.

Ülkemizin sosyal problemlerinden bir tanesi olan çalışan yoksulluğuna dikkat çekmek ve çözüm üretmek amacıyla yapılan bu çalışmaya destek sağlayan SDÜ BAP Birimine, fikir ve yardımlarıyla çalışmanın tamamlanmasına yardımcı olan danışman hocam Yrd.Doç.Dr. Mustafa ÖZTÜRK’e, çalışma konusunun belirlenmesinde fikirleri ile destek olan hocam Doç.Dr. Nazmi AVCI’ya, bütün öğrenim hayatım boyunca hep destek olan annem Ayşe TAŞKESEN’e ve babam Osman TAŞKESEN’e, çalışma sırasında desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli eşim Canan GÖNÜLLÜ TAŞKESEN’e teşekkür ederim.

Mustafa Özcan TAŞKESEN
Isparta/2012

ÖZET

TÜRKİYE'DE ÇALIŞAN YOKSULLUĞU VE YOKSULLUK POLİTİKALARI: KAPICILARIN ÇALIŞAN YOKSULLUĞU BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ (ISPARTA ÖRNEĞİ)

Mustafa Özcan TAŞKESEN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Bölümü Yüksek Lisans Tezi, 121 sayfa, Nisan 2012

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Mustafa ÖZTÜRK

Son yıllarda yoksulluk olgusu üzerine araştırmacıların ve özellikle siyasi çevrelerin fazlaca durması yoksulluğa ayrı bir önem katmıştır. Siyasi çevrelerin bu olgu üzerinde durmalarının nedeni tartışma konusudur. Siyasi partiler yoksulluğu popülist siyaset için mi kullanmaktalar yoksa gerçekten yoksulluğun çözümü için mi politikalar üretmekte?

Günümüzde artık yoksulluk olgusu kadar yoksulluğun derecelendirilmesi de ayrı bir öneme sahiptir. Dolayısıyla günümüzde mutlak yoksulluk kadar görece yoksulluk da önem kazanmış ve çalışan yoksulluğu gibi bir ironi ortaya çıkmıştır. İnsanların çalıştığı halde yoksul olması yoksulluk olgusunda ayrı bir problemi ortaya çıkarmıştır. Mutlak yoksulluk genel olarak az gelişmiş ülkelerin bir problemi iken, bir görece yoksulluk türü olarak çalışan yoksulluğu, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin de sorunu haline gelmiştir. Bu nedenle çalışan yoksulluğu daha geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu durum çalışan yoksulluğu üzerine araştırma yapılmasını önemli hale getirmektedir.

Bu düşünceler ışığında bu çalışma iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda çalışan yoksulluğu kavramı teorik açıdan ele alınmış, ikinci kısımda ise, çalışan yoksul olarak kabul edilebilecek bir meslek grubu olan kapıcılar üzerine bir araştırma yapılmıştır. Asgari ücretle çalışanların arasında maddi açıdan en iyi durumda olan meslek grubu hiç kuşkusuz kapıcılardır. Hal böyle iken, kapıcıların birer çalışan yoksul olması, diğer asgari ücretle çalışan bireylerin çalışan yoksulluğunu ne boyutla yaşadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yoksulluk, Çalışan Yoksulluğu, Politika, Kapıcılar.*

ABSTRACT**THE WORKING POVERTY AND POVERTY POLICIES IN TURKEY: AN
EVALUATION ABOUT PORTERS AS WORKING POVERTY
(ISPARTA EXAMPLE)****Mustafa Özcan TAŞKESEN**

Süleyman Demirel University, Department of Labour Economics and Industrial
Relations Master Thesis, 121 Pages, April 2012

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

In recent years, poverty has become more important than ever before as the researchers and the political circles emphasize it excessively. The emphasizing of the poverty by the political circles is a matter of opinion. Do the political parties exploit the poverty for their populist policies or do they really produce policies to eliminate the poverty?

In today's world, to grade the poverty is as important as the phenomenon of poverty itself. Hence, relative poverty has gained importance as absolute poverty and an irony called "working poverty" has emerged. The poverty of working people revealed a different problem for the phenomenon of poverty. As a relative poverty type, working poverty has become a problem in developing countries and developed countries where absolute poverty has become a problem for developed and developing countries. Therefore working poverty contains a larger area. This makes it more important to research on working poverty.

In the light of these opinions this work consists of two parts. In the first one, working poverty is analyzed from theoretical aspect. In the second part, a research on porters who can be considered to suffer from working poverty has been performed. There is no doubt that among the people work minimum wage, porters are the people with best economic conditions. Under these circumstances, the fact that the porters are working poor people shows the extent of poverty of other individuals working minimum wage.

Keywords: *Poverty, working poverty, policy, porters*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ONAY SAYFASI.....	ii
YEMİN METNİ.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv

GİRİŞ

GİRİŞ.....	1
1. Çalışmanın Konusu.....	4
2. Çalışmanın Amacı.....	4
3. Çalışmanın Varsayımları.....	4
4. Çalışmanın Önemi.....	5
5. Çalışmanın Yöntemi.....	5
6. Çalışmanın Evren ve Örneklemi.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUK VE ÇALIŞAN YOKSULLUĞU OLGUSU

1.YOKSULLUK KAVRAMI ÇEŞİTLERİ VE TANIMLARI.....	7
1.1-Yoksulluk Kavramı	7
1.2-Yoksulluk Çeşitleri ve Tanımları	11
1.2.1- Mutlak Yoksulluk ve Görelî Yoksulluk.....	12
1.2.2- Objektif Yoksulluk ve Sübjektif Yoksulluk.....	15
1.2.3- Kırsal Yoksulluk ve Kentsel Yoksulluk.....	16
1.3- İşsiz Yoksullar İle Çalışan Yoksullar Arasındaki Farklılık.....	18
2.ÇALIŞAN YOKSULLUĞU VE ÇALIŞANLARIN YOKSULLAŞMA	
NEDENLERİ.....	20
2.1.Çalışan Yoksul Kavramı.....	20
2.2.Çalışanların Yoksullaşma Nedenleri.....	24

2.2.1. Eğitim ve Bilgi Düzeyi.....	24
2.2.2. Sosyal Sermaye Yetersizliği.....	25
2.2.3. Küreselleşme.....	27
2.2.4. Ekonomik Krizler.....	28
2.2.5. Düşük Ücretler.....	29
2.2.6. İstihdam Yapısında Değişim.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ÇALIŞMA HAYATI VE YOKSULLUK POLİTİKALARI

1. SOSYAL POLİTİKA VE ÇALIŞMA HAYATI.....	33
2. YOKSULLARIN SİYASETTEKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	36
3. YOKSULLUĞA POLİTİK BAKIŞ ŞEKİLLERİ.....	38
3.1.Yoksulluğa Sosyal Devlet Anlayışı İle Bakış.....	38
3.2. Yoksulluğa Liberal Anlayış İle Bakış.....	39
3.3. Yoksulluğa Organik Muhafazakar ve Liberteryan Muhafazakarlık Anlayışı İle Bakış.....	41
4.SİYASİ PARTİLERİN YOKSULLUK POLİTİKALARI.....	42
4.1.AKP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk.....	43
4.2.CHP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk.....	44
4.3.MHP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk.....	45
5.SİYASİ PARTİLERİN ÇALIŞMA HAYATINA YÖNELİK POLİTİKALARI...46	
5.1.AKP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı.....	47
5.2.CHP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı.....	47
5.3.MHP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ISPARTA’DA Kİ KAPICILAR ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMANIN BULGULARI

1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER.....	50
1.1.Kapıcıların Oturdıkları Daireleri ve Dairelerinden Memnuniyet Durumu.....	50

1.2.Cinsiyet.....	51
1.3.Yaş.....	51
1.4.Eğitim.....	52
1.5.Ebeveynlerin Mesleği ve Eğitim Durumu.....	53
1.6.Hanede Yaşayan ve Çalışan Sayısı.....	55
1.7.Hanenin Toplam Aylık Geliri.....	57
1.8.Doğum Yeri ve Göç Etme Durumu.....	59
2. KAPICILARIN KAPICILIK MESLEĞİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ.....	61
2.1.Kapıcıların Yaptıkları Meslekten Memnuniyet Durumları.....	61
2.2.Kapıcılar Çocuklarının da İlerde Kapıcı Olarak Çalışmalarını İsterler mi?.....	63
2.3.Kapıcıların Ücreti Kapıcılıkla Aynı Olan Başka Bir İşte Çalışmaya Yönelik Düşünceleri.....	64
3. KAPICILARIN SOSYAL SERMAYE DURUMLARI.....	66
4.KAPICILARIN ÇEVRELERİNDEN VE DEVLETTEN YARDIM ALMA DURUMLARI.....	68
5. KAPICILARIN TÜKETİM DAVRANIŞLARI.....	72
5.1. Kapıcıların Giyime Yönelik Tüketim Alışkanlıkları.....	72
5.2. Kapıcıların Kırmızı Et ve Ürünlerini Tüketim Sıklığı.....	75
5.3.Kapıcıların Sosyo-Kültürel Faaliyette Bulunma Sıklıkları.....	77
6. KAPICILARIN MADDİ OLARAK TASARRUF ETME DURUMLARI.....	78
7. KAPICILARIN YOKSULLUKLA İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ	82
7.1.Kapıcıların Yoksulluğun En Önemli Nedenine İlişkin Düşünceleri.....	82
7.2.Kapıcıların Kendi Yoksulluklarıyla İlgili Düşünceleri.....	84
7.3.Kapıcıların Yoksulluğun Çözümüne Yönelik Düşünceleri.....	90
7.4.Siyasi Partilerin Yoksulluk Söylemlerinin Kapıcıların Oy Verme Eğilimi Etkileyip Etkilememe Durumu.....	91
8.ÇALIŞAN YOKSUL OLARAK KAPICILAR.....	93
SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER.....	95
KAYNAKÇA.....	99
EK-1.KONUT KAPICILARI YÖNETMELİĞİ.....	105

EK-2.AKP'NİN, CHP'NİN VE MHP'NİN 2011 SEÇİM**BEYANNAMELERİN'DEKİ YOKSULLUK VE ÇALIŞMA****HAYATINA YÖNELİK KISIMLAR.....108****EK-3.ANKET FORMU.....118****ÖZGEÇMİŞ.....121**

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1: Görüşülen Kapıcıların Evlerinin Kaçınıcı Katta Olduğu.....	50
Tablo 2: Görüşülenlerin Oturdukları Daireden Memnun Olup Olmadıkları.....	50
Tablo 3: Görüşülenlerin Cinsiyet Dağılımı.....	51
Tablo 4: Görüşülenlerin Yaş Dağılımı.....	52
Tablo 5: Görüşülenlerin Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	52
Tablo 6: Görüşülenlerin Baba Mesleği.....	53
Tablo 7: Görüşülenlerin Anne Mesleği.....	53
Tablo 8: Görüşülenlerin Babalarının Eğitim Durumları.....	54
Tablo 9: Görüşülenlerin Annelerinin Eğitim Durumları.....	55
Tablo 10: Görüşülenlerin Hanesinde Yaşayan Sayısı.....	55
Tablo 11: Görüşülenlerin Hanesinde Çalışan Sayısı.....	56
Tablo 12: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Hanesinde Çalışan Sayısı.....	56
Tablo 13: Görüşülenlerin Toplam Aylık Hane Gelirleri.....	57
Tablo 14: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Hanenin Toplam Aylık Geliri.....	58
Tablo 15: Görüşülenlerin Doğum Yerleri Dağılımı.....	59
Tablo 16: Görüşülenlerin Başka Yerden Göç Etme Durumları.....	59
Tablo 17: Görüşülenlerin Nereden Göç Ettiklerine Göre Doğum Yerleri.....	60
Tablo 18: Görüşülenlerin İşlerinden Memnuniyet Durumları.....	61
Tablo 19: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Kapıcı Olarak Çalışmaktan Memnun Olup Olmadıkları.....	62
Tablo 20: Görüşülenlerin Çocuklarının Kapıcı Olmalarını İsteme Durumu.....	63
Tablo 21: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Çocuklarının Kapıcı Olmalarını İsteme Durumları.....	63
Tablo 22: Görüşülenlerin Kapıcılıkla Ücreti Aynı Başka Bir İşte Çalışmayı İsteyip İstemedikleri.....	64
Tablo 23: Görüşülenlerin Kapıcı Olmaktan Memnuniyetlerine Göre Kapıcılıkla Ücreti Aynı Başka Bir İşte Çalışmayı İsteyi İstemedikleri.....	65
Tablo 24: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Ücreti Kapıcılıkla Aynı Olan Başka Bir İşte Çalışmayı İsteyip İstemedikleri.....	66
Tablo 25: Görüşülenlere Kapıcılığı Kimin Bulduğu.....	66

Tablo 26: Görüşülenlerin Göç Ettiği Yere Göre İşlerini Kimin Bulduğu.....	67
Tablo 27: Görüşülenlerin Çevresindeki İnsanlardan Daha Çok Hangi Konuda Yardım Aldığı.....	69
Tablo 28: Görüşülenlerin Başka Kişilerden Zekat, Fitre, Giysi, Gıda Gibi Yardım Alıp Almadıkları.....	70
Tablo 29: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Başka Kişilerden Zekat, Fitre, Giysi, Gıda Gibi Yardım Alıp Almadıkları.....	71
Tablo 30: Görüşülenlerin Devlet Tarafından Yapılan Yardımlardan Yararlanıp Yararlanmadığı.....	72
Tablo 31: Görüşülen Kapıcıların Giysi İhtiyaçlarını En Çok Nereden Karşıladıkları.....	73
Tablo 32: Görüşülen Kapıcıların Aylık Toplam Hane Gelirlerine Göre Giysi İhtiyaçlarını En Çok Nereden Karşıladıkları.....	74
Tablo 33: Görüşülen Kapıcıların Kırmızı Et ve Ürünlerini Ne Sıklıkla Tükettikleri.....	75
Tablo 34: Görüşülen Kapıcıların Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Kırmızı Et ve Ürünlerini Tüketme Sıklığı.....	76
Tablo 35: Görüşülen Kapıcıların Sosyo-Kültürel Faaliyetleri Gerçekleştirme Sıklıkları.....	77
Tablo 36: Görüşülen Kapıcıların Geçim Sıkıntısı Çektiklerinde En Çok Neden Tasarruf Ettikleri.....	78
Tablo 37: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Geçim Sıkıntısı Çektikleri Dönemlerde En Çok Neden Tasarruf Yaptıkları.....	79
Tablo 38: Görüşülenlerin Aylık Nakit Para Olarak Birikim Yapıp Yapamadıkları.....	80
Tablo 39: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Aylık Nakit Para Olarak Birikim Yapıp Yapamadıkları.....	81
Tablo 40: Görüşülen Kapıcılara Göre Yoksulluğun En Önemli Nedeni.....	82
Tablo 41: Görüşülen Kapıcıların Cinsiyetine Göre Yoksulluğun En Önemli Nedeni.....	83
Tablo 42: Görüşülenlerin Kendilerini Yoksul Olarak Görüp Görmedikleri.....	84

Tablo 43: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Kendilerini Yoksul Görüp Görmedikleri.....	85
Tablo 44: Görüşülen Kapıcıların İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlere Göre Yoksulluklarının En Önemli Nedeni.....	85
Tablo 45: Görüşülenlerin İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlerin Cinsiyetine Göre Yoksul Olmalarının En Önemli Nedeni.....	86
Tablo 46: Görüşülenlerin İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlerin Aylık Toplam Hane Gelirlerine Göre Yoksulluklarının En Önemli Nedeni.....	87
Tablo 47: Görüşülenlerin İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlere Göre Ailelerinde Çalışan Olmasına Rağmen Yoksul Olmalarının En Önemli Nedeni.....	88
Tablo 48: Görüşülenler İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlerin Aylık Toplam Hane Gelirlerine Göre Ailelerinde Çalışan Olmasına Rağmen Yoksul Olmalarının En Önemli Nedeni.....	89
Tablo 49: Görüşülenlere Göre Yoksulluğa Yönelik Çözümlerin Hangi Kurum veya Kuruluşlar Tarafından Yapılması Gerektiği.....	90
Tablo 50: Görüşülen Kapıcıların Oy Verirken Siyasi Partilerin Yoksulluk Söyleminden Etkilenip Etkilenmedikleri.....	91
Tablo 51: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Oy Verirken Siyasi Partilerin Yoksulluk Söylemlerinden Etkilenip Etkilenmeme Durumları.....	92
Tablo 52: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirleri ve Hanelerinde Yaşayan Sayılarına Göre Hanelerinde Kaç Kişi Çalıştığı.....	93

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Şekil 1: TUIK ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Göre Açlık ve Yoksulluk Sınırı.....	15
Şekil 2: Literatürde Kullanılan Çalışan Yoksul Tanımlamaları.....	23
Şekil 3: Cinsiyet ve Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Brüt Kazanç.....	25

GİRİŞ

Tüketimin, insan hayatının vazgeçilmez unsurlarından bir tanesi hatta en önemlisi olduğu söylenebilir. İnsanlık tarihi boyunca bu önem, insan hayatında hep var olmuştur. Fakat tüketim şekli günümüze gelindiğinde farklı bir boyut kazanmış, artık insanlar hayatlarını idame ettirecek temel ihtiyaçlarının yanında sosyo-kültürel ihtiyaçlara da büyük önem vermeye başlamıştır. Avcı-toplayıcı topluluklardan günümüzdeki toplum şekline kadar tüketim alışkanlıklarında önemli derecede değişimler olmuştur. Nitekim dünyada tüketimin bir yaşam tarzı haline gelmesi, tüketimde meydana gelen değişimin bir göstergesidir. Günümüz toplumlarında tüketim öyle bir hal almıştır ki insanlar tükettikleri derecede toplumda üst seviyede kendilerine yer bulabilmektedirler yani statüleri tüketimlerine paralel olarak şekillenmektedir.

Tüketimin günümüzde bu denli çeşitlenerek önemli hale gelmesi, tüketmeme ya da tüketememe durumunu da önemli hale getirmiştir. Tüketmeme ya da tüketememe durumunun, yoksulluk olgusunu beraberinde getirdiği söylenebilir. Yoksulluk, günümüzde birçok toplumu ilgilendiren bir problem haline gelmiştir. Sadece az gelişmiş ülkelerde değil; aynı zamanda gelişmekte olan ve refah seviyesine ulaşmış ülkelerde de farklı şekillerde kendini göstermektedir. Bu nedenle teknolojinin ilerlemesi ve küreselleşmenin hız kazanması; birçok farklı kurum ve kuruluşun, araştırmacıların ve siyasi partilerin yoksulluğa olan ilgilerini arttırmıştır. Bu ilginin artmasının en önemli sebebi; yoksullukla mücadelenin gerçekleşebilmesi için hangi yolun izleneceğine karar verilmesidir. Nitekim yoksullukla mücadele edilebilmesi için öncelikle ülkedeki yoksulların kimler olduğu ve yoksulluğu ne derecede yaşadığı belirlenmelidir. Belirlenen kriterler çerçevesinde çeşitli politikalar üretilecek ve uygulanacaktır.

Yoksulluk çalışmalarında yalnızca kimlerin yoksul olduğunun belirlenmesi değil, bu kimselerin hangi kriterlere göre yoksul olduğunun belirlenmesi de önemlidir. Böylece, görelî ya da mutlak yoksulluk adı verilen kavramlar daha iyi anlaşılacaktır. Mutlak yoksulluk, insanların temel tüketim ihtiyaçlarını karşılayamama durumu iken; görelî yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarının

dışında kalan sosyal, ekonomik ve kültürel alana dönük gereksinimlerini karşılayamama durumudur.

Genel olarak yoksulluk olgusu, çoğu zaman sadece işsizlikle açıklanmakta ve yoksulluğun tek nedeni olarak gösterilmektedir. Fakat yoksulluk bu düşüncenin tersine, sadece işsizlikle açıklanamayacak kadar çok boyutlu bir olgudur. Şüphesiz istihdama yönelik çabalar yoksulluğun giderilmesinde büyük öneme sahiptir. Ancak çalışma hayatında aktif olup aynı zamanda yoksul olarak değerlendirilen birçok insanın olduğu aşikardır. Bu tür yoksullar, çalışan yoksul olarak tanımlanmakta ve birçok uluslar arası (Eurostat, ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu, INSEE gibi) kuruluş, herhangi bir işte çalıştığı halde kendisini ve ailesindeki bireyleri yoksulluktan kurtaramayacak gelir seviyesine sahip bu yoksullara dikkat çekmektedir. Çalışan yoksulluğu, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler kadar refah seviyesine ulaşmış gelişmiş ülkelerde de önemli bir sorun olarak görülmektedir. Çalışan yoksulları, mutlak yoksul olarak görmemek, görelî yoksulluk tanımıyla değerlendirmek doğru olacaktır. Öyle ki; bu tür yoksullar elde ettikleri ekonomik gelirle temel ihtiyaçlarını karşılayabilmekte fakat eğitim, sağlık vb. gibi diğer sosyal hak ve özgürlüklerden daha az faydalanabilmekte ya da hiç faydalanamamaktadır.

Bireylerin iyi işlerde çalışabilmesine olanak sağlayacak yeterli eğitim düzeylerinin ve sosyal çevrelerinin olmaması; çalışanların yoksul olmalarında önemli bir etken olduğu söylenebilir. Bu tür nedenlere bakıldığında, çalışanların yoksullaşma sebeplerinin kendi kişisel özelliklerinden kaynaklandığı görülecektir. Bunun yanı sıra çalışan bireyler küreselleşme, düşük ücretler, ekonomik krizler, istihdam yapısındaki değişimlerle de yoksullaşabilmektedirler. Bu etmenlerin kişilerden değil, ekonomik yapıdan kaynaklandığı görülmektedir.

Temel ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çeken yoksullar –mutlak yoksullar- ile çalışan yoksullar –görelî yoksullar- arasında sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan bir takım farklılıklar olduğu söylenebilir. Bu nedenle mutlak yoksullar ile görelî yoksulların siyasetten beklentileri ve bu yoksullara uygulanacak politikalar da farklılık göstermektedir. Mutlak yoksullar genel olarak yiyecek, barınma, giyim gibi temel ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik istekte bulunurken, görelî yoksullar temel

ihtiyaçlarını kendileri karşılayabildikleri için daha çok sosyal hak ve özgürlük isteğinde bulunmaktadır.

Yoksulluk sorununun çözümü konusunda birçok farklı tartışma yapılmaktadır. Bu tartışmaların ana konusu yoksulluk sorununun hangi kurum veya kuruluş tarafından ve ne şekilde çözümleneceğidir. Yoksulluk araştırmalarında bu çözüm genel olarak üç önemli görüş etrafında şekillenmektedir. Bu görüşler; sosyal devlet, liberalizm ve muhafazakar anlayış olarak sınıflandırılmaktadır.

Sosyal devlet anlayışı çerçevesinde sosyal politikalar birçok alanda şekillenmiştir. Bu anlayışa göre; bireylerin temel gereksinimleri devlet tarafından vatandaşlık hakkı düşüncesiyle karşılanmalıdır. Bu yüzden piyasa, devlet tarafından müdahaleye açıktır. Dolayısıyla yoksulluğun çözümünde en önemli araçlardan bir tanesi olan istihdamın geliştirilmesi devletin kontrolündedir.

Yoksulluk olgusunun son yıllarda araştırmacılar ve özellikle siyasi çevreler tarafından önemsenen bir konu olmasının nedeni; dünyada yaygınlaşan ve Türkiye’de de etkisini gösteren neoliberal ekonomi politikalarıdır. Neoliberal ekonomi yapısı, yoksulluğun artmasında başlı başına bir sebep olsa da bu ekonomi yapısı, piyasanın istikrarı için yoksulluk sorununun ortadan kalkmasını gerekli görmektedir. Bu anlayışa göre, yoksulluğun çözümünde devletten ziyade piyasa güçlerinin etkin olması gerekmektedir.

Yoksulluğun çözümünde önemli bir diğer anlayış da muhafazakar düşünce yapısıdır. Ancak genel olarak yoksulluğa yönelik çözümlerde tek bir muhafazakarlık anlayışının olmadığı görülmektedir. Organik ve liberteryan olmak üzere iki tür muhafazakarlık anlayışından bahsedilebilir. Organik muhafazakarlıkta yoksulluğun çözümü toplumsal fayda ve bütünleşme için önemli iken, liberteryan muhafazakarlıkta yoksulluğun çözümü, liberalizmde olduğu gibi piyasa dengesi için önemlidir.

1. Çalışmanın Konusu

Gelişmiş ülkelerin dahi önemli bir sorunu haline gelen çalışan yoksulluğu; Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkenin kaçınılmaz bir sorunudur. Fakat Türkiye’de bu sorunun üzerinde ne bilimsel anlamda ne de siyasi anlamda fazla durulmamaktadır. Yoksulluğu anlayabilmek ve bu sorunun çözümü için siyasi anlamda doğru adımlar atabilmek için yoksulluğa geniş bir çerçeveden ve yoksulların gözünden bakmak gerekir. Bu çalışmanın konusu, literatür taraması ile çalışan yoksulluğunun bilimsel gerçekliğini belirlemek ve yapılacak ampirik çalışma ile çalışan yoksulların psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik yapılarını aynı zamanda da siyasetle olan ilişkilerini değerlendirmektir. Çalışan yoksulların, siyasetle olan ilişkilerini ve nasıl bir yapı içinde olduklarını kapsayan bu araştırmanın bulguları, seçilen örneklem ve araştırma alanı olan Isparta ile sınırlıdır.

2. Çalışmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye’de çalışan yoksulluğu kavramına ne kadar dikkat çekildiğini ve siyasi politika söylemlerinde çalışan yoksulların ne ölçüde yer aldıklarını saptamaktır. Aynı zamanda Isparta’daki Kapıcılar üzerine bir araştırma yapıp bu Kapıcılar çalışan yoksulluğu bağlamında değerlendirilecektir.. Erişilmek istenen sonuç ise, iş hayatında aktif olmalarına rağmen yoksul olan bireylerin nasıl bir sosyo-ekonomik yapıya sahip olduğunu belirlemektir Bunun yanında çalışmak ve yoksul olmak tezatlığının ortaya çıkardığı psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik durumları değerlendirmektir.

3. Çalışmanın Varsayımları

Çalışma iki temel varsayımdan ve bunların alt kısımlarından oluşmaktadır.

1- Kapıcılık mesleğinde çalışanlar, genel olarak kira giderleri olmadığı için, asgari ücretle çalışanlar içinde daha iyi bir maddi duruma sahip olsalar da, çalışan yoksul sınıflaması içinde yer almaktadır.

- Isparta İli’nde ikamet etmekte olan kapıcı çalışan yoksullar büyük oranda kırsal alandan kente göç etmiş kişilerdir.

- Isparta İli’nde ikamet etmekte olan kapıcı çalışan yoksulların ailelerinin eğitim seviyeleri düşüktür.

- Kapıcılar birer çalışan oldukları için çevreleri tarafından yoksul olarak değerlendirilmemekte ve bu nedenle çevrelerinden hiçbir konuda yardım alamamaktadır.

- Çalışan yoksul olarak kapıcıların tüketim alışkanlıkları ve mekanları nitelik açısından düşüktür.

2- Siyasi partilerin seçim dönemlerinde yoksulluk üzerine söylemleri çalışan yoksul olarak kapıcıların oy verme eğilimini etkilememektedir.

-Siyasi partilerin yoksulluk söylemleri kapıcı kadınların oy verme eğilimini kapıcı erkeklerin oy verme eğilimine göre daha çok etkilemektedir.

-Çalışan yoksul olarak kapıcılar yoksulluğa yönelik problemlerin devlet tarafından çözülmesini istemektedir.

4. Çalışmanın Önemi

Yoksulluk kavramı sosyal bilimlerde çokça üzerine durulan bir konu olmasına rağmen göreceli yoksulluk olarak değerlendirilen çalışan yoksulluğu üzerine ayrıntılı çalışma yok denecek kadar azdır. Bu çalışmanın gerçekleşmesi durumunda Türkiye sosyal bilimler literatürüne çalışan yoksullarla ilgili ayrıntılı bir bilimsel çalışma daha eklenmiş olacaktır. Bunun yanında çalışan yoksulluğu çalışmalarının içinde siyasetle ilişkisi değerlendirilen nadir çalışmalardan bir tanesi olacaktır. Özellikle Isparta'nın sosyo-ekonomik yapısı ile de çalışmanın konusuna elverişli bir kent olması konunun Isparta üzerinden yerel düzeyde değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

5. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma iki aşamada oluşmuştur. İlk olarak yoksulluk, çalışan yoksulluğu, siyaset ve yoksulluk ilişkisi teorik çerçevede ele alınarak literatür taraması yapılmış, ikinci olarak ise, Isparta ilinde bulunan kapıcılar ana kitlesi üzerinden belirlenen örneklem gruba yüz yüze uygulanan anket çalışmasından elde edilecek verilerin analizi yapılmıştır. Yapılan anket çalışmasının sonuçları tablolar halinde verilmiş ve tabloların her birinin yorumu yapılmıştır.

6. Çalışmanın Evren ve Örneklemi

Isparta Sosyal Güvenlik Kurumundan (SGK) alının bilgiye göre kapıcılar 3035 meslek kodu ile kayıt edilmektedir. Isparta SGK'dan bu meslek kodunda çalışan kişilerin listesi alınmıştır. Bu listede işyeri adresi ile oturduğu ev adresi aynı olan toplam 205 kişi bulunmaktadır. Bu 205 kişi kapıcılar üzerine yapılan anket çalışmasının evrenini oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 205 evren üzerinden 134 kişiye anket uygulanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUK VE ÇALIŞAN YOKSULLUĞU OLGUSU

1.YOKSULLUK KAVRAMI ÇEŞİTLERİ VE TANIMLARI

1.1-Yoksulluk Kavramı

Hiç şüphesiz; tüketme duygusu, insan hayatında yeri ikame edilemeyecek derecede önemli bir konumu teşkil etmektedir. Tüketme duygusunun insan hayatında iki şekilde vücut bulduğu söylenebilir. Birincisi; insanın hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan fiziksel ihtiyaçlara yönelik tüketim; ikincisi ise temel ihtiyaçlarının dışında, bireyin mutluluğunu sağlayıcı -sosyal, politik ve psikolojik alanlarda yetkin olma- ihtiyaçlara yönelik tüketimdir. Bu tüketim tarzlarından herhangi birinden yoksun olma durumu, beraberinde yoksulluk olgusunu da getirmektedir. Yani “insanın yaşamı için gerekli olan mal ve eşyalardan mahrum olmasına yoksulluk ya da fakirlik denir”¹.

Yoksulluğun kapsamının geniş olması, ortaya çıkışının birçok nedene bağlı oluşu ve bunun yanında multidisipliner –ekonomik, sosyal, kültürel- bir olgu olması birden fazla tanımın yapılmasını gerekli kılmıştır. Ekonomik temelli yapılan çeşitli tanımlara bakılacak olursa;

“Yoksulluk genel olarak yeterli kaynak ve gelir sahibi olmama konumuyken, insan yaşantısının onurlu bir şekilde sürdürülebilmesi için gerekli olan gıda, su, giyecek, barınacak ev, sağlık hizmetlerinden yararlanma ve güvenlik gibi temel insani gereksinimlerden yoksun olmak olarak tanımlanabilir”². Başka bir tanıma göre, yoksulluk; bireylerin gelirlerindeki eksiklikten dolayı sunulan mal ve hizmetlerden, günlük yaşamlarını devam ettirebilmeleri için toplumdaki diğer bireylere göre daha az fayda sağlamaları ya da hiç fayda sağlayamamalarıdır³.

¹ Özey, Ramazan, “Yoksulluk Coğrafyası”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003, s.135.

² Oktik, Nurgün, “Yoksulluk Olgusuna Kavramsal ve Kuramsal Yaklaşımlar”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008, s.21.

³ Erdem, Tevfik, “Yoksulluk Kimin Sorudur?”, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, C:14,S:49,2003a,s.136

TÜSİAD'ın yapmış olduğu tanıma göre yoksulluk; bireylerin asgari düzeyde ihtiyaçlarına cevap verecek bir gelire sahip olmama ve standartların altında bir yaşama sahip olma durumlarıdır⁴.

Dünya Bankası'nın tanımına göre ise yoksulluk; asgari yaşam standartlarını elde edememe olarak yani gelir eksikliğinden dolayı kaynaklara ve üretim faktörlerine ulaşamama sonucunda asgari yaşam düzeyinden yoksun olma durumudur⁵.

Ekonomik temelli yoksulluk tanımlarına bakıldığında, gelir eksikliğinin orta nokta olduğu görülecektir. Ancak yoksulluk kavramı sadece gelir eksikliğinden kaynaklanan ve bunun sonuçlarının ortaya konduğu bir olgu olarak ele alınmamalıdır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk sadece açlık değil, bunun yanında başka bir kavramsal sınır içerisinde değerlendirilmelidir. Çünkü gelişmekte olan ülkelerde açlık yapısal bir sorun değildir. Bundan dolayı, yoksulluğun ölçümünde esas alınacak yöntemle ilişkili olarak yoksulluğun sosyolojik bağlamda da ele alınması sorunun boyutunu ortaya koymada fayda sağlayacaktır⁶.

Gordon Marshall yoksulluğu ekonomik nedenlerin ötesinde, toplumdaki soyutlanma ve toplumdaki dışlanma şeklinde ortaya çıkan bir durum olarak açıklamıştır⁷. Yoksullukla birlikte anılan 'toplumdaki dışlanma' ve 'toplumdaki soyutlanma' yoksulluğun sadece tüketmeme durumu ile sınırlı olmadığını ortaya koymaktadır. Yoksulluğun bir sonucu olan toplumsal dışlanmanın ardından sosyal ilişkilerde ve sosyal bağlarda önemli derecede müphem değişimler ortaya çıkabilmektedir. Bu durum sosyo-kültürel eylemliliğin içinde yer almamaktan başlayarak bireyin yakın olduğu kişiler tarafından dahi aranıp sorulmamasına kadar uzanır. Dışlanma, yoksulların diğerleri karşısında ezilmesine, eziklik duygularını

---

⁴ TÜSİAD, **Türkiye'de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk Avrupa Birliği ile Karşılaştırma**, Y.N: TÜSİAD-T/2000-12/295, İstanbul, 2000, s.96.

⁵ WORLD BANK, **World Development Report**, Oxford University Press, Newyork, 1990, s.26.

⁶ Dansuk, Ercan, **Türkiye'de Yoksulluğun Ölçülmesi ve Sosyo-Ekonomik Yapılarla İlişkisi**, DPT Uzmanlık Tezleri, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Ücretler ve Gelirler Dairesi Genel Başkanlığı, Ankara, 1997, s.1.

⁷ Marshall, Gordon, **Sosyoloji Sözlüğü**, Çev.: Osman Akınbay-Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Birinci Basım, Ankara 1999, s.825.

arttırmasına, hem kendilerine hem de yaşadıkları topluma yabancılaşmalarına neden olmaktadır⁸.

Yoksulların diğerleri karşısında dışlanarak ezilmesi aynı zamanda toplumsal eşitsizlik unsurunu da ortaya çıkarmaktadır. Eşitsizlik, “toplum içinde yer alan bir grup ya da gruplar içindeki farklı bireylere eşitsiz ödüller veya fırsatlar sunmayı karşılayan”⁹ durumlar olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda bakıldığında yoksullukla eşitsizlik arasında sıkı bir ilişkinin olduğu ifade edilebilir. Keza, Gordon Marshall da yoksulluğun tümüyle ve bir bütün olarak algılanabilmesi için; zenginliğin ve toplumsal eşitsizliğin toplumdaki genel dağılımını incelemenin gerekliliğine vurgu yapmaktadır¹⁰.

Öyle anlaşılıyor ki, sosyolojik düzeyde yoksullukta öne çıkan durumlar; toplumsal eşitsizlik, toplumsal dışlanma, toplumsal soyutlanma ve bunların sonucu olarak örselenme-incinme ve yabancılaşmadır.

Ekonomik ve toplumsal temelli yapılan yoksulluk tanımları ve sonuçlarının yanında bir de sosyal bilimler literatüründe bir takım kavramlarla yoksulluk değerlendirmeleri yapılmaktadır. Örneğin, bu değerlendirmelerde sıkça karşılaşılan, *yoksulluk kültürü*, *kronik yoksulluk*, *derin yoksulluk* gibi kavramlar, konunun sosyal bilimler perspektifinin teorik kavramlarını oluşturmaktadır.

Yoksulluk kültürü: Bu yaklaşım yoksulluğu, modernleşme dönemi sürecinde, kentle bir bütün oluşturamamanın bir neticesi olarak oraya çıkan, alt kültürde gelişen patolojik bir olgu ve suçla birlikte anılan bir toplumsal problem olarak görmektedir¹¹.

Bu bağlamda bakıldığında bu alt kültür içinde yaşayanların iktisadi, sosyal ve psikolojik durumlarını şu şekilde sıralamak mümkündür; iktisadi bakımdan yoksulluk kültürü; yaşayabilmek için hep bir mücadele içinde olma, düşük ücretli işlerde çalışma, sürekli işsizlik durumu ya da sık sık iş değiştirme, herhangi bir meslekte uzmanlaşmama, evlerde yedekte yiyecek yokluğu, ele para geçince har

⁸ Erdem, Tevfik, **Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma: Ankara Kent Yoksulları**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2003b, s.1.

⁹ Marshall, Gordon, **a.g.e.**, s.210

¹⁰ **A.g.e.**,s.827.

¹¹ Gül, Hüseyin, Sallan Gül, Songül, “Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü Tartışmaları”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Derleyen: Nurgün Oktik, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008, s.66.

vurup harman savurma eğilimi, hemen hiç denilecek ölçüde tasarruf imkanı ve sık sık evdeki eşyaları rehin verme durumunda kalma gibi tutum ve davranışlardan ibarettir. Yoksulluk kültürünün sosyal ve psikolojik yönü ise, daha ziyade kalabalık mahallelerde yaşama, tenhالیğın olmayışı, sürü hayatı, alkol kullanma oranının yüksekliğı, fiziki şiddet olaylarının sık sık gerçekleşmesi, çocuklara karşı verilen bedeni cezalar, cinsel hayata erken yaşlarda başlamalar, serbest ve düzensiz evlenmeler, evlenmede istikrarsızlık, kocaların evlerini terk etme oranının yüksek olması gibi durumlardan ibarettir. Lewis'in bir de bunların yanında özellikle önemli gördüğü durumlar arasında; kenarda kalma, yani toplumsal kurumlarla ilişkilerin pek sağlıklı olmayışı, siyasi partilere üyelik –işbirliğı ve örgütlenme özelliğı- oranlarının yok denecek kadar az oluşu, yoksulluk kültürü içine yaşayanların bir başka özelliğıdir¹².

Bir toplumda yoksul insanların varlığı, birtakım sorunların da ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu sorunların oluşmasının temelinde de sosyal yapının etkisi büyüktür. Keza, yoksulluk kültürü, sanayileşme süreci içine itilmiş toplumların ortaya çıkardığı karışık düzenin bir sonucudur¹³. Bunun yanında “yoksulluk ve zenginlik kültürü, bu düzenin eseri olarak ortaya çıkmakta ve milli kültürden sapmaktadır. Böylece, toplum katlarında birbirine kapalı sosyal kistlerin meydana gelmesi, milli kültürü zayıflatmakta, adeta sahile çarpan dalgalar gibi onu aşındırmaktadır”¹⁴.

Kronik yoksulluk: Sunulan ekonomik haklardan yoksun olmakla birlikte uzun süreli (genel kabul gören bu süre beş yıldır) ve şiddetli bir şekilde yaşanan aynı zamanda da nesilden nesile aktarılan yoksulluk anlamını içermektedir¹⁵. Bir başka anlatımla kronik yoksulluk; toplumda oluşmuş sınıfsal yapının alt düzeyinde yer alan, çoğu kez ekonomik yükselme veya ilerleme yerine bir fakirlik kültürü içinde

¹² Lewis, Oscar, Sanchez'in Çocukları, e yayınları, İstanbul, 1971, s.XXIII. Ayrıca bkz. Türkdoğan, Orhan, **Aydınlıktakiler ve Karanlıktakiler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 1996, s.18-19.

¹³ Türkdoğan, Orhan, **a.g.e.**, s.64.

¹⁴ **A.g.e.**, s.15.

¹⁵ Temiz, Hasan Ejder, “Dünyada Kronik Yoksulluk ve Önleme Stratejileri”, **Çalışma ve Toplum**, C:2, S:17, 2008, s.63.

kalan, daimi veya düzensiz ekonomik hareketsizlikten dolayı sürekli yoksul kalanları ifade etmektedir¹⁶.

Bu açıdan değerlendirildiğinde kronik yoksulların durumu önemlidir. Çünkü kronik yoksulluk içinde yer alan bireyler ne kadar çalışsalar da içinde buldukları durumdan kurtulabilmek için çok düşük düzeyde olanak bulmakta ya da hiç olanak bulamamaktadır¹⁷.

Derin yoksulluk: İyi bir gelir elde edebilecek herhangi bir işte çalışabilmesi için gereken vasıflara sahip olmayan, iş bulma imkanından yoksun ya da iş bulduğunda vasıfsız, düşük ücret karşılığında ve belli dönemlerde çalışan, çok kötü barınma koşulları içinde yaşayan, sivil toplum kuruluşları ya da devlet tarafından yapılan yardımlardan faydalanan ve hatta bazen bu yardımlara bağımlı hale gelen, geçmişte ve hali hazırda kötü bir yaşantı sürdürmüş olup, gelecekte de bunu düzeltmek için ne maddi olanakları ne de psikolojik gücü bulunmayan bireyleri kapsamaktadır¹⁸.

Yoksulluk konusunda yapılan tanımlara ve değerlendirmelere bakıldığında bir çeşitliliğin olduğu görülecektir. Fakat genel olarak bu çeşitliliğin ortak noktasını oluşturan iki yoksulluk kavramından bahsedilmektedir. Bunlardan ilki; yoksulluk tanımlamalarında çokça kullanılan ve temel ihtiyaçlara yönelik yaklaşımla tanımlanan ‘mutlak yoksulluk’, diğeri ise temel ihtiyaçların dışında kalan ihtiyaçlara yönelik yaklaşımla tanımlanan ‘görelî yoksulluk’ kavramıdır.

1.2-Yoksulluk Çeşitleri ve Tanımları

Yoksulluk tanımlarının ve değerlendirmelerinin çeşitliliği; yoksulların birbirine benzeyen bir yapı arz etmediklerinin bir nedeni olarak gösterilebilir. Öyle ki yoksulluk kavramı kendi içinde, mutlak yoksulluktan görelî yoksulluğa, kırsal yoksulluktan kent yoksulluğuna, objektif yoksulluktan sübjektif yoksulluğa kadar uzanan bir tanımlamalar zincirinden oluşmaktadır.

¹⁶ Edgell, Stephen, **Sınıf**, Çev: Didem Özyiğit, Dost Kitapevi, Ankara, 1998, s.89.

¹⁷ Avcı, Nazmi, “Yükselen Bir Değer (!) Olarak Yoksulluk ve Türkiye”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003, s.125.

¹⁸ Erdem, Tefik, **a.g.e.**, 2003b, s.55

Bu yüzdendir ki; yoksulluk üzerine yapılan tanımlamalarda genel olarak mutlak yoksulluk ve görelî yoksulluk tanımları birbirinden ayrılarak derecelendirilmektedir. ‘Mutlak’ olarak tanımlanmış yoksulluk, bireyin hayatını idame ettirebilmek için ihtiyaç duyduğu kaynakları elde edememe durumunu işaret eder. Daha çok sosyolojik çalışmalarda (özellikle ileri sanayi ülkelerindeki yoksullukla ilgili olanlarda) yer alan ‘görelî’ tanımlar ise, bireyin ya da grubun; toplumun diğer üyelerine kıyasla sahip oldukları kaynakları gösterir¹⁹.

Yoksulluk kavramı açıklanırken veya yoksullukla mücadelede bulunurken; yoksulluğun derecesi kadar yoksulluğun nerelerde yoğunlaştığı da önemli bir durumdur. Özellikle az gelişmiş ülkelerin birçoğunda yoksulluk, genel olarak kırsal alanlardaki topraksız köylülerde, tarım işçilerinde ve küçük toprak sahibi köylülerde görülmektedir²⁰. Diğer taraftan gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda da yoksulluğun, kırsal alanlarda ve bununla birlikte belli başlı şehirlerde yoğunlaşan sanayileşmeden dolayı, bu şehirlere göçle gelenler arasında yer aldığı söylenebilir.

Gelir odaklı ve bölgesel ölçülere göre yapılan tanımlamaların dışında psikolojik yönelimli yoksulluk çalışmaları da konuya ayrı bir boyut kazandırmaktadır. Bu çalışmalarda yoksulluğun bağlamsal ortamda incelenmesinin daha uygun olması, yoksulluk konusuna önemli bir katkı sağlamaktadır. Örneğin, bireyin yaşadığı semtin özelliklerinin, bireysel düzeydeki değişkenler üzerine olan etkisi, hem katılımcı hem de araştırmacının gözlemlerinin de katılabileceği niteliksel bir araştırma ile daha geniş bir bakış açısından değerlendirilebilir²¹.

1.2.1- Mutlak Yoksulluk ve Görelî Yoksulluk

Mutlak yoksulluk ve görelî yoksulluk tanımlarına geçmeden önce, bu yoksulluk türlerinin, yoksulluk oranı olarak kullanılmasının eksikliğini ve yararını belirtmek, konuya açıklık getirmek açısından faydalı olacaktır. Mutlak yoksulluğu

¹⁹ Marshall, Gordon, a.g.e.,s.825.

²⁰ Öztürk, Şinasi, “Kırsal Yoksulluk”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Derleyen: Nurgün Oktik, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008, s.268.

²¹ Çukur, Cem Şafak, “Yoksulluğun Psikolojisi: Yoksulluğun Sosyal Bilişsel Olarak Yapılandırması ve Sosyal-Duygusal Sorunlar İle İlişkisi”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Derleyen: Nurgün Oktik, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008, s.102.

yoksulluk oranı olarak kullanmanın eksikliği; belirlenen oranın yalnızca gıdayı göz önünde bulundurmasıdır. Göreli yoksulluk oranını kullanmanın eksikliği ise salt kişi başına düşen ortalama geliri temel alması, dolayısıyla bireylerin yaşam standartları ile ilgili yeterli bilgi vermemesidir. Mutlak yoksulluk oranını kullanmanın yararı; toplumdaki gıda giderlerine göre minimum yaşam standardını ortaya çıkarmasıdır. Göreli yoksulluk oranını kullanmanın yararı ise gelir dağılımındaki eşitsizliği net bir şekilde vermesidir²².

Mutlak yoksulluk: Bu yoksulluk türü; alınması gereken asgari kalori miktarı yaklaşımı ve temel gereksinimler yaklaşımı ile tanımlanmaktadır. İlk yaklaşıma göre, genel nüfusu kapsayan bütün fertler için belirlenmiş, tüketilmesi gereken asgari kalori miktarı altında kalori alan bireyler, mutlak yoksul olarak değerlendirilmektedir. İkinci yaklaşıma göre ise, genel nüfus içinde yaşamlarını idame ettirebilmeleri için en düşük düzeyde alınması gereken gıda, giyim, barınma, eğitim ve sağlık giderlerini karşılayamayan bireyler, mutlak yoksul olarak sınıflandırılmaktadır. Mutlak yoksulluk oranı, bu asgari kalori miktarını ve temel gereksinimleri elde edemeyenlerin sayısının toplam nüfusa oranıdır²³.

Yoksulluk çizgisinin kalori ihtiyacı üzerinden hesaplanmasının birçok güçlüğü beraberinde getirdiği söylenebilir. Zira bireyin tüketmesi gereken kalori miktarı demografik özelliklerine göre ve yaptığı işe göre farklılık gösterir. Bu nedenle asgari düzeydeki kalori ihtiyacını belirlemek gerçekte belirsiz bir süreci ifade etmektedir²⁴.

İster asgari kalori noktasından isterse de asgari tüketim kalıbı noktasından hareketle hesaplanan sınırlarda bölgesel fiyat farklılıklarının dikkate alınmayışı, yoksulluk sınırının hesaplanmasında eleştirilebilecek noktalardan bir tanesidir. Bölgelerarasındaki kalori farklılıkları, bölgelerarası fiyat farklılıklarının göz önüne alınmayışı ve tüketim yapısının dikkate alınmayışı bölgesel düzeyde doğru bir sonuç vermeyecektir²⁵.

²² Dansuk, Ercan, **a.g.e.**, s.36-37

²³ Tokatlıoğlu, İbrahim ve Başaran, Alparslan, “Türkiye’de Yoksulluğun Dağılımlı, Yapışkanlığı ve Transfer Politikaları”, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, C:14, S:49, 2003. s.113.

²⁴ Gül, Hüseyin, Ergun, Cem, “Mutlak Yoksulluk ve Nedenleri: Ankara Örneği”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003, s.390.

²⁵ Dansuk, Ercan, **a.g.e.**, s.37.

Bireylerin demografik özellikleri ve yaptıkları işler, aynı zamanda bölgesel tüketim ve fiyat farklılıkları göz önünde bulundurularak bir veri setinin oluşturulması, mutlak yoksulluğun daha net bir şekilde belirlenmesini sağlayacaktır.

Görelî yoksulluk: Bu yoksulluk türü üzerine, insanın toplumsal bir varlık olmasından yola çıkarak değerlendirme yapılmaktadır. Modern çağda insanlar artık temel ihtiyaçlarına yönelik tüketiminin yanında bir de sosyo-psikolojik ihtiyaçlarına cevap verecek tüketim eğilimi içindedirler. Görelî yoksulluk ölçümlerinde bu tür ihtiyaçlardan yoksun olma durumları dikkate alınarak bunları karşılayacak asgari gelir düzeyi belirlenmektedir. Bu gelirin altında gelire sahip olanlar, üstekilere göre yoksul kabul edilmektedir. Görelî yoksulluğun ölçümsel anlamı; yoksulluk sınırının saptanmasıdır²⁶.

Yoksulluk sınırı; “yoksulluğun sınırını ve buna bağlı olarak yoksul insanların sayısını belirten “sınır”dır. Bu sınırın nereden ve neye göre çizilmesi gerektiği konusunda oldukça büyük bir anlaşmazlık vardır”²⁷. Türkiye’de bu sınırın belirlenmesinde çeşitli kamu ve sivil toplum kuruluşları yer almaktadır. Fakat bu belirlenen sınırlarda bir birlik oluşmamakta, aksine aralarında çok büyük farklar bulunmaktadır. Bu da yoksulluk verileri hakkında net bir bilgi elde etmeyi engellemektedir. Şekil 1’de aynı yıl için TÜİK ve bazı sivil toplum kuruluşlarının belirlediği açlık ve yoksulluk sınırı yer almaktadır.

	TÜİK	Türk-İş	Kamu-Sen	Bem-Bir-Sen	Memur-Sen
Açlık Sınırı	287 TL	736 TL	1051 TL	725 TL	873 TL
Yoksulluk Sınırı	825 TL	2396 TL	2776 TL	2316 TL	2344 TL

Şekil 1: TÜİK ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Göre Açlık ve Yoksulluk Sınırı

Kaynak: Şekil TÜİK, Türk-İş, Kamu-Sen, Bem-Bir-Sen, Memur-Sen 2009 verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

²⁶ Sallan Gül, Songül, “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelenin Sosyolojik Boyutları: Göreliden Mutlak Yoksulluğa”, **Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları**, Editör: Yasemin Özdek, TOİDE Yayınları, Birinci Baskı, 2002, s.109.

²⁷ Marshall, Gordon, **a.g.e.**, s.828.

TÜİK ve bazı sivil toplum kuruluşlarının verilerine göre açlık ve yoksulluk sınırı konusunda ortak bir belirlenimin olmadığı görülecektir. Bundan dolayı hangi ölçümün ve sınırın temel alınacağı tartışmaları, yoksulluk çalışmalarındaki en önemli sorunu teşkil etmektedir. Fakat belirlenen en düşük yoksulluk sınırı ile asgari ücret arasında bir karşılaştırma yapıldığında, Türkiye’de asgari ücretle çalışanların yoksulluk sınırı altında yer aldığını söylemek doğru olacaktır. Bu realite göz önüne alındığında da çalışan yoksullar ile ilgili yapılacak olan araştırmaların ne derecede önemli ve gerekli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

1.2.2- Objektif Yoksulluk ve Sübjektif Yoksulluk

Objektif yoksulluk, yoksulluğun –refahın- boyutunu belirlemede, minimum ihtiyaç düzeyinin kurallara bağlanmasını temel alan yaklaşımını ifade eder. Sübjektif yoksulluk ise, bireylerin tüketim davranışında bulunurken kendi tercihlerine göre oluşturdukları ihtiyaçlar bütününe esas alarak, öznel gerçekliği ön plana çıkaran yaklaşımdır²⁸.

Objektif yoksulluk açlık ve yoksulluk sınırını belirlemede alınması gereken ortak tavrı yani aynı ölçümsel yöntemi kullanmayı düzenlemektedir. Fakat yukarıda da değinildiği gibi yoksullukla ilgili sınırları belirlemede genel normatif bir durumdan bahsetmek mümkün değildir. Bunun yanında gelir veya tüketim esasına göre oluşturulan objektif yoksulluk ölçümünün; yoksulların dışında yapılan değerlendirmelere dayanması ve görüşleri alınmadan belirlenmesi yani “leyden yoksulluk sınırı”nın göz ardı edilmesi bu konudaki önemli eksikliklerden bir tanesi olarak kabul edilmektedir. Bu alandaki ölçümlerde ortalama refah düzeyinin bireylerin yoksulluk algılarının ve düşüncelerinin de dikkate alınarak belirlenmesi gerekliliği vurgulanmaktadır²⁹.

²⁸ Özsoy, Esin, “Kalkınma-Yoksulluk İkilemi ve Türkiye”, **İş Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, S:1, C:5, 2003.

<http://www.isguc.org/?p=makale&id=44&cilt=5&sayi=1&yil=2003> (12.11.2011)

²⁹ Şenses, Fikret, **Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk: Kavramlar, Nedenler, Politikalar ve Temel Eğilimler**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001, s.62-63

1.2.3- Kırsal Yoksulluk ve Kentsel Yoksulluk

Kırsal yoksulluk, özellikle sanayileşme açısından tam bir gelişim gösterememiş olan ülkelerde tarım sektörünün hızla çözülerek tarımsal üretim sürecinin yavaşlamasıyla, gizli işsizliğin açık işsizliğe dönüşmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır³⁰.

Kırsal yoksulluk, çeşitli açılardan toplumun refah düzeyini etkileyen önemli bir kategori konumundadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde toplumun kalkınma sorunu; önemli derecede kırsal kalkınması sorunudur. Türkiye’de de kalkınma sorunu ve refahın yeniden dağılımı noktasında, son yıllarda ön plana çıkan yoksul kategorisi kırsal yoksullar olarak görülmektedir³¹.

Türkiye’de kırsal alanda yaşayanların büyük bir bölümünü topraksız veya küçük tarım işletmelerine sahip kişiler, oluşturmaktadır. Elde ettikleri gelirle yoksulluk sınırını aşamayan bu kişiler önemli derecede yoksulluk problemiyle karşı karşıyalardır. Bunun yanı sıra sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel haklardan faydalanamayan kırsal kesimdeki insanlar, görece yoksulluğu yoğun bir şekilde hissetmektedirler³². TÜİK’ in 2009 yılında yapmış olduğu yoksulluk çalışması sonuçlarına göre kırsal yerlerde yaşayanların yoksulluk riski kentsel yerlerde yaşayanlardan daha fazladır³³. Bu sonuçlar gösteriyor ki yoksulluğu azaltma stratejilerinde kırsal yoksulluk ayrı bir kategori içinde ele alınmalı ve kırsal özgü çözümlerle değerlendirilmelidir.

Kırsal yoksulluk genel olarak; bağımsızlık, güvenlik, öz-saygı, toplumsal kimlik, sosyal anlamda birincil ilişkileri ve sağlamlığı ile ön plana çıkıp; karar alma özgürlüğü, sosyal, siyasal ve kültürel haklar gibi niteliksel eksiklikler ve

³⁰ Yüce, Mehmet, Özbek, Mehmet Ferhat, “Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Sosyo-Ekonomik Boyutlarıyla Yoksulluk Olgusu Üzerine Bir Değerlendirme”, **Akademi Bakış**, S:10, Eylül-2006, s.4.

³¹ Bıçkı, Doğan, “Türkiye Kırsalında Yoksulluk Sorunu: Çanakkale Kocalar Köyü Örneği”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C:XXX, S:1, 2011, s.163.

³² Aşçı, Zeynep ve Demiryürek, Kürşat, “Kırsal Yoksullukla Mücadelede Yeni Adım: Mikrokredi”, **Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, C:12, S:4, 2008, s.74.

³³ TÜİK, “2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”, **Haber Bülteni**, S:3, Ocak-2011. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=23&ust_id=7 (18.12.2011)

yoksunluklar üzerine odaklanmaktadır. Kentsel yoksulluk ise gelir ve tüketim şeklinde niceliksel eksiklikler ve yoksunluklar konusuna odaklanmaktadır³⁴.

Kentsel yoksulluk kavramı, kentsel mekandaki yoksulluğun, sanayileşme sürecinin hızlanması ile belli alanlarda yoğunlaşma yönelimine vurgu yapmaktadır. Buna göre, kentli yoksulluğu kırsal yoksulluğun basitçe karşısına konacak bir yoksulluktan daha fazla bir anlam içeriğine sahiptir. Genel olarak, ‘yeni yoksullar’, ‘sınıf-altı yoksulluğu’ şeklinde de kullanılan bu kavram, diğer yoksulluk anlayışından ayrı bir yoksulluk anlayışını ortaya koymaktadır. Yeni kentsel yoksulluğun, genel yoksulluktan ayırıcı tarafı, teknolojik gelişmelerle birlikte oluşan yeni dönüşümler, öncesinde yoksulluk sorunu olmayan kesimlerin yoksul hale gelmesi ya da yoksul olarak kırdan yaşarken şehirde yoksul olarak yaşamaya başlaması, bu yoksulluğun görece kronik hale gelmesi ve bu özellikteki kesimin giderek toplumsal yaşamdan ve mekansal alanlardan dışlanmasıdır³⁵. Kentsel yoksulluk ve sosyal dışlanma sorunu etrafında toplanan toplumsal sorunlar, kişilerle birlikte yoksulluğun kırdan kente göçmesinin bir sonucu olarak meydana gelmiştir. Buna göre, kentteki yoksulluğun kendine özgü nedenleri dışında, kentlerdeki yoksulluğun önemli bir bölümü kentsel ekonomide yer bulamayan, balsa da yoksulluk sınırı altında yaşayan kır kökenli bireylerden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla kentin sorunu bir bakıma kırdan başlamaktadır³⁶.

Bugün farklı sebeplerden dolayı özellikle gençlerin terk ettiği köyler, gün geçtikçe üretim potansiyellerini, ekonomik ve sosyal hareketliliklerini kaybetmektedirler. Özellikle şehir merkezine uzak köylerdeki eğitim imkanlarının yetersizliğinden dolayı sosyal ve kültürel sermaye yönünden yetersiz kalan bireylerin, göç sonrasında kentte kendilerine ancak güvenlik görevlisi, kasiyer, depo sorumlusu gibi mesleklerde yer bulabildikleri gözlenmektedir³⁷. Bu tür mesleklerde de şehrin yaşam standartlarına göre gelir elde edemeyen bireyler, birçok hak ve faydadan yoksun olarak yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır.

³⁴ Öztürk, Şinasi, “Kırsal Yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları”, **Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C:1, S:5, 2008, s.613.

³⁵ Bıçkı, Doğan, “Kentsel Yoksulluğun Yapısal Faktörlerle Analizi: Ekonomik ve Politik Yapının Yeniden Örgütlenmesi; Karşılaştırmalı Bir Analiz”, **İş Gücü: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, C:7, S:1, Ocak-2005, s.105.

³⁶ Bıçkı, Doğan, **a.g.m.**, 2011, s.163.

³⁷ Bıçkı, Doğan, **a.g.m.**, 2005, s.161.

1.3- İşsiz Yoksullar İle Çalışan Yoksullar Arasındaki Farklılık

Yoksulluk olgusu gündeme geldiği zaman akla ilk gelen hep işsizlik olmuştur. Yoksulluk ile işsizlik arasında yadsınamaz bir ilişkinin olduğu gerçektir. Fakat yoksulluğu sadece işsizlikle açıklamak, çalıştığı halde yoksul olanları göz ardı etmek olacağı için yoksulluğu geniş bir boyutta ele almak gerekir. Tabii ki işsiz yoksullar ile çalışan yoksulları aynı boyutta değerlendirmemek gerekir. Zira işsiz yoksullar ile çalışan yoksullar arasında sosyo-ekonomik yönden birçok farklılığın olduğunu söylemek doğru olacaktır.

İşsizlik literatürde genel olarak, bireyin çalışmak arzusunda olmasına ve bu amaçla iş bulmak için çabalamasına rağmen herhangi bir işte çalışamama durumu olarak tanımlanmaktadır. İşsizliğin birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı; hızla artan nüfus, eğitim sisteminin ihtiyaç olan alanlarla ilgili işgücü yetiştirememesi ve yetiştirdiği işgücünün yeterli niteliklere sahip olamayışı, enflasyon nedeniyle birçok kuruluşun çalışanlarını çıkarması, firmaların yeni teknolojilere ayak uyduramamasından dolayı zarar etmesi, büyüme hızının ve yatırımların az olması şeklinde sıralanabilir³⁸. Bu gibi birçok nedenden dolayı bireyler işsiz kalmakta ve bunun sonucunda da yoksullaşmaktadır.

İşsizlikle yoksulluk arasında kurulan ilişki, yoksulluğun ortadan kaldırılmasında ya da azaltılmasında istihdam alanlarına dönük politikaların önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu bakımdan, belirlenecek makro ekonomik politikalar sonucunda istihdamın artırılması, yoksullukla mücadelenin en basit yöntemlerinden biri olarak görülecektir. Yoksulların yoksulluktan kurtulabilmeleri için yapacakları en önemli eylem; emeklerini sunmaktır. Bu emeğin emek piyasasında en iyi koşullarda arzının sağlanması uygulanacak olan iyi istihdam politikalarıyla mümkün olabilecektir. Fakat yoksullukla mücadelede istihdama dönük politikaların gerekliliğinin önemli olmasının yanında bu politikaların tek başına yeterli olmadığını belirtmek doğru olacaktır. Nitekim ABD’de yapılan hesaplamalara göre, işsizlik oranındaki her %1’lik düşüş yoksulluk oranını %0,3-%0,9 azaltmaktadır³⁹. Bunun

³⁸ İstihdamı Geliştirme Yüksek Koordinasyon Kurulu, **İstihdamı Geliştirme: Kavram ve Mesajlar I**, Yayın No:4, TÜBİTAK Matbaası, Ankara, 1985, s.10.

³⁹ Gündoğan, Naci, “Yoksullukla Mücadelede İstihdam Politikalarının Rolü ve Önemi”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003, s.163-164.

yanında işsizliği dolayısıyla da yoksulluğu azaltmanın çözümü için gerekli görülen istihdam stratejileri, istihdamdakilere –çalışan yoksullara- dönük bir çözüm içermediğinden tek başına yeterli olmamaktadır.

Sosyo-ekonomik özelliklerine göre işsiz yoksullar ile çalışan yoksullar arasındaki yoksulluk ya da yoksunluk farklılığı göz ardı edilmeden her iki durumda da yer alan bireylere ayrı ayrı ya da ortak çözümlerin bulunması yoksulluğu azaltmada yararlı olacaktır.

İşsiz kalan bireylerin yaşam düzeylerindeki ani düşüşten dolayı ortaya çıkan problemler ve zorluklar, meydana gelen yoksunluk ve yoksulluk, sosyal ilişkilerde bozulma ve engellenmelerin işsizlik sürecinin temel kanıtları olduğu söylenmektedir. İşsizlik süresinin uzaması, yaşanan bu sürecin yaşanma biçimini, dramatik gidişini ve sonlanmasını da belirleyen en önemli etkenlerden biridir⁴⁰. Bu açıdan bakıldığında çalışan yoksul olarak adlandırılan birey herhangi bir işte çalışmakta ve işsizlik psikolojisini yaşamamaktadır. Bu nedenle çalışan yoksullarda kendini toplumdan soyutlama ve sosyal ilişkilerde bozulma gibi durumların, işsiz yoksullara göre daha az olduğu söylenebilir.

Ekonomik anlamda iki grup arasındaki farklılığa bakıldığında işsiz yoksullar mutlak yoksul –yiyecek, içecek, giyim gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamayan- kategorisinde yer alırken çalışan yoksullar görece yoksul –temel ihtiyaçlarının dışında kalan sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayamayan- kategorisi içinde yer almaktadır. Açlık ve yoksulluk sınırında tam bir fikir birliği sağlanamamış olsa da belirlenen açlık ve yoksulluk sınırlarına göre işsiz yoksulların genel olarak açlık sınırı altında yaşadığı, çalışan yoksulların ise açlık sınırının üstünde fakat yoksulluk sınırının altında yaşadığı söylenebilir.

---

⁴⁰ Kaya, Burhanettin, “Depresyon: Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Pencereden Bakış”, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, C:10, S: Ek 10, 2007, s.16.

2.ÇALIŞAN YOKSULLUĞU VE ÇALIŞANLARIN YOKSULLAŞMA NEDENLERİ

2.1.Çalışan Yoksul Kavramı

Dünyada çalışan yoksulluğu tanımının ilk yapıldığı ülke olan ABD’de, çalışan yoksullara yönelik çalışmalar 1960’lardan sonra yapılmaya başlanmıştır. Çalışan yoksulluğu tanımı bir araştırma geleneği ile resmi olarak ABD’de Çalışma İstatistikleri Dairesi tarafından yapılmıştır⁴¹. Çalışma İstatistikleri Dairesi tarafından çalışan yoksul tanımı iki ayrı boyutta ortaya konmuştur. Bunlardan birincisi, bir yıl içinde bir aile üyesinin veya üyelerinin çalışma hayatında geçirdikleri zaman; ikincisi de yoksulluk sınırının belirlendiği gelir eşliğidir. Belirlenen bu kategorilere göre çalışan yoksullar, yılın en az yarısını ister çalışıyor olsun ister iş aramakta olsun çalışma hayatı içinde geçiren, fakat halen yoksul olarak yaşayan bireyler olarak tanımlanmıştır⁴². Bu tanım daha sonra Çalışma İstatistikleri Dairesi tarafından, bir yıl içinde en az 27 haftasını çalışarak ya da iş arayarak çalışma hayatı içinde geçiren, fakat halen geliri ile kendisi veya ailesini yoksulluk eşliğinin altından kurtaramayan bireyler olarak tanımlanmıştır⁴³.

Çalışma İstatistikleri Dairesi tarafından yapılan çalışan yoksulluğu tanımına göre çalışarak veya iş arayarak çalışma hayatında yer alan iki tür çalışan yoksul bulunmaktadır. Ayrıca tanıma göre çalışan yoksulların belirlenmesinde hane halkının da temel alındığı görülmektedir⁴⁴.

Yukarıda da değinildiği gibi yoksulluğu azaltmak için en kestirme yöntemlerden bir tanesi istihdam oluşturmaktır. Çünkü istihdamda olmak yoksulluğu büyük oranda azaltmaktadır. Fakat istihdamda olmak yoksulluğu yok etmemekte ve bütün sorunları çözmemektedir. Genel olarak çalışan yoksulluğu kavramına bir

⁴¹ Peña-Casas, Ramón, Lata, Mia, **Working Poor in the European Union**, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2004, s.6.

⁴² Klein, Bruce W., Rones, Philip L., “A Profile Of The Working Poor”, **Monthly Labour Review**, October 1989, s.4. <http://www.bls.gov/mlr/1989/10/art1full.pdf> (25.02.2012)

⁴³ Mosisa, Abraham T., “The Working Poor In 2001”, **Monthly Labor Review**, November/December 2003, s.13.

⁴⁴ Şeçer, Barış, “Amerika Birleşik Devletlerinde Çalışan Yoksullara Yönelik Sosyal Refah Politikaları”, **Kamu-İş**, C:9, S:2, 2007, s.142.

anlam yüklemekte zorluk yaşanır. Çünkü çalışmanın yoksulluktan kurtulmak için en önemli çıkış olduğu düşüncesi öteden beri söylenegelmiştir. Bu düşünce, “yoksullar çalışmadıkları veya çalışmadıkları için yoksuldur. Onlara çalışacakları bir iş sağlanırsa yoksulluktan kurtulacaktır” biçiminde yerleşmiştir. Ancak, günümüzde bir işte çalışıyor olmak her zaman yoksulluktan kurtulmak anlamına gelmemektedir⁴⁵.

Çalışan yoksulluğu belirlenirken istihdamda yer alan bireyin tek başına elde ettiği geliri göz önüne almak yeterli olmayacaktır. Bu sınır hanede kaç kişinin çalıştığı, hanede kaç kişinin yaşadığı ve hanenin toplam gelirinin ne kadar olduğu temel alarak belirlenmelidir. Bu nedenden dolayı çalışan yoksulluğu her zaman düşük ücretli gelire çalışmak ile eş anlamlı değildir. Düşük ücretli çalışmak bireysel bir özellik olarak belirirken, çalışan yoksulluğu hane özelliği ile ilgilidir. Örneğin, aynı düzeyde gelire sahip olan iki çalışandan birisi çalışan yoksul sınıflandırmasına girerken, bir diğeri çalışan yoksul sınıflamasının dışında kalabilmektedir. Bu durum çalışanların hane halkı yapılarındaki ve toplam hane gelirindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır⁴⁶.

Kavramın bu karmaşık yapısı nedeniyle, yoksulluk çalışmalarında çalışan yoksullarla ilgili birçok tanımın yapıldığı görülmektedir. Aslında bu sorun çalışan yoksulların nasıl belirlenmesi gerektiği ile ilgilidir. ILO'ya göre, yoksulluk sınırı altında yer alan bir ailede yaşayan bütün çalışanlar, çalışan yoksul olarak kabul edilmektedir. Diğer farklı tanımlamalarda ise, bu çalışma, tam zamanlı-yarı zamanlı çalışma şekilleri ile sınırlandırılmıştır. Yine, literatürde çalışan yoksul tanımı bazen sadece istihdamda yer alanlarla sınırlı tutularak daraltılırken; bazı çalışmalarda ise, en az bir kişinin çalıştığı yoksul ailelerde yaşayan bütün aile bireyleri dahil edilerek genişletilmiştir⁴⁷.

Her ne kadar belirlenmesinde bir ortak düşünce olmasa da çalışan yoksulluğu gibi bir kavramın varlığı, günümüzde küresel çapta yoksullukla mücadele anlamında alınan yolu ve ayrıca modern ekonominin istihdam yapısının, bireylerin yoksullaşmasını önlemede ne boyutta olduğunun görülmesi açısından önemlidir.

⁴⁵ Kapar, Recep, “Türkiye’de Çalışan Yoksullar”, **ASOMEDYA Ankara Sanayi Odası Yayın Organı**, Kasım-Aralık 2010, s.53.

⁴⁶ **A.g.m.**, s.54.

⁴⁷ Gündoğan, Naci, **Yoksulluğun Değişen Yüzü: Çalışan Yoksullar**, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2007, s.8.

Çalışan yoksulluğu kavramının, genel olarak yapılan tanımlarından ve adından da anlaşılacağı üzere, çalışan yoksulların yoksullukları ne istihdam dışında olmalarından ne de herhangi bir gelirden tamamen yoksun olmalarından kaynaklanmaktadır. Yoksul olmalarının nedeni, insanca yaşamaları için gerekli olan asgari düzeyde gelir getirici bir işe ve iş güvencesine sahip olmamalarıdır⁴⁸.

---

⁴⁸ Suğur, Nadir ve diğerleri, **Eskişehir’de Çalışan Yoksullar, Enformel İstihdam ve Yoksulluk İlişkileri**, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2010, s.86-87.

Ülke	Kaynak	Çalışmanın Tanımı	Yoksulluk Eşiği
Avrupa Birliği	Eurostat	-En az 15 saat istihdam edilmiş olma -Son yılda sıklıkla aktif durumda bulunma	Düşük gelir eşiği: Ortalama hane halkı gelirinin %60'nın altı (Görelî Yoksulluk)
Fransa	-INSEE -Akademisyenler -Ulusal Eylem Planı (2001-2003/2003-2005)	-Yılın en az 6 ayını işgücü piyasasında geçirme (çalışarak ya da iş arayarak) -En az 6 ay çalışma -Bir yıl içerisinde en az 1 ay bir işe sahip olma	Düşük gelir eşiği: Ortalama hane halkı gelirinin %50'sinin (bazı durumlarda %60-%70) altı (Görelî parasal yoksulluk)
Belçika	-Ulusal Eylem Planı (2001-2003/2003-2005)	Yılın en az 6 ayını işgücü piyasasında geçirme (çalışarak ya da iş arayarak) -En az 6 ay çalışma	Düşük gelir eşiği: Ortalama hane halkı gelirinin %60'ının altı (Görelî parasal yoksulluk)
İsviçre	-Federal İstatistik Bürosu -Akademisyenler	-Çalışma süresine bakılmaksızın "aktif" bireyler -Tam zamanlı çalışan bütün bireyler (Haftalık 36 saat veya daha fazla) -En az bir bireyin haftalık asgari 40 saat gelir getirici bir faaliyette bulunması	Temel sağlık sigortası ve barınma maliyetleri ilave edilerek hesaplanmış eşik (İdari parasal yoksulluk)
ABD	Nüfus Bürosu	-Aile bireylerinin en az 1750 saat (44 hafta) çalışmış olması	Federal yoksulluk sınırı (Mutlak parasal yoksulluk)
	Çalışma İstatistikleri Bürosu	-Yılın en az altı ayını (27 hafta) işgücü piyasasında geçirmiş olma	
	Genel olarak araştırmacılar	-Çalışan yetişkinlerin en azından yarı zamanlı çalışması(yaklaşık 1000 saat) -Çalışma istatistikleri bürosu ve nüfus bürosu tanımları (bkz yukarda)	(Mutlak parasal yoksulluk)
Kanada	Ulusal Refah Konseyi	Toplam hane halkı gelirinin %50'den fazlasının ücret, maaş ya da kendi hesabına çalışmadan gelmesi	Kanada düşük gelir istatistikleri (Mutlak parasal yoksulluk)
	Sosyal Kalkınma Konseyi	Yetişkin bireylerin en az 49 hafta ya tam zamanlı (haftalık 30 saat) ya da yarı zamanlı bir işe sahip olmaları	Sosyal Kalkınma Konseyi görelî düşük gelir eşiği
	Politika Araştırma Ağı	Tam zamanlı bütün/bütün yıl	Nispi düşük gelir eşiği: yıllık 20.000 dolardan az (Görelî parasal yoksulluk)
Avustralya	Sosyal Politika Araştırma Merkezi	Çalışma sürelerine bakılmaksızın bütün bireyler	Henderson mutlak yoksulluk sınırı (Mutlak parasal yoksulluk)

Şekil 2: Literatürde Kullanılan Çalışan Yoksul Tanımlamaları

Kaynak: Peña-Casas, Ramón, Lata, Mia, a.g.e., s.7 - Gündoğan, Naci, a.g.e., 2007, s.12.

2.2.Çalışanların Yoksullaşma Nedenleri

Uzun yıllardır yoksulluk araştırmalarında, yoksulluğa yol açan nedenlerin sorgulanması önemli bir uğraştır. Bireylerin yaşadığı döneme ve mekana göre yoksulluğa yol açan nedenlerin değişmesi doğaldır. Yoksulluğun nedenlerini; yoksulların kendilerinden kaynaklanan kişisel etmenler ve yoksulların kendi denetimleri dışındaki yapısal etmenler olarak iki başlık altında toplamak yaygın bir sınıflandırmadır⁴⁹.

Çalışan yoksulların diğer yoksullara göre yoksullaşma nedenleri farklılık gösterse de yine bireylerin kişisel özelliklerinden ve kişilerin dışında gelişen yapısal etmenlerden kaynaklanan bir yoksullaşmadan bahsedilebilir. Özellikle eğitim ve bilgi düzeyi, sosyal sermaye yetersizliği gibi bireysel özellikler ve bunun yanında Gündoğan'ın da belirttiği gibi küreselleşme, düşük ücretler, ekonomik krizler, istihdam yapısındaki değişim gibi yapısal durumlar⁵⁰, çalışan yoksulların yoksullaşmasına etki eden önemli bazı nedenlerdir.

2.2.1. Eğitim ve Bilgi Düzeyi

Eğitim, toplumsal yaşamda sosyo-ekonomik bölüşümün belirleyicileri arasında önemli bir yere sahiptir. Genel olarak ulusların gelişim düzeyleri ile eğitim seviyesi arasında doğru bir orantı mevcuttur. Bunun yanında eğitim, bireylerin toplumsal statülerine de büyük katkı sağlar. Eğitimin bu işlevsel yönü yoksulluk çalışmalarında da önemini göstermektedir. Zira yoksulluk durumunda ortaya çıkan problemler ve risklerin giderilmesinde eğitim, başat bir politika aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle Dünya Bankası, yoksulluk çalışmalarında eğitimin önemine sık sık vurgu yapmaktadır⁵¹.

Yoksullukla eğitim ilişkisi incelendiğinde, ikisinin arasında kısır bir döngünün olduğu görülecektir. Yoksul bireylerin eğitim olanaklarından yeterince

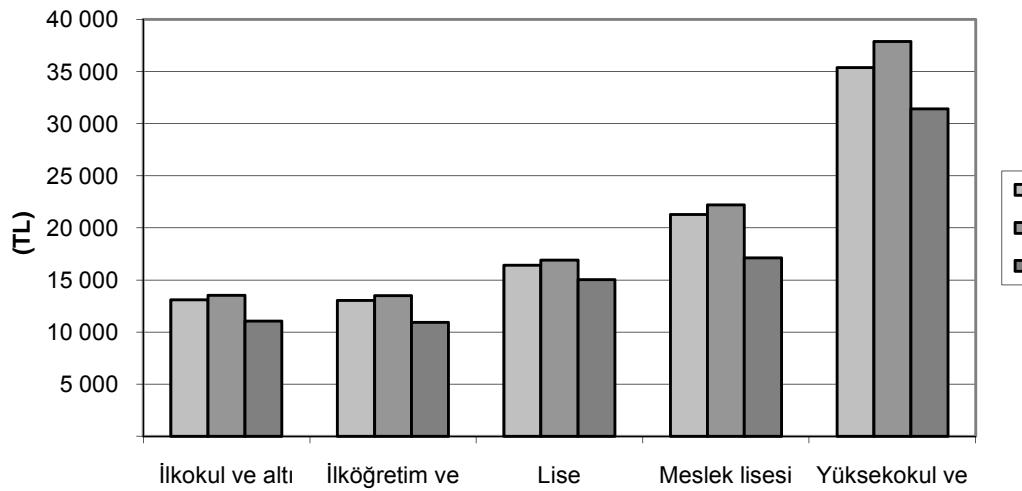
⁴⁹ Şenses, Fikret, **a.g.e.**, s.145-146.

⁵⁰ Gündoğan, Naci, **a.g.e.**, 2007, s.19-43.

⁵¹ Bonal, Xavier, "Is the World Bank Education Policy Adequate For Fighting Poverty? Some evidence from Latin America", **International Journal of Educational Development**, S:24, 2004, s.653 http://webs2002.uab.es/cs_gr_saps/publicacions/bonal/IJED%20World%20Bank.pdf (21.01.2012)

yararlanamaması hatta yoksulluk derecesi artıkça eğitimden uzaklaşmanın daha fazla olması ve eğitim düzeyi düştükçe de yoksulluğun artması bu kısır döngünün nedenidir⁵².

Her ne kadar çalışan yoksulların durumu diğer yoksullara göre farklılık gösterse de eğitim ile çalışan yoksulluğu arasında da doğru bir orantı mevcuttur. Nitekim TÜİK'in 2010 yılında yapmış olduğu kazanç yapısı anketine göre en yüksek kazancı yüksek eğitilmiş kesim elde etmektedir⁵³. Yapılan anket verileri şekil 3'de verilmektedir.

Şekil 3: Cinsiyet ve Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Brüt Kazanç

Kaynak: TÜİK Kazanç Yapısı Anketi, 2010.

2.2.2. Sosyal Sermaye Yetersizliği

Sosyal sermaye kavramına yönelik birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımların ortak noktası olarak ve en geniş anlamıyla sosyal sermaye, toplumsal problemlerde müspet sonuçların oluşmasını kolaylaştıran bireyler arasındaki ilişkileri ifade etmektedir. Sosyal sermaye vasıtasıyla oluşan sosyal güven, sosyal norm ve sosyal ilişki ağları, toplumda kolektif şuura katkı sağlamakta ve bu sermaye türü ile bireyler

⁵² Alpaydın, Yusuf, "Türkiye'de Yoksulluk ve Eğitim İlişkileri", *İLEM Yıllık*, S:3, Y:3, 2008, s.50.

⁵³ TÜİK, "Kazanç Yapısı Anketi", *Haber Bülteni*, S:263, Aralık-2011.

problemlerini ortak bir biçimde çözmeye çalışmaktadırlar⁵⁴. Bu bağlamda kavram ele alındığında, temel olarak sosyal ilişki ağlarının da bir çeşit sermayeye dönüşerek üretken bir değer haline geldiği düşüncesinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu ilişki ağlarının aynı toplumsal statüye sahip bireyler arasında olabileceği gibi farklı toplumsal statüye sahip bireyler arasında da gerçekleşebileceği söylenmektedir⁵⁵.

Literatürde sosyal sermaye kavramına yönelik yaklaşımlarda Putham ve Norris gibi düşünürler kavramın, toplumsal bir nitelik taşıdığını öne sürerlerken; buna alternatif bir yaklaşımla Bourdieu sosyal sermayenin bireysel boyutlarının olduğunu öne sürmektedir. Toplumların birbirinden farklı yapıları bünyesinde barındırmasından dolayı her bireyin farklı bir sosyal sermayesi oluşmakta ve bu farklı sosyal sermayeler yine bireylerce diğer alanlara aktarılmaktadır. Bu durum kavramın bireysel bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır⁵⁶.

Bourdieu sosyal sermayenin de ekonomik ve kültürel sermaye gibi bireylerin sosyo-ekonomik durumlarına bağlı olarak oluştuğunu öne sürmektedir. Toplumsal yaşamda sosyal ve kültürel donanım yönünden güçlü olanlar ile güçsüz olanların eşit olmayan bir mücadele içinde olduklarını söyleyen Bourdieu, bu eşitsizliğin nedenini ekonomik sermaye gibi sosyal ve kültürel sermayenin de toplumda eşit dağılmasına bağlamaktadır. Bu düşünceye göre; toplumsal tabakalaşma piramidinin tepe noktasında yer alan bireylerle, tabanı arasında yer alan bireyler arasında büyük farklılıkların olduğu sosyal sermaye konusunda da görülmektedir. Tabakalaşma piramidinin tepe noktasından tabanına doğru inildikçe, bireylerin etkili ve güçlü bir sosyal sermayeye sahip olabilme potansiyelleri azalmaktadır⁵⁷.

Bourdieu'nun düşünceleri bağlamında çalışan yoksullar ile sosyal sermaye arasındaki ilişkiye bakılacak olursa, çalışan yoksulların toplumda sosyo-ekonomik açıdan güçsüz oluşu, sosyal sermaye açısından da güçsüz olduğunu göstermektedir. Çalışan yoksulların eğitimsizlik, vasıfsızlık ve kırsal kesimden göç etme gibi temel

⁵⁴ Kapu, Hüsnü, "Sosyal Sermaye ve Organizasyonların Öngörü Yeteneğini Geliştirme Gücü", **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, S:1, C:22, Ocak-2008, s.269.

⁵⁵ Suğur, Nadir ve diğerleri, **a.g.e.**, s.97.

⁵⁶ Altay, Asuman, "Bir Kamu Malı Olarak Sosyal Sermaye ve Yoksulluk İlişkisi", **Ege Akademik Bakış**, S:1, C:7, 2007, s.345.

⁵⁷ Suğur, Nadir ve diğerleri, **a.g.e.**, s.100.

özelliklerinden dolayı önemli ve güçlü sosyal ilişkiler ağı dışında kalmalarının yoksullaşmalarına büyük etki ettiği söylenebilir.

2.2.3. Küreselleşme

Küreselleşme olgusu siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda meydana getirdiği değişikliklerle daha çok gündeme gelse de, küreselleşmenin emek piyasalarına ve özellikle de çalışanlar üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkiler daha ön plana alınarak incelenmesi ve gündemde tutulması gereken bir durumdur⁵⁸.

Küreselleşmenin çalışanlar üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkilerin en önemli somut sonuçlarından bir tanesi teknolojideki önemli değişimlerle ortaya çıkan yeni üretim ve organizasyon modelleridir. Nitekim, küreselleşme sürecinin toplumları daha çok etkilemeye başladığı 1980 sonrası, işletmeler yapılarını yeniden şekillendirerek kitle üretimi ve seri üretime dayalı Fordist modelden, stoksuz, tüketicilerin arzularına göre şekillenen esnek üretim modeline; üretimde işçi vasfının ve bilgisinin ön planda olmadığı Taylorist iş organizasyonundan, üretim sürecinde farklı alanlarda bilgi sahibi olması gereken vasıflı işçiliğe dayalı insan kaynakları yönetimine geçilmiştir. Bu süreçte oluşan yeni yönetim ve organizasyon anlayışı ve küresel rekabet, çalışma hayatını doğrudan etkilemiştir. Söz konusu değişimlerin sonucu olarak da, öncelikle sanayileşmiş ülkelerden başlayarak çalışma hayatında esnek çalışma biçimiyle standart dışı çalışmanın yaygınlaşması, toplu pazarlık konusunun göz ardı edilmesi, sendikacılığın güç kaybetmesi gibi durumlar ortaya çıkmıştır⁵⁹.

Küreselleşme sürecinin oluşturmuş olduğu rekabet ortamı, çalışanların yoksullaşmasına neden olan en önemli etkenlerdendir. Çünkü rekabet gücünün muhafaza edilmesinin ve artırılmasının en basit şekli, işçi maliyetlerini düşürmek olduğu için, küreselleşmenin hızlanması ile bir takım normlara sahip düzgün iş

⁵⁸ Gündoğan, Naci, **a.g.e.**, 2007, s.19.

⁵⁹ Mahiroğulları, Adnan, “Küreselleşmenin Türk Çalışma Hayatına Etkileri”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, S:49, 2005, s.380-381.

kavramı önemsenmemeye başlanmıştır. Bunun sonucunda da birçok gelişmekte olan ülkede çalışanlar, haklarından mahrum edilerek çalışmak zorunda bırakılmaktadır⁶⁰.

Bilgi akışının hızlanması, düşük ücretler, istihdam yapısındaki değişim gibi birçok yapısal sorunun ortaya çıkışına bakıldığında, küreselleşme süreci ile yakın ilişki içinde olduğu görülecektir. Bu nedenden dolayı çalışan bireylerin yoksullaşmasına neden olan faktörlerin büyük çoğunluğunun küreselleşme sürecinin bir getirisi olduğu söylenebilir⁶¹.

2.2.4. Ekonomik Krizler

Küresel çapta veya bir ülkede meydana gelen ekonomik krizler, yoksul olan olmayan bütün bireylere bir takım zararlar verir. Fakat ekonomik kriz öncesinde de yoksul olarak yaşayan ya da yoksulluk sınırında olan bireyler diğerlerine göre ekonomik krizle daha fazla refah kaybına maruz kalmaktadırlar. Çünkü yoksul bireylerin birçoğu zor dönemlerde kendilerini güvence altına alacak tasarruflara ya da sigortalara sahip değildirler⁶². Bu durum genel olarak bilinen ve ekonomik kriz sonrasında göz önünde bulunan bir durumdur. Bu dönemlerde dikkat çekilmesi gereken bir başka nokta da ne zengin ne de yoksul olmayan bireylerin durumudur. Bu tür bireyler, ekonomik krizin bir getirisi olan işgücü piyasalarındaki olumsuz değişimlerden etkilenmekte ve çalıştığı halde bu kişilerin yaşam standartları düşmektedir. Yani bu bireyler birer çalışan yoksul haline gelmektedir.

Daha önce yaşanmış ekonomik krizlerin göstermiş olduğu gibi kriz sonrası dönemlerde, ekonominin düzelmesi ile istihdamın düzelmesi arasında önemli derecede zaman farklılıkları vardır. İstihdam yapısının eski durumuna gelmesi ortalama olarak 5 ila 8 yıl sürebilmektedir. Bu da şunu göstermektedir ki; sosyal yaşamın iyileşmesi ekonomik ve finansal iyileşmelerden çok daha uzun bir zaman süreci gerektirmektedir. Zira ekonomik kriz çok boyutlu bir şekilde düşünüldüğünde, kriz sonrasında sosyal sorunların çoğunlukta olduğu görülecektir. Ekonomik

⁶⁰ Uçkan, Banu, “Küreselleşme ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)”, **Çeis dergisi**, S:6, C:16, Kasım-2002, s.5.

⁶¹ Gündoğan, Naci, **a.g.e.**, 2007, s.23.

⁶² Bilge, Orhan, **Ekonomik Krizlerin Yoksulluk Üzerine Etkileri**, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara, 2009, s.126-127.

kriz sonrasında, yoksulluk ve çalışan yoksulluğundaki yükseliş, eşitsizliklerin artması gibi durumlar, ekonomik krizin adeta bir iş krizine dönüştüğünü ve buna bağlı olarak da çok boyutlu bir sosyal kriz haline geldiğini açıkça göstermektedir⁶³.

Özellikle günümüzde küreselleşme süreci ile neo-liberal politika uygulamalarının hız kazanması, kriz sonrası oluşan sosyo-ekonomik problemlerle karşılaşma riskini daha da arttırmış ve küresel bir olgu haline getirmiştir. Çünkü neo-liberal politikalar, ülkeleri birbirine bağımlı ve yakın ekonomik ilişkiler içine sokmaktadır. Bir ülkede meydana gelen kriz, ilişki içinde olduğu diğer ülkeleri de etkilemektedir. Bu ülkelerin geliştirdiği savunma mekanizmaları, krizin ilk başladığı ülkede ihracat daralması, uluslar arası finans piyasalarında tedirginlik gibi durumlarla işgücü piyasalarındaki ve gelir dağılımındaki olumsuzlukları daha da arttırmaktadır⁶⁴.

2.2.5. Düşük Ücretler

Ücret konusu hem işçi hem de işveren açısından her zaman büyük önem taşımıştır. İşveren karını yüksek tutabilmek ve maliyetinin düşürmek için hep düşük ücretle işçi çalıştırmayı isterken; işçi de, daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek için yüksek ücret istemektedir. İsteklerin bu şekilde birbirine zıt olmasından dolayı en düşük ücretin sabitlenme isteği ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de işçinin ve ailesinin zorunlu asgari yaşam koşulları göz önüne alınarak günün fiyatları üzerinden Asgari Ücret Komisyonu tarafından hesaplanan ve ilan edilen ücret miktarına asgari ücret denmektedir⁶⁵. Birçok ülkenin asgari ücret belirlenmesini, zorunlu asgari yaşam koşulları çerçevesinde yaptığını söylemek mümkündür. Fakat asgari ücretin ne kadar olması gerektiği konusunda hem ulusal düzeyde hem de uluslar arası düzeyde ortak bir düşünce sağlanamamıştır. Ulusal

⁶³ Ercan, Hakan ve diğerleri, **Kriz ve Türkiye: Kriz Tedbirlerinin Etki Değerlendirmesi**, Uluslar arası Çalışma Örgütü, Ankara, 2010, s.7.

⁶⁴ Koyuncu, Murat ve Şenses, Fikret, “Kısa Dönem Krizlerin Sosyoekonomik Etkileri: Türkiye, Endonezya ve Arjantin Deneyimleri” **ERC Working Papers in Economics**, 04/13, Ocak-2004, s.3.

⁶⁵ Asgari ücret tanımı için, ÇHD İzmir Şubesi Sosyal ve Ekonomik Haklar Grubu tarafından hazırlanan “İşçinin El Kitabı” isimli kitapçığa bakınız. <http://www.iscidayanismasi.org/s/264/i/isci.pdf>

düzeyde ortak bir görüş sağlanabilecekken, uluslar arası düzeyde ortak bir görüşün sağlanmasını beklemek her ülkenin kendine has bir sosyo-ekonomik yapısı olmasından dolayı yanlış olacaktır. Kaldı ki, birçok konuda ortak politikalar geliştiren AB dahi bu konuda üye ülkeler arasında bir bütünlük sağlayamamıştır⁶⁶.

Hiç kuşkusuz bireylerin her hangi bir gelire sahip olmaması, yoksulluğa neden olan faktörlerin başında gelmektedir. Yine aynı şekilde herhangi bir gelir getirici işte çalıştığı halde günün şartlarına uygun olarak düzgün bir şekilde yaşamını sürdürecektir bir gelire sahip olamayan kişiler de yoksulluk içinde yer alabilmektedirler. Dolayısıyla düşük ücretlerin, çalışanları yoksullaştıran en önemli nedenlerden bir tanesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Fakat düşük ücretli çalışan her bireyin de bir çalışan yoksul olduğunu söylemek de doğru olmayacaktır. Çünkü kişi düşük ücretli bir işte çalışıyor olabilir ancak, ailesinin ek gelirleriyle ya da sosyal yardımlarla yoksul olmayabilir. Bunu tam tersi olarak da kişinin aldığı düşük ücret kendisini yoksulluktan kurtaracak bir düzeydeyken, ailesinin tek çalışmanı olması ve aldığı ücretin ailesine yetecek düzeyde olmaması bu kişiyi yoksulluk sınırı altında bırakabilir. Bu nedenler, “düşük ücretli çalışan” ile “çalışan yoksul” kavramlarını birbirinden ayırmak gerekir⁶⁷.

2.2.6. İstihdam Yapısında Değişim

Teknolojinin ilerlemesi, birçok yapıyı olduğu gibi işgücü yapısını da önemli derecede etkilemiştir. Sanayileşmenin ilk yılları ile günümüz sanayisindeki işgücü yapısı incelediğinde büyük bir değişimin olduğu çok rahat bir şekilde görülecektir. Önceleri kol ve beyin gücüne dayalı bir çalışma yapısı söz konusu iken günümüzde artık bunun yerini makineler ve bilgisayarlar almıştır. Bu değişim küreselleşmenin altyapısını hazırlarken, oluşan yeni teknolojilerle çalışan bireylerin hem bedeni hem

---

⁶⁶ Yılmaz, Burçin ve Terzi, Harun, “Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) Ülkelerinde Asgari Ücretin Karşılaştırmalı Bir Analizi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C:20, S:2, 2006, s.122.

⁶⁷ Gündoğan, Naci, *a.g.e.*, 2007, s.29-30.

de düşünsel katılımının zorunluluğu, örgüt içi ilişkiler yoğunlaştırmış ve işe yönelik vasfın gerekliliği ortaya çıkmıştır⁶⁸.

İşgücü yapısında meydana gelen değişimle birlikte oluşan nitelikli işgücü talebinin dünyada önemli derecede bir işsizlik sorununu beraberinde getirmesi, nitelikli işgücü açısından dolayı istihdam sorununu ağırlaştırmaktadır. İşgücü yapısındaki değişimlerin sonucunda işsizlik sorununun, çalışma hayatında esnekliğin, enformel istihdamın yaygınlaşması yönünde bir değişimin olduğu görülmektedir⁶⁹.

Küreselleşme olgusunun artık kendisini hissedilir bir şekilde göstermeye başlamasında bilişim teknolojileri etkili olmuştur. Bilgi ve hizmet işçileri bu süreçte önemli hale gelmiş, mavi yakalı ve imalat işçileri eski önemlerini kaybetmeye başlamışlardır. Belirli sektörlerin dışında birçok firmanın küçülme yolunu seçmesi, mavi yakalı işçiye olan talebi azaltmıştır. Çalışma hayatında bilginin önem kazanması, beyaz yakalı bilgi işçisine olan talebi arttırmış hatta altın yakalı olarak anılan bir işçi türünü ortaya çıkarmıştır. Oluşan bu yeni yapı; hem gelişmekte hem de gelişmiş olan ülkelerde çalışma hayatını dolayısıyla da çalışanları olumsuz yönde etkilemiştir⁷⁰.

Yeni teknolojilerin daha az işgücü istihdamını gerektirmesi, Türkiye’de de bir yapısal sorun haline gelen işsizlik sorununu meydana getirmiştir. Tabi ki bu sorunun nedenini sadece teknolojiye bağlamamak; ekonomik yapı, hızlı nüfus artışı gibi faktörlerin de etkili olduğunu söylemek gerekir. İşsizlik sorununun yaygınlaşması ile standart dışı çalışma şekillerinin yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması, işsizlik sorununa bir çözüm olarak değerlendirilmektedir. Bu düşüncelerden dolayı atipik çalışma şekilleri, ihtiyaçlar doğrultusunda Türkiye’de de uygulanmaktadır. Ülkemizde çalışma hayatında kuralsızlaştırma olarak da değerlendirilen bu çalışma şekilleri; çalışanı, genel olarak hem iş güvencesinden hem de sosyal güvenlikten yoksun bırakmaktadır. Çalışma hayatındaki bu tür esnekliğin işsizliği, dolayısıyla

⁶⁸ Kocabaş, Fatma, “Endüstri İlişkilerindeki Dönüşüm”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S:10, Haziran-2004, s.6.

⁶⁹ Uyanık, Yücel, “Neoliberal Küreselleşme Sürecinde İşgücü Piyasaları”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C:10, S:2, 2008, s.214-215.

⁷⁰ Yalınpala, Jale, “Küreselleşmenin Emek Piyasası ve İstihdam Üzerindeki Etkileri”, **Küreselleşme: İktisadi Yönelimler ve Sosyopolitik Karşıtlıklar**, Derleyen: Alkan Soyak, Om Yayınevi, İstanbul, 2002, s.287.

yoksulluğı azaltıcı pozitif etkisi göz önünde bulundurulurken; bu tür esneklikle, çalışan bireyin sosyoekonomik açıdan zayıflaması ve yoksulluktan kurtulamaması gerçeği unutulmaktadır⁷¹.

---

⁷¹ Sarı Gerşil, Gülşen ve Aracı, Mehtap, “Küreselleşme Sürecinde Türk İşçi Sendikacılığı ve Yaşanan Örgütlenme Sorunu”, **Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, C:14, S:2, 2007, s.167.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ÇALIŞMA HAYATI VE YOKSULLUK POLİTİKALARI

1. SOSYAL POLİTİKA VE ÇALIŞMA HAYATI

Sosyal politika, sosyo-ekonomik açıdan güçsüz ve yardıma muhtaç işçilerin sorunlarına çözüm üreten, işçi ile işveren arasında doğan problemlerde sosyal denge kurmaya çalışan bir bilim dalı ve kamusal bir politikadır⁷².

Sosyal politika ile ilgili literatürde yukarıdaki tanıma benzer veya yakın anlamda birçok tanım vardır. Çalışma hayatının farklı dönemlerden geçmesinin yani sanayileşme devresinden bugüne, yapısında birçok değişimin meydana gelmesinin; çalışma hayatına yönelik sosyal politika söylemlerini ve uygulamalarını farklılaştırdığı söylenebilir. Sosyal politikanın ilk olarak işçi sınıfı politikası olarak ortaya çıktığı, günümüzde ise diğer sosyal sorunları –yaşlılık, yoksulluk, çalışma hayatından kadının dışlanması gibi sorunları- da içererek daha geniş bir anlama sahip olduğu söylenebilir⁷³.

Sosyal politikaların oluşma, sorgulanma ve yapılanma aşamalarında sivil toplum kuruluşlarının, meslek örgütlerinin ve üniversitelerin yer alması, sosyal politika alanının en önemli özelliğidir. Aynı zamanda sosyal politikaların kamusal olma niteliği, ulusal kimliği ve uluslar arası kaynakları gibi bazı özellikleri de vardır. Sosyal politikanın, devletlerce sürdürülen ve kamu yararı gözetilen sosyal nitelikli politikalar olması, kamusal olma niteliğindedir. Hiç kuşkusuz her toplumun kendine özgü bir sosyal yapısı vardır. Bu nedenle her ulus-devletin kendine özgü bir sosyal politikasının olması, sosyal politikanın ulusal kimliğini oluşturmaktadır. Bunun yanında küreselleşme süreci ile birlikte toplumların ve devletlerin ilişkilerindeki yakınlaşmalar, küresel düzeyde sosyal politikaların oluşturulmasını gerekli hale getirmiştir. Bölgesel, kıtasal ve küresel düzeyde kurulu uluslar arası örgütlerin

---

⁷² İzveren, Adil, **Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1968, s.9.

⁷³ Koray, Meryem, “Sosyal Politika: Nereye Doğru?”, **Güncel Sosyal Politika Tartışmaları**, Yayına Hazırlayan: Berrin Ceylan Ataman, Sosyal Politika Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara, 2007, s.45.

benimsedikleri normların, ulusal politikalar üzerinde etkili olması, sosyal politikaların uluslar arası özelliğini ortaya çıkarmaktadır⁷⁴.

Çalışma hayatına yönelik küresel düzeyde sosyal politikalar üreterek bunları ilke edinen ve oluşturduğu normların ulus-devletlerce uygulanmasını isteyen en önemli uluslararası yapılanmanın Uluslararası Çalışma Örgütü olduğu söylenebilir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün kuruluşundan günümüze hedeflerinde bir değişiklik olmamıştır. Fakat ilk dönemlerde sadece çalışma ilişkilerine ve hayatına yönelik politikaları giderek çeşitlenmiş ve günün şartlarına göre değişiklik göstermiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1919 yılında kabul edilen konuları ile 1944 Filadelfiya Bildirgesi'nden günümüze benimsenen ilkeler incelediğinde, önemli derecede bir gelişme ve değişim olduğu görülecektir⁷⁵.

1919 yılında kurulmuş olan Uluslararası Çalışma Örgütü'ne Türkiye, 1932 yılında üye olmuştur. ILO Ankara Ofisi ise 1976 yılında açılmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü Ankara Ofisi ILO'yu Türkiye'de temsil etmeyi, Türkiye'deki uluslararası çalışma standartlarının uygulanmasını izlemeyi, teknik işbirliği projelerini uygulamayı ve çalışma hayatına yönelik veriler elde ederek bunları yayınlamayı hedeflemektedir⁷⁶.

Türkiye'de asıl olarak ulusal sosyal politikayı taşıyan ve bir devlet kolu olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, resmi sosyal politikaların yürürlüğe konulduğu merciidir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın "*çalışma hayatını düzenlemek, çalışma barışını sağlamak, iş sağlığı ve güvenliğini geliştiren tedbirler almak, toplumun tüm kesimlerinin sosyal güvenliğini sağlayacak ve istihdamı artıracak şartları geliştirmek, yurt dışında çalışan Türk işçilerinin çalışma hayatı ve sosyal güvenlikle ilgili hak ve menfaatlerini korumak ve bunları sürekli kılmak*"⁷⁷ şeklindeki misyonu, Türkiye'de devletin çalışma hayatına yönelik nasıl bir sosyal politika izlemek istediğini göstermektedir.

⁷⁴Altan, Ömer Zühtü, **Sosyal Politika**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 900, Eskişehir, 2007, s.23-24.

⁷⁵A.g.e., s.92.

⁷⁶<http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/index.htm> (17.02.2012)

⁷⁷<http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=hizmetlerimiz&id=2> (17.02.2012)

Türkiye’de devletin çalışma hayatına yönelik nasıl bir sosyal politika uygulaması gerektiği, yasal bir zeminde de ele alınmış ve bunun için 09.01.1985 tarih ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın teşkilat ve görevleri hakkında bir kanun çıkarılmıştır. Bu kanuna göre;

Bakanlığın kuruluş amacı, “çalışma hayatını, işçi-işveren ilişkilerini, iş sağlığı ve güvenliğini düzenlemek, denetlemek ve sosyal güvenlik imkânını sağlamak, bu imkânı yaygınlaştırmak ve geliştirmek, yurt dışında çalışan işçilerimizin çalışma hayatından doğan hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek,

Bakanlığın görevleri;

a) Çalışma hayatını düzenleyici, işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler almak,

b) Çalışma hayatındaki mevcut ve muhtemel meseleleri ve çözüm yollarını araştırmak,

c) Ekonominin gerektirdiği insan gücünü sağlamak için gerekli tedbirleri araştırmak ve uygulanmasının sağlanmasına yardımcı olmak,

d) İstihdamı ve tam çalışmayı sağlayacak, çalışanların hayat seviyesini yükseltecek tedbirleri almak,

e) Çalışanların meslekî eğitimlerini sağlayıcı tedbirler almak,

f) Sakatların mesleki rehabilitasyonunu sağlayacak tedbirler almak,

g) İş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirleri almak,

h) Çalışma hayatını denetlemek,

i) Sosyal adalet ve sosyal refahın gerçekleşmesi için gerekli tedbirleri almak,

j) Çeşitli fizyolojik, ekonomik ve sosyal risklere karşı sosyal sigorta hizmetlerini uygulamak,

k) Sosyal güvenlik imkanını sağlamak, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak,

l) Yabancı ülkelerde çalışan Türk işçilerinin çalışma hayatı ve sosyal güvenlikle ilgili meselelerine çözüm yolları aramak, hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek,

m) Çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları koruyucu ve çalışmayı destekleyici tedbirleri almak,

- n) Bağılı ve ilgili kuruluşların amaçları ve özel kanunları gereğince idare edilmesini sağlamak ve denetlemek,
- o) İş istatistiklerini derlemek ve yayınlamak,
- p) Çeşitli mevzuatla verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak” olarak belirtilmiştir.

2.YOKSULLARIN SİYASETTEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Modern çağda devlet yöneticileri, yoksulluk yardımı yaparken veya siyasi partiler yoksulluk üzerine söylemlerde bulunurken, siyasi anlamda bir güce sahip olan sosyal grupları kontrol altına almak yani bu grupları kendi kitlelerine – tabanlarına- mobilize etmek kaygısı içinde oldukları söylenebilir. Bu bağlamda yoksulluk olgusu, siyasi arenada önemli bir yere sahiptir. Nitekim ülkemizde 12 Haziran 2011 genel seçim öncesinde, seçim propagandalarına bakıldığında, yoksullara yardım söyleminin temel propaganda olarak alındığı görülecektir.

Özellikle son yıllarda az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hızlı nüfus artışı, kentleşme ve bunun sosyo-ekonomik yapıya etkisi gibi durumlar, bu ülkelerin birçoğunda sosyal gerilimin ve kentsel alanlarda şiddetin tırmanmasına neden olmuş ve devletlerin bir takım sosyal politikalar geliştirmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu durumun ortaya çıkması ile de yoksulluk konusuna kamuoyu duyarlılığı artmış ve yoksulluk siyasal bir içerik kazanmıştır⁷⁸.

Yoksulluk olgusu, şüphesiz sosyo-ekonomik bir süreç olmanın yanında önemli politik bir süreçtir. Bu nedenle gerek devletin gerekse siyasi temsilcilerin bu sürece katılması olağan bir durumdur. Fakat yoksulluğu yönetmek adına bir çözüm ile değil; yoksulluğu bitirici ya da azaltıcı bir çözüm ile yoksulluk tartışmalarına katılmaları, yoksullar açısından daha yararlı olacaktır. Hükümetler ya da siyasi partiler bu konuda geliştirebilecekleri sosyal politikaları geliştirmeden, yalnızca sosyal yardımlar ile yoksullukla mücadele ettiklerinde, kaynakları yararlı olarak kullanamayacaklardır. Bununla birlikte yoksulluk oranında bir düşüş olmayacağı

---

⁷⁸ Şenses, Fikret, **a.g.e.**, 2001, s.53-54.

için, bu konudaki yönlendirici siyasi tartışmaların da önüne geçemeyeceklerdir⁷⁹. Nitekim günümüzde devlet tarafından ekonomik olarak sosyal politika bağlamında yapılan dağıtım politikaları, yoksulların uğradıkları veya uğrayabilecekleri maddi zararları gidermeyi hedeflemektedir. Bunun yanında devlet, toplumsal olarak sosyal politika uygulamaları ile sosyal dışlanmayı da önlemeyi hedeflemektedir⁸⁰. Bu bağlamda aktif işgücü politikaları ile sosyal yardımlar bir arada düşünülmemelidir. Çalışma hayatında yer alamayacak durumda olan sosyal gruplar, yoksulluğa karşı her zaman korunmalı ve desteklenmelidir⁸¹.

Sosyal politika alanının sosyal barış, bütünleşme, kaynaşma, tekamül gibi hedefleri dikkate alındığında, sosyal devlet anlayışı ile sosyal politikalarda, mutlak yoksulluğu gidermenin yanında, göreceli yoksulluğu ve sosyal dışlanmayı önleyecek sosyal hizmetler, mesleki eğitim ve istihdama dönük yeni tedbirlerin yer alması gerekmektedir. Bu konuda varılmak istenen hedef; bireylerin çalışma hayatına ve sosyal yaşama katılımını sağlamak olmalıdır⁸².

Yoksulluğun siyasetle ilişkisi kurulmak istenildiğinde, yoksulluğun siyasileşmesi konusuna mutlak suretle değinilmesi gerekmektedir. Yoksullukla ilgili her tartışma, her zaman siyasi bir nitelik taşımamaktadır. Ve hatta bahsi geçen tartışmaların siyasallaştırılması, statükocu yaklaşım açısından, düzeni olduğu gibi korumayı zedeleyecek bir tavır olması bakımından pek de istenmeyen bir durumdur. Toplumda yer alan değerlerden hayırseverlik, siyasallaşmanın engellemesinin önünde her zaman bir engel olarak bulunmuş ve kimi çevrelerce kullanılmıştır. Bununla birlikte, sosyal politika uygulamaları, bütünüyle siyasi otoriteye bırakıldığı ve bilimsellikten uzaklaştırıldığı takdirde, yoksulluğun siyasileşmesi kaçınılmaz olacaktır⁸³.

---

⁷⁹ Bedir, Eyüp, “Yoksullukla Mücadelede Yeni Bir Tartışma Alanı: Vatandaşlık Geliri”, **Sosyal Güvenlik Dergisi**, C:2, S:1, 2012, s.112.

⁸⁰ Seyyar, Ali, “Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003, s.52.

⁸¹ Bedir, Eyüp, **a.g.m.**, 2012, s.112.

⁸² Seyyar, Ali, **a.g.m.**, 2003, s.49.

⁸³ Buğra, Ayşe, **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.259.

3.YOKSULLUĞA POLİTİK BAKIŞ ŞEKİLLERİ

Yoksulluk, siyasete bağımlı bir olgudur. Fakat her politik anlayışın kendine özgü bir çözüm yolu olduğundan dolayı, dönemselsel olarak yoksulluğun siyasetle ilişkisinde farklılıklar olmuştur.

Hükümette yer alan siyasi partilerin ideolojik olarak benimsedikleri devlet felsefesi, genel olarak yoksulluğa bakış açısını da belirlemektedir. Kapitalist toplumlarda, yoksulluk tartışmalarında genel olarak iki temel yaklaşımın olduğu söylenmektedir. Bunlardan ilki; ekonomik piyasayı bireyin üstünde tutan, kamu kaynaklarını sosyal amaçlara kullanmada büyük kuşku duyan, topluma katılmanın tek yolunun çalışmak olduğunu öne süren yaklaşımdır. İkinci yaklaşımda ise, ilk yaklaşımın tam tersi olarak toplumun emek piyasasının önünde yer alması gerektiği savunulmaktadır. Bu yaklaşıma göre; yoksulluğun çözümü için siyasi merciler, en üst seviyede kullanılır. Türkiye’de bahsi geçen iki temel yaklaşımın da farklı farklı dönemlerde ön planda tutulduğu söylenebilir. Fakat bir de bunların yanında yoksulluğa, hayırseverlik anlayışıyla yaklaşan bir politik anlayıştan bahsedilebilir. Bu anlayışın da emek piyasasını toplumun önünde gören düşüncenin bir kurtarıcısı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır⁸⁴.

3.1. Yoksulluğa Sosyal Devlet Anlayışı İle Bakış

Sosyal devlet, sosyal güvelik, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar gibi alanlarda etkin olarak yer alan, toplumdaki bütün bireyleri gözetmek amacıyla piyasa üzerinde korumacı, piyasada sürekli olarak var olan bir yönetim anlayışıdır⁸⁵. Sosyal devlet tanımının bu şekli ve içeriği alması, 1929 Dünya Ekonomik Buhranı sonrası oluşan mevcut yapıya bir çözüm olarak geliştirilen devletçi politikalarla olmuştur⁸⁶.

Sosyal devlet anlayışı ile gerçekleştirilen politikalarda, bireyler arası eşitsizliği asgari düzeye indirme amacı vardır. Fakat bu amaç, aynı zamanda toplumda ekonomik eşitlik sağlamaya yönelik değildir. Sosyal devletin asıl olarak yaptığı, bireyler arası sosyo-ekonomik eşitsizliği, fırsat eşitliği aracılığıyla

⁸⁴ Buğra, Ayşe, **a.g.e.**, 2010, s.12-13.

⁸⁵ Kökalan Çımrın, Füsün, “Küreselleşme, Neo-Liberalizm Refah Devleti İlişkisi Üzerine”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S:23, 2009, s.198.

⁸⁶ Sallan Gül, Songül, **Sosyal Devlet Bitti, Yaşamın Piyasa!**, Etik Yayınları, İstanbul, 2004, s.144.

dengeleme yoluna giderek, korunmaya muhtaç bireylerin sosyo-ekonomik yaşamdan dışlanmamaları için bir takım önlemler almaktır. Bu nedenle sosyal devlet, ekonomik anlamda, özel mülkiyet ve serbest piyasa ekonomisine dayalı devlet yapısının ana kurumlarını koruyarak özel teşebbüsün desteklenmesini, aynı zamanda devletin de ekonomik alanda etkin bir şekilde var olmasını sağlayan devlet yapısı olarak da tanımlanmaktadır⁸⁷. Bu tanımlamadan yola çıkarak, sosyal devlet anlayışının; kapitalist yapıdaki eşitsizlik ve yoksulluğa karşı bir alternatif olduğu söylenebilir. Nitekim sosyal devletin korumacı politikasının arka planındaki en önemli amaçlarından bir tanesi, yoksulluğu önleyerek çalışan kesimlerden özellikle de işçilerden gelebilecek isyancı hareketleri önlemek ve bunları kontrol altında tutmaktır⁸⁸.

Sosyal devlet anlayışının yoksullara yönelik sosyal hizmet ve sosyal yardım politikalarında, hak temelli bir düşüncenin olduğu görülmektedir. Sosyal hizmet düşüncesinde, bireylerin insani hakları gözetildiği için sosyal devlet bu hizmetleri tek başına özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının yapmasına izin vermez. Bu nedenle özel sektörü ve sivil toplum kuruluşlarını yoksulluk konusunda devletin bir sübvansiyonu olarak görür ve sosyal yardımlarda önceliği devlete tanır. Sosyal devlette, yoksullukla ilgili sorunların çözümünde asıl görevin devlette olmasından dolayı kamu yönetimlerine önemli görevler verilmiştir⁸⁹.

3.2. Yoksulluğa Liberal Anlayış İle Bakış

Liberalizm, Locke, Hume, Smith, Mill, Bentham, Spencer, Constant gibi düşünürlerin görüşleriyle şekillenmiş ve düşünsel temelleri 17. yüzyılda atılmış bir siyasal yönetim şeklidir. Bu düşünürlerin her biri, konuya farklı bir boyut kazandırmıştır. Fakat her birinin düşüncelerinde bireyselliğin ön plana çıkması ve devletin, bireyin özgürlüğünü sağlama yönünde hareket ederek sosyo-ekonomik

⁸⁷ <http://notoku.com/sosyal-devlet-kavrami/#ixzz1n9XAIfB1> (23.02.2012)

⁸⁸ Sallan Gül, Songül, **a.g.e.**, 2004, s.144-145.

⁸⁹ Kesgin, Bedrettin, **Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008, s.41-42.

alandaki görevinin minimize edilmesi gerektiği vurgusu, bu düşünürler arasındaki ortak noktayı oluşturmaktadır⁹⁰.

Liberal düşüncenin yoksulluk olgusuna bakış açısında da temel liberal düşüncenin etkin olduğu söylenebilir. Yani devlet, yoksulluk olgusu karşısında etkin bir görev üstlenmemektedir. Nitekim klasik liberal felsefeye göre; birey, devletin müdahale alanı dışında tutulmalı ve bireyler özel yaşam alanlarıyla donatılmalıdır. Böylece kendi çıkarları için yaşayan eşit ve rasyonel bireylerin eylemleri sonucunda kendiliğinden bir düzen ortaya çıkacaktır. “Görünmez bir el” tarafından toplumdaki problemler ortadan kalkacak ve yardıma ihtiyacı olan bireylerin gereksinimleri de karşılanmış olacaktır⁹¹.

“Liberal düşüncede, devlet ihtiyaç sahiplerine hiçbir şekilde müdahalede bulunmaz” demek de yanlış olacaktır. Zira liberal modelde, ihtiyaç sahipleri belirlenmekte ve bu ihtiyaç sahiplerine sosyal yardım ve sosyal güvenlik ödemesi yapılmaktadır. Bu yardımların ve ödemelerin amacı, piyasanın düzenin korumak ve piyasayı güçlendirmektir. Özellikle 1980 sonrası ABD, Kanada, Avustralya ve İngiltere’de yapılan asgari gelir güvencesi ve özel refah programlarına yapılan katkılar, bu modelin örnekleridir⁹².

Yeni liberal anlayışa bakıldığı zaman; vatandaşlığın özgürlükler ve siyasi haklardan oluştuğu, bunun dışındaki sosyo-ekonomik sorunlara –yoksulluğa- yönelik ihtiyaçların piyasaya bırakıldığı, devletin ise fırsat eşitliğini sağlamak ve piyasa dengelerini koruma adına bu sorunlara çözüm getirdiği görülmektedir⁹³.

Oluşan yeni liberal anlayışın sosyal güvenliğe bakış açısı, genel olarak klasik liberal anlayışı yansıtmaktadır. Sosyal güvenliğin bireysel nitelikte olması, piyasada oluşan ilkelere göre şekillendirilmesi istenmektedir. Yani sosyal güvenlik alanının bireycilik ve gönüllük temeline dayanarak piyasa merkezli olarak sunulması öngörülmektedir. Kamusal sorumluluğun yerine ailenin, yerel ve dinsel toplulukların

---

⁹⁰ Çetin, Halis, “Liberalizmin Temel İlkeleri”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C:2, S:1, 2001, s.219-220.

⁹¹ Yayla, Atilla, **Liberal Bakışlar**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 1993, s.172.

⁹² Topuz, Senem Kurt, “Türkiye’de Sosyal Devlet Harcamalarının Genel Eğilimi: 2001-2009 Yılları Arasında Yapılan Eğitim, Sağlık ve Sosyal Koruma Harcamaları”, **Alternatif Politika**, C:1, S:1, Nisan 2009, s.120.

⁹³ Koray, Meryem, “Görülme İstenmeyen Gerçek: Sosyal Refah Politikaları ve Demokrasi İlişkisi”, **Çalışma ve Toplum**, S:5, s.34.

yardım ve dayanışmalarda daha etkin olması gerektiği dile getirilmektedir⁹⁴. Nitekim Akyol da yoksulluk gibi sorunlara bürokrasi ile çözüm getirilemeyeceğini, çözümünü ahlak alanında aramanın zaruri olduğunu söylemektedir. Bunun için de toplumsal ahlakiliğin, sosyal sorumluluğun güçlenmesinin ve sivil olarak örgütlenmesinin önemine vurgu yapmaktadır⁹⁵.

3.3. Yoksulluğa Organik Muhafazakar ve Liberteryan Muhafazakarlık Anlayışı İle Bakış

Siyasal yaşamda önemli ideolojik akımlardan bir tanesi olan muhafazakar düşüncenin oluşmasında ve günümüzdeki yapısını almasında, birbiri ile bir parça çelişkili olan iki entelektüel akım etkili olmuştur. Bunlar; Ortaçağ organik muhafazakarlığı ve Edmund Burke gibi yazarların liberteryan muhafazakarlığıdır. Organik muhafazakarlık, “tek ulus”u vurgulayarak birbirine sıkı sıkıya kenetlenmiş yerel cemaate dönüş özlemini duyarken, liberteryan muhafazakarlar, klasik liberaller gibi bireysel özgürlük, toplumsal adalet değerlerine sarılarak bireyciliği desteklerler⁹⁶. Bu anlamda organik muhafazakarlık bütünleşmeyi yani toplumculuğu ön planda tutarken liberteryan muhafazakarlık bireyciliği daha çok önemsemektedir. Fakat her iki düşünce akımının da yoksulluk gibi sosyal problemlere çözümünün aynı olduğu söylenebilir. Çünkü her iki düşünce de yoksulluk gibi sosyal problemlerdeki çözümü aileye, dinsel cemaatlere ve sivil toplum kuruluşlarına bırakmaktadır.

Organik toplum düşüncesinden hareketle, yoksulların ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlayan muhafazakarlık, dini; kültür ve değerlerle ele almaktadır. Çünkü insanları düşkünlere el uzatmaya yönlendiren en önemli unsurlardan bir tanesi; dini vecibelerdir. Nitekim İslam dininde, yoksul bireylere yardım etmek bir borç sayılmış

---

⁹⁴ Sallan Gül, Songül, “Yeni Sağ Sosyal Güvenlik Anlayışının Tarihsel Bağlantıları: İngiltere ve Türkiye Örnekleri, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C:40, S:3-4, 2000, s.52.

⁹⁵ Akyol, Taha, “Yoksulluk, Sosyalizm, Liberalizm”, **Milliyet Gazetesi**, 05 Ağustos 2006.

⁹⁶ Marshall, Gordon, **a.g.e.**, s.512-513.

ve sosyo-ekonomik açıdan iyi durumda olanlar yardım fedakarlığına davet edilmiştir⁹⁷.

İslam dinindeki “komşun açken sen tok yatma” anlayışı, yoksulluğu hafifletmede ve sosyal bütünleşmeyi sağlamada önemli bir unsur olarak görülmektedir. Fakat günümüzde özellikle Türk toplumunda toplumsal bağların çözülmesi ve bu tür değerlerin muhafaza edilememesi ya da edilmemesi, yoksulluğu hafifletici enformel sosyal güvenlik ağlarını yok etmektedir. Yoksulların bu güvenlik ağlarına girmeleri zorlaşmasına rağmen organik muhafazakarlar için enformel sosyal güvenlik ağları hala büyük öneme sahiptir.

Liberteryan muhafazakarlık, aile ve dini cemaatleri piyasa ekonomisi için vazgeçilmez unsurlar olarak görür. Bu düşüncenin temelinde devlet ve bürokrasi kavramlarının taşıdığı olumsuzluk büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle toplumsal sorumluluk, devleti sosyal alana çağırarak değil; sorunlara siyasi alan dışında çözümler üretmek olarak görülmektedir⁹⁸. Liberteryan muhafazakarlar, devletin sosyal refah uygulamalarına katılmalarını kesinlikle istemezler. Çünkü bu tür uygulamaların devlet tarafından yapılmasının; halkı tembelleğe, devlet bağımlılığına alıştırdığı ve ekonomik etkinliği öldürdüğü düşünülmektedir. Bu nedenle bu düşüncede gelir adaleti ve sosyal adaletten daha çok piyasa dengesi büyük öneme sahiptir⁹⁹.

4.SİYASİ PARTİLERİN YOKSULLUK POLİTİKALARI

Seçim beyannameleri; siyasi partilerin seçim öncesinde halka politikalarını anlatacakları, tek başına ya da koalisyon ortağı olarak iktidara geldiklerinde yapacakları uygulamaları yazılı olarak sundukları metinlerdir. Bu metinlerde genel olarak partiler, sosyo-ekonomik yaşama dönük politikalara büyük önem verirler. Bunun nedeni; sosyal ve ekonomik alanlara uygulanacak politikaların, direkt olarak bireylerin yaşam standartlarını değiştirmesindedir¹⁰⁰. Yani seçmenlerin desteğini

⁹⁷ Dicleli, Vedat, “Yoksulluk ve Yardım Şekilleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:3, S:1, 1946, s.110.

⁹⁸ Buğra, Ayşe, **a.g.e.**, 2010, s.222.

⁹⁹ Kesgin, Bedrettin, **a.g.t.**, s.34-35.

¹⁰⁰ <http://www.sde.org.tr/Files/Reports/d74861ce610fad97.pdf>

kazanabilmek için partiler, bu alana yönelik uygulamaları daha çok dile getirmektedirler. Nitekim 12 Haziran 2011 genel seçimlerinde bu durum değişmemiştir; aksine daha da ön planda tutulmuştur. Bu nedenle, bu bölümde seçim sonrasında tek başına iktidara gelen “Adalet ve Kalkınma Partisi” ile muhalefet partisi olarak mecliste yer alan “Cumhuriyet Halk Partisi” ve “Milliyetçi Hareket Partisi”nin seçim öncesinde yayınladıkları seçim beyannamelerinde, yoksulluğa ve çalışan yoksulluğuna nasıl bir yer ayırdıkları direkt olarak verilerek birbirleriyle karşılaştırılacaktır.

4.1.AKP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk

Adalet ve Kalkınma Partisinin 2011 seçim beyannamesinde yoksullukla ilgili yapılmak istenen politikalar şu şekildedir:¹⁰¹

Adalet ve Kalkınma Partisi seçim beyannamesinde yoksulluk üzerine; “yaptıklarım yapacaklarımın garantisidir” düsturuyla hareket ettiğini göstermek için öncelikle önceki yıllarda yoksullukla ilgili uyguladıkları politikaları anlatmakla işe başlamışlardır. Bu çalışmada, yoksullukla ilgili uygulanacak politikalar ele alınacağı için, önceki dönemlerde parti söylemlerinde yer alan ve uygulanan politikalara yer verilmemiş geleceğe dönük politikalar incelenmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi diğer bütün konularda olduğu gibi yoksulluk konusunda da 2023 vizyonunu benimsemektedir. Bu vizyonla 2023 yılında yoksulluk oranını kalıcı bir şekilde %10'nun altına düşürmeyi hedeflemektedir. Bunun yanında bireylerin günlük gelirlerini yükseltme yönünde planlar yapmaktadır. AKP'nin seçim beyannamesinde dikkat çekici bir durum vardır ki; o da sosyal destek kapsamında yoksullara salt yardım yapmaktan ziyade bireyleri yardım almayacakları bir konuma getirmeyi hedeflemiş olmalarıdır.

Adalet ve kalkınma partisi sosyal politika ve hizmetleri bir arada yürüterek hane odaklı bir sistem oluşturmayı planlamaktadır. Öyle anlaşılıyor ki yoksulluk AKP'ye göre bireysel değil haneye bağlı bir olgudur. Bu anlayış doğrultusunda farklı yoksulluk düzeyinde bulunan ve farklı nüfusa sahip ailelere aynı miktarlarda yardım yapmayı uygun bulmamaktadır. Onlara göre bu yardımlarda esas alınması gereken

---

¹⁰¹ Adalet ve Kalkınma Partisi, **Türkiye Hazır Hedef 2023**, 12 Haziran 2011 Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi, 2011, s.48.

noktalar; hanedeki kişi sayısı, kişilerin yaşları, sağlık durumları ve çalışabilme potansiyelleridir. Bu yeni sistemle sosyal hizmetler kurumlarının öneminin bir kat daha artacağı sonucuna rahatlıkla ulaşılabilmektedir. Sosyal hizmetler tarafından tespit edilecek olan yoksulların, bahsi geçen hane özellikleri dikkate alınarak hangi ailenin ne kadar destekle yoksulluktan kurtulabileceği tespit edilmiş olacaktır. Böylece yoksullar arasındaki yardım dengesizliği de ortadan kalkacak ve fonksiyonel bir yardım sistemi oluşturulacaktır.

Adalet ve Kalkınma Partisi, Seçim Beyannamesi'nde çalışan yoksullara yer vermesine rağmen, çalışan yoksulları kapsamlı bir biçimde ele almamıştır. Ele aldığı biçimiyle, çalışırken yoksul duruma düşenlerin, sosyal destek programına alınmaları söz konusudur. Bunun sebebi, çalışan yoksulluğuna yönelik kalıcı bir çözüm önerisi sunmak değil; istidamda kayıt dışılığın önüne geçmektir.

4.2.CHP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk

Cumhuriyet Halk Partisinin 2011 seçim beyannamesinde yoksullukla ilgili yapılmak istenen politikalar şu şekildedir:¹⁰²

Cumhuriyet Halk Partisi, Seçim Beyannamesi'nde yoksulluğu; “yurttaşlık hakkının güvencesi sosyal devlet” ve “yoksullukla kurumsal ve etkin mücadele” olarak iki başlık altında değerlendirmektedir. Öyle anlaşılıyor ki, CHP yoksullukla mücadeleyi, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak görmektedir ve bu problemin ortadan kalkması için kurumsal bir yapılanmanın gerekliliğine vurgu yapmaktadır. CHP'nin yoksulluk konusunda dikkat çeken bir söylemi vardır ki, tamamen siyasi olan seçim propagandasını oluştururken, yoksulluğu siyasete alet etmeyeceklerine vurgu yapmaktadırlar.

CHP de AKP gibi yoksulluğu aile odaklı düşünmektedir. CHP'ye göre, aile sigortası, yoksulluğu sona erdirebilecek potansiyelde bir uygulamadır. Bunun yanı sıra, yoksullukla mücadelede en etkin yollardan biri olarak görülen bilişim teknolojilerinden faydalanarak devlet ile birey arasındaki çift yönlü iletişimi hızlı ve güvenilir bir biçimde yapılandırmayı hedeflemektedir.

¹⁰² Cumhuriyet Halk Partisi, **Özgürlüğün ve Umudun Ülkesi. Herkesin Türkiye'si.**, CHP 2011 Seçim Bildirgesi, 2011, s.54-55.

Cumhuriyet Halk Partisi, yoksulluğu aile sigortası ile kalıcı olarak çözmeyi hedeflemektedir. Kurumsal yapılanma olarak lanse edilen aile sigortası ile, toplumsal bir refaha ulaşılabileceğini dile getirmektedir. Oluşturulacak olan aile envanteri ile de yoksul vatandaşlar tarafsız bir biçimde tespit edilerek, asgari 600 TL, azami 1250 TL nakdi yardım yapılacağına garantisini vermektedir. Nakdi yardımın yapılacağı kesim, çalışmamız açısından önemlidir. Çünkü, “asgari seviyenin altında geliri olan” ifadesiyle, aslında çalışan yoksullara bir gönderme yapılmaktadır. Ancak, CHP, çalışan yoksulluk olgusuna üstünkörü bir yaklaşımla değinmekte ve kapsamlı bir çözüm politikası geliştirmemektedir.

4.3.MHP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk

Milliyetçi Hareket Partisi'nin 2011 seçim beyannamesinde yoksullukla ilgili yapılmak istenen politikalar şu şekildedir:¹⁰³

Milliyetçi Hareket Partisi'nin Seçim Beyannamesi'nde yoksulluğa geniş ölçüde yer verildiği görülmektedir. Sosyal refah düzeninin sağlanmasında yoksullukla mücadelenin önemine vurgu yapılırken, ekonomik büyüme ve üretme temelli bir anlayış ön plana çıkmıştır. Üretimden tüm vatandaşların adil pay almasını öngören bu söylemlerde, muhtaçların fayda sağlayabilmeleri ve yoksulların üretim faaliyetlerine aktif olarak katılabilmelerine olanak sağlayan bir düzenden söz edilmektedir. İstihdam alanlarının genişletilmesi, öngörülen çözümlerden yalnızca biridir. Yoksul vatandaşların yoksulluklarından kalıcı biçimde kurtulmaları ve tam sosyal refahın sağlanması, yoksulluk konusundaki iyileştirmeleri kapsamaktadır.

Yoksullukla mücadelede yoksulların üretici konumuna getirilmesini hedefleyen söylemlere bakıldığında, çalışan yoksulların varlığı rahatlıkla görülebilmektedir. AKP ve CHP'ye kıyasla MHP'de çalışan yoksullara yönelik politikalara daha kapsamlı yer verildiği görülmektedir. MHP'ye göre, çalışır durumda olan ve fakat aynı zamanda yoksulluk riski taşıyan kimseler sosyal destek ödemelerinden faydalanabileceklerdir. Ayrıca bu kimseler, daha az vergi ödemelerine tabii tutularak, milli gelirden daha fazla pay alacak ve yoksullaşma oranları azalacaktır.

---

¹⁰³ Milliyetçi Hareket Partisi, **2023'e Doğru Yükselen Ülke Türkiye Sözleşmesi**, 2011 Seçim Beyannamesi, 2011, s.127-133

Sosyal refahı arttırmaya yönelik düzenlemelerinde, MHP'nin çalışan yoksullara yeniden yer verdiği görülmektedir. Buna göre, çalışan kesimin yoksulluktan kurtulması için meslek edindirme ve beceri kazandırma programları etkin olarak kullanılacaktır. Tarım gibi sektörlerde yer alan çalışan yoksullar, bu programlarla başka iş kollarında istihdam edilebilecek konuma gelerek, çalışan yoksul olma durumundan kurtulma potansiyeli kazanacaktır.

Sosyal koruma bilgi sistemi, MHP'nin sosyal hizmetlerle işbirliği halinde sosyal yardım yapmayı planladığı bir birim olarak karşımıza çıkmaktadır. MHP ile AKP'nin bu konuda birbirleriyle örtüşen politikalar izlediği söylenebilir. Ancak MHP'nin bu konuda yalnızca sosyal hizmetlerle sınırlı kalmayıp yerel yönetimlerle, özel sektörle ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmayı düşünmesi, dikkat çeken bir başka konudur.

MHP'nin etkin, hakkaniyetli sosyal hizmet ve yardım programlarını uygulama isteği, diğer iki partiden farklı olarak sosyal bütünleşmeyi pekiştirici bir misyon üstlenmektedir. Sosyal dayanışma ve kardeşliğin pekiştirilmesi amacını güdülürken, bu doğrultuda terör olaylarından zarar görmüş vatandaşlar da göz ardı edilmemektedir. Ayrıca, yoksullaşma riski taşıyan bireylere, destek projeleriyle çeşitli katkılar sağlanması hedeflenmektedir.

5.SİYASİ PARTİLERİN ÇALIŞMA HAYATINA YÖNELİK POLİTİKALARI

Hiç şüphesiz çalışma hayatı, insanların yaşamlarında en önemli unsurlardan bir tanesidir. Bireylerin yaşam standartları ile çalışma hayatları arasında doğru bir orantı vardır. Bu nedenle siyasi partilerin çalışma hayatına yönelik politik söylemleri ya da uygulamaları, bireyler için büyük öneme sahiptir. Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde sosyo-ekonomik alana dönük politikalara geniş yer ayırmalarının sebeplerinden bir tanesi de bu önemdir. 12 Haziran 2011 seçimlerinde çalışma hayatına yönelik söylemler, yoksulluk kadar çok olmasa da yoksulluk ile çalışma hayatı arasındaki sıkı ilişkiden dolayı seçim sonrasında tek başına iktidara gelen “Adalet ve Kalkınma Partisi” ile muhalefet partisi olarak mecliste yer alan “Cumhuriyet Halk Partisi “ve “Milliyetçi Hareket Partisi”nin seçim öncesinde

yayınladıkları seçim beyannamelerinde çalışma hayatına nasıl yer verdikleri direkt olarak verilerek karşılaştırılacaktır.

5.1.AKP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2011 seçim beyannamesinde çalışma hayatına yönelik yapılmak istenen politikalar şu şekildedir:¹⁰⁴

Yoksulluk konusunda olduğu gibi, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin, çalışma hayatı konusunda da 2023 vizyonu benimsenmektedir. Bu doğrultuda, AKP, cumhuriyetin 100. yılına kadar evrensel standartlarda ve uluslar arası ölçütlerde bir çalışma hayatı oluşturmayı hedeflemiştir. Gerek uluslar arası sözleşmeler gereği, gerek ulusal kalkınma politikası gereği, çalışanların grev hakkı, sağlık ve güvenlikleri konusunda yasal ve idari düzenlemeler yapılması öngörülmektedir.

Bu hedefler doğrultusunda, bir strateji belirlenmesi ve bu stratejilerin kanunla desteklenmesi esas alınmaktadır. AKP'nin Seçim Beyannamesi'nde çalışma hayatına yönelik yasal düzenlemelere, önemli ölçüde yer verdiği görülmektedir.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin istihdam yapısındaki değişimi göz önünde bulundurarak günün teknolojik şartlarına uygun, esnek çalışma şekillerinin, çalışma hayatında yer alacağı hususunda düzenlemeleri olduğu da görülmektedir.

5.2.CHP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2011 seçim beyannamesinde çalışma hayatına yönelik yapılmak istenen politikalar şu şekildedir:¹⁰⁵

Cumhuriyet Halk Partisi'nin, Adalet ve Kalkınma Partisi'ne göre, seçim beyannamesinde çalışma hayatına daha geniş yer verdiği gözlemlenmektedir. CHP, insan onuruna yaraşır ücret ve güvenceli çalışma şeklini belirlerken, çalışma hakkından ve asgari ücretin yeniden yapılandırılmasından söz etmektedir.

Ayrıca CHP'nin Seçim Beyannamesi'nde sendikal haklar, çalışma hayatına yönelik uygulamalar konusunda kapsamlı olarak ele alınmıştır. Bu bölümde, işçilerin hakları, grev, lokavt gibi hakların çalışma hayatında etkin bir biçimde kullanılarak, emekçinin korunmasına yönelik politikalara rastlamak mümkündür.

¹⁰⁴ Adalet ve Kalkınma Partisi, **a.g.e.**, s.107-108.

¹⁰⁵ Cumhuriyet Halk Partisi, **a.g.e.**, s.58-61.

CHP'nin önemle üzerinde durduğu bir başka konu ise, kamuda güvencesiz çalışma ve taşeronlaşma konusudur. Ücret adaletsizlikleri, güvenceli çalışma ortamları, sağlık hizmetleri, sözleşmeli ve kadrolu çalışanlar, istihdam sorunu ayrı ayrı ele alınarak, bu problematik alana kalıcı çözümler sunulmak istenilmektedir.

Çalışma hayatındaki değişim ve yenilikler dikkate alınarak vasıflı işgücü ve yaşam boyu öğrenme üzerinde durulmuştur. İşgücü planlaması yapılması öngörülerek, hem mevcut işsizlere yeni iş becerileri kazandırılarak istihdama dahil edilmeleri, hem de mevcut çalışanlara yeni teknolojilerin öğretilerek daha etkin bir çalışma hayatı oluşturulması öncelikli hedefler arasındadır. Ayrıca, Eğitim ve istihdamın arasındaki yakın ilişkinin farkında olarak, meslek liselerine birtakım ayrıcalıklar sunacaklarını belirtmişlerdir.

Son olarak, çalışma şartlarının iyileştirilmesine ve düzenlenmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılacağı söylenmektedir.

5.3.MHP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı

Milliyetçi Hareket Partisi'nin 2011 seçim beyannamesinde çalışma hayatına yönelik yapılacak istenen politikalar şu şekildedir:¹⁰⁶

Milliyetçi Hareket Partisi'nin çalışma hayatına yönelik ilk hedefi; hakların dengeli bir şekilde korunmasıdır. Bu doğrultuda MHP'nin işçiler kadar işverenleri de korumaya yönelik bir strateji izleyeceği görülmektedir. Çalışanlar arasındaki ücret eşitsizlikleri, MHP'nin de çalışma hayatında düzenlemek istediği alanlardan biridir. Vergi uyumsuzlukları, asgari ücret miktarı, enflasyon oranındaki artış gibi konular, MHP'ye göre, düzenleme gerektirecek diğer alanlardır.

Sosyal sigorta sisteminin sürdürülebilir ve çağdaş normlara uygun hale getirilmesi, MHP tarafından varılmak istenilen bir başka noktadır. MHP'ye göre, sosyal sigorta sistemi; hukuki boyutu itibarıyla "uygulanabilir", mali boyutu itibarıyla "sürdürülebilir" ve ilgili taraflarca "kabul edilebilir" bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Sendikaların yapısı değiştirilerek, salt ücret merkezli değil; teknoloji ve yeniliklere uyum sağlayıcı ve destekleyici uygulamalara yer verir hale getirilmesi

¹⁰⁶ Milliyetçi Hareket Partisi, a.g.e., s.158-162.

amaçlanmaktadır. Öyle anlaşılıyor ki; MHP, vasıflı işgücü oluşturmada devletin yanında sendikaların da etkin olmasını istemektedir.

Sadece yurt içinde değil, yurtdışında çalışan Türk vatandaşların haklarına yönelik politikaların da geliştirildiği görülmektedir. Yurtdışında belli ücretler karşılığında çalışan vatandaşlarımızın, çalıştıkları ülkenin vatandaşlarıyla eşit konum ve statüde olabilmelerine yönelik düzenlemeler düşünülmektedir. Ayrıca vize problemleri ve çalışma izinlerine yönelik bir takım iyileştirmeler yapılması da planlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ISPARTA'DA Kİ KAPICILAR ÜZERİNE YAPILAN
ARAŞTIRMANIN BULGULARI

1.DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1.1.Kapıcıların Oturdukları Daireleri ve Dairelerinden Memnuniyet Durumu

Kapıcılar genel olarak çok katlı apartmanlarda çalışırlar ve bu apartmanların en alt katındaki dairede otururlar. Kapıcılar üzerine araştırmalarda ya da tartışmalarda hep bu “alt kat” vurgusu yapılır ve özellikle kapıcı ailesi çocuklarının bu katlardan memnun olmadıkları vurgulanır. En alt katta oturmanın vermiş olduğu sosyal dışlanmışlık duygusu, kapıcıların önemli sosyal problemlerinden bir tanesidir. Bu nedenle Türkiye’de bazı illerde kapıcıların oturdukları daireler en üst kata alınmaya çalışılmıştır.

Tablo 1: Görüşülen Kapıcıların Evlerinin Kaçınıcı Katta Olduğu

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Bodrum katı	134	100,0	100,0

Isparta’da çalışan kapıcıların genel olarak hangi dairelerde oturduklarını belirlemek amacıyla, bu konuya araştırmada yer verilmiştir. Tablo 1’den de anlaşıldığı üzere görüşülen kapıcıların tamamı bodrum katında oturmaktadır.

Tablo 2: Görüşülenlerin Oturdukları Daireden Memnun Olup Olmadıkları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Memnunum	69	51,5	51,5
Ne memnunum ne değilim	27	20,1	71,6
Memnun değilim	38	28,4	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülenlerin oturdukları daireden memnuniyet durumlarını ölçmek amacıyla ankette bu soruya da yer verilmiştir. Bu durumla ilgili olarak, Tablo 2 incelendiğinde % 51,5 oranında bir memnuniyet durumunun olduğu, %28,4 oranında bir memnuniyetsizliğin olduğu ve %20,1 oranında ne bir tam memnuniyet ne de tam bir memnuniyetsizlik durumunun olduğu görülmektedir. Bu oranlara göre, kapıcıların en alt dairede oturmaları, dikkat çekici bir rahatsızlığın olmadığını göstermektedir.

1.2.Cinsiyet

Kapıcılık mesleğinin erkeklerin icra ettikleri bir meslek olduğu, genel olarak bilinen bir durumdur. Ancak bu meslekte genel olarak bir ailenin bütün bireylerinin yer aldıkları bir gerçektir. Yani zaman zaman çöplerin evin oğlu tarafından topladığı, apartmanın evin hanımı ya da kızı tarafından temizlendiği aşıkardır.

Tablo 3: Görüşülenlerin Cinsiyet Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	30	22,4	22,4
Erkek	104	77,6	100,0
Toplam	134	100,0	

Kapıcılar üzerine yapılan bu araştırmada cinsiyet dağılımı, rastlantısal olarak belirlenmiştir. Kapıcılık mesleğinin eril bir meslek olduğu bu çalışmayla da sabitlenmiştir. Nitekim görüşülenlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında, erkeklerin oranı %77,6 oranıyla dikkat çekmektedir (Tablo 3). Erkek oranının bu şekilde olması, bu çalışma açısından önem taşımaktadır. Kapıcıların çalışan yoksul grubuna girmesindeki en önemli etken; büyük oranda erkeklerin bu meslekte yer almasıdır. Çünkü kapıcı olan erkeğin eşi ve diğer aile bireyleri başka bir işte çalışmamakta, dolayısıyla da haneye ayrıca bir gelir gelmemektedir.

1.3.Yaş

Kapıcılık mesleği, gençler ve yaşlılardan daha çok; orta yaş üzeri bireyler tarafından tercih edilmektedir. Kapıcılığın sosyal anlamdaki negatifliği, gençler

tarafından tercih edilmemesinin en önemli nedenlerinden biridir. Bu mesleğin fiziki koşullarının yaşlılara uygun olmaması; bu yaş grubundaki bireylerin de bu meslekte yer alamamalarının bir nedenidir. Diğer taraftan apartman sakinleri genel olarak kapıcılarını işe alırken gençler ve yaşlılara göre; orta yaş üzeri grubu daha çok tercih etmektedir. Buradaki en önemli etken şüphesiz; mesleğin fiziki koşullarına uyum sağlayabilen tecrübeli kişi bulma isteğidir.

Tablo 4: Görüşülenlerin Yaş Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
18-25	1	,7	,7
26-35	36	26,9	27,6
36-50	87	64,9	92,5
51+	10	7,5	100,0
Toplam	134	100,0	

Kapıcılık mesleğinin belli bir yaş aralığında yoğunlaşması, bu araştırmada da ortaya çıkmıştır. Nitekim görüşülenlerin yaş dağılımı incelendiğinde, %64,9 oranıyla 35-50 yaş aralığının en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. %0,7 oranıyla da 18-25 yaş aralığı daha sonra %7,5 oranıyla 51 yaş üzeri en düşük orana sahiptir. (Tablo 4).

1.4.Eğitim

Tablo 5: Görüşülenlerin Eğitim Durumlarının Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Okur-yazar	3	2,2	2,2
İlkokul	92	68,7	70,9
Ortaokul	27	20,1	91,0
Lise	12	9,0	100,0
Toplam	134	100,0	

Araştırma kapsamına giren, görüşülen kapıcıların eğitim durumları dağılımına bakıldığında, %68,7 oranıyla ilkokul mezunu oranının en yüksek oran olarak yer aldığı görülürken. %2,2 oranıyla okur-yazar (okuma yazma bilen fakat

formel olarak eğitim-öğretim hayatında yer almayan) oranı en düşük oran olarak görülmektedir (Tablo 5). Eğitim durumunun ilkökul seviyesinde yoğunlaşmasına bakılarak, kapıcıların formel olarak eğitim-öğretim hayatında yer aldıklarını; fakat eğitim-öğretim alanından erken ayrıldıklarını söylemek doğru olacaktır. Kapıcıların eğitim seviyelerinin düşük olmasında hiç kuşkusuz ailelerinin sosyo-ekonomik yapısı da etkili olmaktadır.

1.5.Ebeveynlerin Mesleği ve Eğitim Durumu

Tablo 6: Görüşülenlerin Baba Mesleği

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Memur	1	,7	,7
Esnaf	7	5,2	6,0
İşçi	39	29,1	35,1
Çiftçi	60	44,8	79,9
Serbest meslek	15	11,2	91,0
Diğer	12	9,0	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülenlerin baba meslekleri dağılımının yer aldığı Tablo 6 incelendiğinde, %44,8 oranında çiftçilik mesleğinin en yüksek orana, %0,7 oranında memurluğun en düşük orana sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında; çiftçilikten sonra en yüksek oran %29,1 oranında işçiliğe aittir. Tablo 16'ya bakıldığında görüşülen kapıcıların genel olarak kırsal alanlardan göç ettiği görülecektir. Çiftçiliğin yüksek oranda çıkması; görüşülenlerin ailelerinin kırsal alanlarda yaşamalarındandır.

Tablo 7: Görüşülenlerin Anne Mesleği

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Memur	1	,7	,7
İşçi	3	2,2	3,0
Çiftçi	16	11,9	14,9
Ev hanımı	112	83,6	98,5
Diğer	2	1,5	100,0
Toplam	134	100,0	

Araştırma kapsamında yer alan kapıcıların annelerinin meslek dağılımında; %83,6 oranında “ev hanımlığı”nın en yüksek orana sahip olması şaşırtıcı bir sonuç değildir. Tablo 6’da yer alan baba mesleğiyle Tablo 7’de yer alan anne mesleği arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Görüşülen kapıcıların anneleri genel olarak herhangi bir işte çalışmamaktadır. Kapıcıların sosyo-ekonomik açıdan zayıf olmalarının en önemli nedenlerinden bir tanesi; ailelerinin kırsal alanda yaşaması ve geliri yüksek bir işte çalışmamasıdır.

Tablo 8: Görüşülenlerin Babalarının Eğitim Durumları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Okur-yazar değil	2	1,5	1,5
Okur-yazar	5	3,7	5,2
İlkokul	114	85,1	90,3
Ortaokul	6	4,5	94,8
Lise	5	3,7	98,5
Lisans	2	1,5	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülenlerin babalarının eğitim seviyelerini gösteren Tablo 8’e bakıldığında; %85,1 oranında “ilkokul mezunu” olduğu görülmektedir. Kapıcıların eğitim seviyesinin düşük olduğu öngörüsü, çıkan sonuçlarla (Tablo 5’de) doğrulanmıştır. Kapıcıların eğitim seviyelerinin düşük olmasında; babalarının eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla; ankette kapıcıların babalarının eğitim durumuna da yer verilmiştir. Çıkan sonuçlara göre; hem kapıcıların hem de babalarının eğitim seviyeleri, ilkokul düzeyinde yoğunlaşmaktadır. Yani kapıcıların eğitimlerinin düşük olmasının, aileden gelen bir durum olduğu söylenebilir.

Tablo 9: Görüşülenlerin Annelerinin Eğitim Durumları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Okur-yazar değil	8	6,0	6,0
Okur-yazar	27	20,1	26,1
İlkokul	93	69,4	95,5
Ortaokul	6	4,5	100,0
Toplam	134	100,0	

Ankete katılan kapıcıların annelerinin eğitim durumu dağılımı incelendiğinde, babalarının eğitim durumunda olduğu gibi ilkököl düzeyi, %69,4 oranıyla en yüksek orana sahiptir. Fakat babalarının eğitim düzeyinden farklı olarak burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer husus; okur-yazar (formel olarak eğitim-öğretim hayatında yer almamış) oranının %20,1 olmasıdır (Tablo 9). Görüşülen kapıcıların yaşları oranı ile bu duruma bakıldığında, önemli bir kısmının annesinin formel eğitim-öğretim hayatında yer almayışı; Türkiye'nin yakın tarihteki yapısı itibarıyla şaşırtıcı bir sonuç değildir.

1.6.Hanede Yaşayan ve Çalışan Sayısı

Çalışan yoksullarının belirlenmesi açısından, hanede yaşayan ve çalışan sayısı önem arz etmektedir. Bu nedenle araştırma kapsamına giren kapıcıların, çalışan yoksul olup olmadıklarını belirlemek için hanede çalışan ve yaşayan kişi sayıları da tespit edilmiştir.

Tablo 10: Görüşülenlerin Hanesinde Yaşayan Sayısı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yalnız ben yaşıyorum	2	1,5	1,5
2	13	9,7	11,2
3	12	9,0	20,1
4	77	57,5	77,6
5	29	21,6	99,3
6	1	,7	100,0
Toplam	134	100,0	

Ankete katılan kapıcıların hane sayılarına bakıldığında, %57,5 oranında 4 kişilik; %21,6 oranında 5 kişilik hanelerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Görüşülenlerin; hanede sadece kendilerinin yaşadıkları hane sayısı oranı ile 6 kişilik hane sayısı oranları çok düşük yüzdelere sahiptir (Tablo 10). Hane sayılarının çok yüksek olmaması; ücretler düşük olsa da çalışan yoksulluğu derecesini azaltan bir faktördür. Bu nedenle görüşülen kişilerin büyük çoğunluğunun çalışan yoksul olduğu (Tablo 52) fakat çalışan yoksulluğunu derin bir şekilde yaşamadıkları söylenebilir.

Tablo 11: Görüşülenlerin Hanesinde Çalışan Sayısı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yalnız ben çalışıyorum	98	73,1	73,1
2	32	23,9	97,0
3	4	3,0	100,0
Toplam	134	100,0	

Bu çalışmanın kapsamında yer alan kapıcıları, çalışan yoksul olarak değerlendirmenin nedeni; kapıcıların genel olarak erkeklerden oluşması ve eşlerinin ya da diğer aile bireylerinin başka bir işte çalışmamalarıdır. Yapılan araştırmaya göre; görüşülenlerin %73,1 yalnız kendilerinin çalıştığını, %23,9 hanelerinde iki kişinin çalıştığını belirtmiştir (Tablo 11). Bu sonuçlara göre görüşülen kişilerin büyük çoğunluğunun, kapıcılık mesleğinden elde ettikleri gelirle geçimlerini sağladıkları söylenebilir.

Tablo 12: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Hanesinde Çalışan Sayısı

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Hanede siz dahil kaç kişi çalışıyor?	Yalnız ben çalışıyorum	Sayı	2	96	98
		% Yüzde	6,7%	92,3%	73,1%
	2	Sayı	27	5	32
		% Yüzde	90,0%	4,8%	23,9%
	3	Sayı	1	3	4
		% Yüzde	3,3%	2,9%	3,0%
Toplam	Sayı	30	104	134	
	% Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	

Görüşülen kapıcıların cinsiyetine göre, hanesinde kaç kişinin çalıştığına bakıldığında, kapıcı erkeklerin %92,3'ünde hanede yalnız çalışan olduğu, kapıcı kadınların %90'ın da hanede iki çalışan kişinin olduğu görülmektedir (Tablo 12). Bu çalışmada kapıcıların çalışan yoksul olarak kabul edilmesi, çıkan bu sonuçlarla doğrulanmaktadır. Çünkü kadınların kapıcılık yapması halinde eşleri de başka bir işte çalışmakta, dolayısıyla evde iki çalışan olduğu için hane geliri de yüksek olmaktadır. Erkeklerin kapıcılık yapması halinde ise kadınlar başka bir işte çalışmamakta ve eşine apartmanda yardım etmektedir. Dolayısıyla evde tek çalışan olduğu için hanenin geliri de düşük olmaktadır. Kapıcılık mesleğinde çoğunlukla erkeklerin yer alması (Tablo 3), kapıcıların büyük çoğunluğunun çalışan yoksul sınıfı içinde yer almasına neden olmaktadır.

1.7.Hanenin Toplam Aylık Geliri

Çalışan yoksulluğunun belirlenmesinde, hanede yaşayan ve çalışan sayısı kadar; hanenin toplam aylık geliri de büyük öneme sahiptir. Düşük ücretli çalışma ile çalışan yoksulluğu her ne kadar aynı şeyler olmasa da haneye giren toplam aylık gelirin düşük olması; çalışan yoksulluğu riskini önemli derecede arttırmaktadır. Özellikle kapıcılık mesleğinde yer alan bireylerin ailelerinde çalışan sayısının tek kişi olması ve kapıcılıktan düşük bir ücret alması, çalışan yoksul olmalarına neden olmaktadır.

Tablo 13: Görüşülenlerin Toplam Aylık Hane Gelirleri

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
500-750 TL	81	60,4	60,4
751-1000 TL	21	15,7	76,1
1001-1250 TL	16	11,9	88,1
1251-1500 TL	9	6,7	94,8
1501-1750 TL	3	2,2	97,0
1751-2000 TL	4	3,0	100,0
Toplam	134	100,0	

Anket çalışmasına katılan kapıcıların hane gelirleri incelendiğinde, 500-750 TL arasında ücret alanlar %60,4 oranındadır (Tablo 13). Bu oranın yüksek

olmasındaki en önemli neden; hanede tek kişinin çalışıyor olmasıdır. Buradan kapıcıların ortalama aylık ücretlerinin; 500 TL ile 750 TL arasında olduğu sonucuna varılabilir. 4 kişilik hane bazında bu ücret ele alındığında hem TÜİK'in hem de meslek sendikalarının yoksulluk sınırının altında bir ücret olduğu söylenebilir. Fakat kapıcıların genel olarak oturdukları dairelere ücret ödememeleri, TÜİK'in belirlediği yoksulluk sınırının biraz üstünde yer almalarını sağlarken; meslek sendikalarının belirlemiş olduğu yoksulluk sınırının üstüne çıkmaya yetmemektedir.

Tablo 14: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Hanenin Toplam Aylık Geliri

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Toplam aylık hane geliri	500-750 TL	Sayı	3	78	81
		% Yüzde	10,0%	75,0%	60,4%
	751-1000 TL	Sayı	3	18	21
		% Yüzde	10,0%	17,3%	15,7%
	1001-1250 TL	Sayı	14	2	16
		% Yüzde	46,7%	1,9%	11,9%
	1251-1500 TL	Sayı	9	0	9
	% Yüzde	30,0%	,0%	6,7%	
	1501-1750 TL	Sayı	1	2	3
		% Yüzde	3,3%	1,9%	2,2%
	1751-2000 TL	Sayı	0	4	4
		% Yüzde	,0%	3,8%	3,0%
Toplam		Sayı	30	104	134
		% Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Anket uygulaması yapılan kapıcıların cinsiyetine göre hanelerin toplam aylık geliri incelendiğinde; erkeklerin %75'inin "500-750 TL", %17,3'ünün "751-1000 TL", %1,9'nun "1001-1250 TL", %1,9'nun "1501-1750 TL", %3,8'nin "1751-2000 TL" arasında toplam aylık hane geliri olduğu, kadınların ise, %10'nun "500-750 TL", %10'nun "751-1000 TL", %46,7'sinin "1001-1250 TL", %30'unun "1251-1500 TL", %3,3'nün "1501-1750 TL" arasında toplam aylık hane gelirinin olduğu

görülmektedir (Tablo 14). Erkeklerin kapıcı olduğu hanelerde, kadının başka bir işte çalışmamasından dolayı hane geliri düşükken; kadınların kapıcı olduğu hanelerde, erkekler de başka bir işte çalıştığı için hane geliri, erkek kapıcıların hanesine göre daha yüksektir.

1.8.Doğum Yeri ve Göç Etme Durumu

Tablo 15: Görüşülenlerin Doğum Yerleri Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İl	25	18,7	18,7
İlçe	50	37,3	56,0
Köy	59	44,0	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülenlerin doğum yerleri dağılımına bakıldığında; %44,0 oranında köyde, %37,3 oranında ilçede, %18,7 oranında da il merkezinde dünyaya geldiği görülmektedir (Tablo 15). Kapıcıların genel olarak kırsal alan kökenli mi yoksa şehir kökenli mi olduğunu tespit etmek amacıyla sorulan bu sorunun sonucuna göre; görüşülen kapıcıların büyük oranda kırsal kökenli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, görüşülen kapıcıların nasıl bir alanda yetiştiğini ve ailelerinin de nasıl bir sosyal yaşantı içinde olduğunu ipuçlarını da vermektedir.

Tablo 16: Görüşülenlerin Başka Yerden Göç Etme Durumları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Isparta ilçe	29	21,6	21,6
Isparta köy	64	47,8	69,4
Isparta dışı il	8	6,0	75,4
Isparta dışı ilçe	3	2,2	77,6
Isparta dışı köy	4	3,0	80,6
Diğer	1	,7	81,3
Isparta merkezden	25	18,7	100,0
Toplam	134	100,0	

Tablo 16'daki sonuçlara göre; görüşülen kapıcıların %18,7'si herhangi bir yerden Isparta'ya göç etmezken (Isparta Merkez'den), %47,8'i Isparta'nın bir köyünden, %21,6'sı da Isparta'nın bir ilçesinden Isparta Merkez'e göç etmiştir. Bunun yanında görüşülenlerin Isparta dışı ilden, Isparta dışı ilçeden ve Isparta dışı köyden göç etme oranları düşüktür. Kapıcılık mesleğinde yer alan bireylerin genel olarak kırdan göç etmiş olması; şehir merkezinde güçlü bir sosyal sermayeye sahip olmadıklarının da göstergesidir. Kırsal alandan göç ederek şehir merkezine gelen bireyler, çoğunlukla düşük ücretli ve sosyal anlamda negatif olan mesleklerde çalışmaktadırlar. Göç etme durumuna yönelik Tablo 15 ve Tablo 16'daki sonuçlar bu durumu doğrulamaktadır.

Tablo 17: Görüşülenlerin Nereden Göç Ettiklerine Göre Doğum Yerleri

		Görüşülenlerin nerede doğdukları			Toplam	
		İl	İlçe	Köy		
Görüşülenlerin nereden göç ettikleri	Isparta ilçe	Sayı	0	29	0	29
		% Yüzde	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Isparta köy	Sayı	0	13	51	64
		% Yüzde	,0%	20,3%	79,7%	100,0%
	Isparta dışı il	Sayı	2	4	2	8
		% Yüzde	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
	Isparta dışı ilçe	Sayı	0	3	0	3
		% Yüzde	,0%	100,0%	,0%	100,0%
Isparta dışı köy	Sayı	0	0	4	4	
	% Yüzde	,0%	,0%	100,0%	100,0%	
Diğer	Sayı	1	0	0	1	
	% Yüzde	100,0%	,0%	,0%	100,0%	
Isparta merkezden	Sayı	22	1	2	25	
	% Yüzde	88,0%	4,0%	8,0%	100,0%	
Toplam	Sayı	25	50	59	134	
	% Yüzde	18,7%	37,3%	44,0%	100,0%	

Görüşülenlerin nereden göç ettiklerine göre, nerede doğdukları incelendiğinde, Isparta ilçeden göç edenlerin %100'ü ilçede, Isparta köyden göç edenlerin %20,3'ü ilçede, %79,7'si köyde doğduklarını belirtmiştir. Isparta Merkez'den olanların ise, %88'i ilde, %4'ü ilçede, %8'i de köyde doğduğunu belirtmiştir (Tablo 17). Çıkan sonuçlara göre Isparta ilçe ve köyde doğanların, kendilerinin sonradan Isparta'ya göç ettiği, Isparta Merkez'de bulunanların ise %12'sinin (%4 ilçe + %8 köy) ailesinin önceden göç ettiği söylenebilir.

2.KAPICILARIN KAPICILIK MESLEĞİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ

Kapıcılık mesleği çoğunlukla üst ve orta sınıfa, çoğunlukta olmasa da alt sınıfa yönelik bir hizmet mesleğidir. Bu nedenle kapıcılık geçmişten günümüze sosyal konum olarak hep kötü olarak görülmüştür. Kapıcı çocuklarının sosyal ortamlarda baba ya da annelerinin mesleğini hep sakladıkları filmlere dahi konu olmuştur. Kapıcılar acaba bu meleği severek mi yapmaktalar yoksa başka iş bulamadıkları için mi kapıcı olarak çalışmak zorundalar? Bu çalışmada da kapıcıların meslekleri hakkında ne düşündüklerini tespit etmek amacıyla “yaptığınız işten memnunu musunuz?”, “çocuğunuzun (varsa) bu işi yapmasını ister misiniz?”, “aylık ücreti bu işle aynı olan başka bir işte çalışmak ister miydiniz?” soruları görüşülen kapıcıları sorulmuştur.

2.1.Kapıcıların Yaptıkları Meslekten Memnuniyet Durumları

Tablo 18: Görüşülenlerin İşlerinden Memnuniyet Durumları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle memnunum	3	2,2	2,2
Memnunum	57	42,5	44,8
Ne memnunum ne değilim	38	28,4	73,1
Memnun değilim	34	25,4	98,5
Kesinlikle memnun değilim	2	1,5	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülen kapıcıların işleriyle ilgili memnuniyet durumlarına bakıldığında; %2,2'sinin işinden kesinlikle memnun olduğu, %42,5'nin işinden memnun olduğu görülmektedir. Burada işi çok sevenlerin oranının düşük olduğu fakat çok memnun olmamakla beraber işinden herhangi bir hoşnutsuzluğunun olmadığını belirtenlerin oranı oldukça yüksektir. Görüşülenlerin içinde %28,4'ü işinden herhangi bir memnuniyet ve memnuniyetsizlik duymamaktadır. Ankete katılan kapıcıların %1,5'i işinden kesinlikle memnun olmadıklarını belirtirken, %25,4'ü işinden memnun olmadığını belirtmiştir (Tablo 18). Görüşülen kapıcıların işinde memnun olma durumu, memnun olmama durumundan daha yüksektir. Kapıcılık her ne kadar sosyal

konum açısından iyi ve genel olarak istenen bir meslek olmasa da Isparta'da bu işi yapanların çoğunlukla isteyerek yaptıkları söylenebilir.

Tablo 19: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Kapıcı Olarak Çalışmaktan Memnun Olup Olmadıkları

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Kapıcılıktan memnuniyet durumu	Kesinlikle memnunum	Sayı	3	0	3
		% Yüzde	10,0%	,0%	2,2%
	Memnunum	Sayı	16	41	57
		% Yüzde	53,3%	39,4%	42,5%
	Ne memnunum ne değilim	Sayı	7	31	38
		% Yüzde	23,3%	29,8%	28,4%
Memnun değilim	Sayı	4	30	34	
	% Yüzde	13,3%	28,8%	25,4%	
Kesinlikle memnun değilim	Sayı	0	2	2	
	% Yüzde	,0%	1,9%	1,5%	
Toplam		Sayı	30	104	134
		% Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Görüşülen kapıcıların cinsiyetine göre yaptıkları işten memnuniyet durumlarında, erkeklerin %39,4'ü işinden memnun olduğunu, %29,8'si işinden ne memnun olduğunu ne de memnun olmadığını, %28,8'i işinden memnun olmadığını, %1,9'u işinden kesinlikle memnun olmadığını belirtmektedir. Kadınların ise, %10'u işinden kesinlikle memnun olduğunu, %53,3'ü işinden memnun olduğunu, %23,3'ü işinden ne memnun olduğunu ne de memnun olmadığını, %13,3'ü işinden memnun olmadığını belirtmektedir (Tablo 19). Çıkan sonuçlara bakıldığında; kadınların erkeklere göre, kapıcılığı daha severek ve memnun olarak yaptığı görülmektedir. Her ne kadar kapıcılık mesleğinde erkekler fazla olsa da aslında kadınların bu işi daha iyi yapabileceği söylenebilir. Çünkü apartman temizliği ya da apartman sakinlerine yönelik hizmetler, kadınlar tarafından erkeklere göre daha iyi yapılabilir.

2.2.Kapıcılar Çocuklarının da İlerde Kapıcı Olarak Çalışmalarını İsterler mi?

Tablo 20: Görüşülenlerin Çocuklarının Kapıcı Olmalarını İsteme Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	1	,7	,8	,8
Yapsada olur yapmasada	2	1,5	1,6	2,4
Hayır	23	17,2	18,5	21,0
Kesinlikle hayır	98	73,1	79,0	100,0
Toplam	124	92,5	100,0	
Cevapsız	10	7,5		
Genel Toplam	134	100,0		

Görüşülen kapıcıların büyük çoğunluğunun yaptığı işten memnun olduğu sonucu tablo 18 de yer almaktadır. Görüşülen kapıcılar büyük çoğunluğu yaptıkları işten memnun fakat ilerde çocuklarının kapıcı olmalarını acaba isterler mi? Bu sorunun yanıtını bulmak amacıyla anket uygulaması yapılan kapıcılara “çocuğunuz (varsa) ilerde kapıcı olmasını ister misiniz?” sorusu yöneltilmişti. Görüşülenlerin %92,5’i bu soruyu yanıtlamıştır. Çıkan sonuçlara göre, görüşülen kapıcıların %79’u çocuğunun kesinlikle kapıcı olmasını istememektedir (Tablo 20). Öyle görünüyor ki; kapıcıların büyük çoğunluğu her ne kadar yaptıkları işten memnun olsalar da çocuklarının bu işi yapmasını istememektedir.

Tablo 21: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Çocuklarının Kapıcı Olmalarını İsteme Durumları

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Çocuğın kapıcı olmasını isteme durumu	Evet	Sayı	0	1	1
		% Yüzde	,0%	1,1%	,8%
	Yapsada olur yapmasada	Sayı	0	2	2
		% Yüzde	,0%	2,1%	1,6%
	Hayır	Sayı	0	23	23
		% Yüzde	,0%	24,5%	18,5%
	Kesinlikle hayır	Sayı	30	68	98
		% Yüzde	100%	72,3%	79,0%
Toplam	Sayı	30	94	124	
	% Yüzde	100%	100,0%	100,0%	

Ankete katılan kapıcıların cinsiyetine göre; çocuklarının ilerde kapıcı olmasını isteme durumlarında, erkeklerin %72'i çocuklarının kapıcı olmasını kesinlikle istemezken, kadınların %100'ü çocuklarının kapıcı olmasını kesinlikle istememektedir (Tablo 21). Çıkan sonuçta; kadınlar, erkeklere göre çocuklarının kapıcı olmasını daha çok istememektedir. Aslında Tablo 19'un sonuçlarına göre, kadınların kapıcılıktan memnun olma oranları, erkeklere göre daha fazladır. Annelerin çocuklarını daha iyi yerlerde görme isteğinin, babalara göre daha fazla olduğu söylenebilir. Bu durumun birçok nedeni olduğu söylemek doğru olacaktır. Fakat bu durumda en önemli faktör şudur; kadınlar buldukları sosyal ortamlarda çocuklarının iyi bir statüde olduğunu belirtmekten, erkeklere göre daha fazla mutluluk duyarlar.

2.3.Kapıcıların Ücreti Kapıcılıkla Aynı Olan Başka Bir İşte Çalışmaya Yönelik Düşünceleri

Tablo 22: Görüşülenlerin Kapıcılıkla Ücreti Aynı Başka Bir İşte Çalışmayı İsteyip İstemedikleri

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	71	53,0	53,0
Olabilir	38	28,4	81,3
Hayır	25	18,7	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülenlere kapıcılıkla ücreti aynı başka bir işte çalışmayı isteyip istemedikleri sorulduğunda; görüşülen kapıcıların %53'ü "evet" yanıtını verirken, %28,4'ü "olabilir", %18,7'si "hayır" yanıtını vermiştir (Tablo 22). Kapıcıların aldıkları ücret dışında, oturdukları daireye ücret ödememeleri kira giderlerinin olmamasını sağlamaktadır. Her ne kadar bu durum kapıcılar için aylık gider konusunda bir avantaj olsa da görüşülen kapıcıların büyük çoğunluğu ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmayı istemektedirler. Bu isteğin; kapıcılık mesleğinin sosyal açıdan bir negatiflik içermesinden kaynakladığı söylenebilir.

Tablo 23: Görüşülenlerin Kapıcı Olmaktan Memnuniyetlerine Göre Kapıcılıkla Ücreti Aynı Başka Bir İşte Çalışmayı İsteyip İstemedikleri

			Aylık ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmak ister misiniz?			Toplam
			Evet	Olabilir	Hayır	
Kapıcılık yapmaktan memnun musunuz?	Kesinlikle memnunum	Sayı % Yüzde	3 4,2%	0 ,0%	0 ,0%	3 2,2%
	Memnunum	Sayı % Yüzde	29 40,8%	15 39,5%	13 52,0%	57 42,5%
	Ne memnunum ne değilim	Sayı % Yüzde	10 14,1%	22 57,9%	6 24,0%	38 28,4%
	Memnun değilim	Sayı % Yüzde	28 39,4%	0 ,0%	6 24,0%	34 25,4%
	Kesinlikle memnun değilim	Sayı % Yüzde	1 1,4%	1 2,6%	0 ,0%	2 1,5%
	Toplam	Sayı % Yüzde	71 100,0%	38 100,0%	25 100,0%	134 100,0%

Görüşülen kapıcıların kapıcı olmaktan memnuniyet durumlarına göre, ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmayı isteyip istememe durumlarına bakıldığında; ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmak isteyenlerin %40,8'inin kapıcı olmaktan memnun olduğu, %39,4'ünün ise kapıcı olmaktan memnun olmadığı görülmektedir. Kapıcılıkla ücreti aynı olan başka bir işte çalışmaya "olabilir" yanıtını verenlerin, %57,9'u kapıcı olmaktan ne memnun olduğunu ne de memnun olmadığını belirtmiştir. Görüşülenlerin %52'si ise, kapıcılık yapmaktan memnun olduğunu ve ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmak istemediğini söylemiştir (Tablo 23). Burada çıkan sonuçlarda en yüksek ve dikkat çeken oranlar bu şekilde yer almaktadır. Bu oranlara bakıldığında, kapıcıların kapıcı olmaktan memnuniyet durumları ile ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışma isteği arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Fakat görüşülenlerin yaptıkları işle yetindikleri ve işlerini severek yapmak istedikleri söylenebilir.

Tablo 24: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Ücreti Kapıcılıkla Aynı Olan Başka Bir İşte Çalışmayı İsteyip İstemedikleri

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Aylık ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmak ister misiniz?	Evet	Sayı	22	49	71
		% Yüzde	73,3%	47,1%	53,0%
	Olabilir	Sayı	8	30	38
		% Yüzde	26,7%	28,8%	28,4%
	Hayır	Sayı	0	25	25
		% Yüzde	,0%	24,0%	18,7%
Toplam	Sayı	30	104	134	
	% Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	

Anket uygulamasında yer alan kapıcıların cinsiyetine göre, ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmayı isteyip istemedikleri yanıtlarına göre; erkeklerin %47,1'i "evet", 28,8'i "olabilir" ve %24'ü "hayır" yanıtını vermiştir. Kadınların ise, %73,3'ü "evet", 26,7'si "olabilir" yanıtını vermiştir. "Aylık ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışmak ister misiniz?" sorusuna görüşülen kadınların hiçbiri "hayır" yanıtını vermemiştir (Tablo 24). Burada çıkan sonuçlara bakıldığında, kadınların ücreti kapıcılıkla aynı olan başka bir işte çalışma isteği oranının, erkeklere göre fazla olduğu görülmektedir. Çalışan kadınların statüye daha çok önem vermesi bu durumun nedeni olarak gösterilebilir. Kadınlar her ne kadar kapıcılık mesleğini yapmaktan memnun olduklarını söyleseler de bu durum, maddi açıdan kötü olan kadınların yetinme ve kanaat etme duygularıyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

3.KAPICILARIN SOSYAL SERMAYE DURUMLARI

Tablo 25: Görüşülenlere Kapıcılığı Kimin Bulduğu

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kendim buldum	72	53,7	53,7
Akrabam	10	7,5	61,2
Arkadaş tanıdık	51	38,1	99,3
Diğer	1	,7	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülenlerin sosyal sermaye açısından nasıl bir birikime sahip olduklarını saptamak amacıyla ankette “bu işi bulmanızda size kim aracı oldu?” sorusuna yer verilmiştir. Çıkan sonuçlara bakıldığında; görüşülenlerin %53,7’sinin “kendim buldum”, %7,5’nin “akrabam buldu”, %38,1’nin de “arkadaşım-tanıdığım buldu” cevabını verdiği görülmektedir (Tablo 25). Görüşülen kapıcıların işini kendisinin bulması, sosyal sermaye açısından bir birikime sahip olmadıklarını, işinin arkadaş-tanidik tarafından bulunması ise sosyal sermaye açısından bir birikime sahip olduklarını göstermektedir. Burada görüşülenlerden büyük bir kısmının işlerini bulurken sosyal çevrelerinden herhangi bir yardım almadıkları görülmektedir. Görüşülen kapıcıların büyük çoğunluğunun Isparta Merkez’e göçle gelmesi ve burada bir sosyal çevreye sahip olamamasının, işlerini kendilerinin bulmasında etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 26: Görüşülenlerin Göç Ettiği Yere Göre İşlerini Kimin Bulduğu

			İşini kimin bulduğu				Toplam
			Kendim buldum	Akrabam	Arkadaş tanıdık	Diğer	
Nerenden göç ettiği (Isparta merkezden olanların dışındakiler)	Isparta ilçe	Sayı % Yüzde	19 65,5%	2 6,9%	8 27,6%	0 ,0%	29 100,0%
	Isparta köy	Sayı % Yüzde	41 64,1%	4 6,3%	19 29,7%	0 ,0%	64 100,0%
	Isparta dışı il	Sayı % Yüzde	2 25,0%	2 25,0%	4 50,0%	0 ,0%	8 100,0%
	Isparta dışı ilçe	Sayı % Yüzde	2 66,7%	0 ,0%	1 33,3%	0 ,0%	3 100,0%
	Isparta dışı köy	Sayı % Yüzde	1 25,0%	1 25,0%	2 50,0%	0 ,0%	4 100,0%
	Diğer	Sayı % Yüzde	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
	Isparta merkez	Sayı % Yüzde	6 24,0%	1 4,0%	17 68,0%	1 4,0%	25 100,0%
	Toplam	Sayı % Yüzde	72 53,7%	10 7,5%	51 38,1%	1 ,7%	134 100,0%

Görüşülenlerin göç ettikleri yerlere göre, kapıcılık mesleğini bulurken kimin aracı olduğu durumuna bakıldığında; Isparta'nın ilçesinden Isparta'ya göç edenlerin %65,5'nin işini kendisinin bulduğu görülmektedir. Isparta'nın ilçesinden Isparta Merkez'e göç edenlerin, %6,9'u akrabasının, %27,6'sı arkadaşının-tanıdığına kapıcılık mesleğini bulurken aracı olduğunu belirtmiştir. Görüşülenlerin içinde Isparta'nın köyünden Isparta Merkez'e göç edenlerin %64,1'i kapıcılık mesleğini kendisinin bulduğunu belirtirken, %6,3 akrabasının bu işi bulduğunu, %29,7'si arkadaşının-tanıdığına bu işi bulduğunu belirtmiştir. Çıkan sonuçlara göre, Isparta dışı başka bir ilden, Isparta Merkez'e göç eden kapıcıların %25'i işini kendisi bulurken, %25'nin işini akrabası, %50'sinin işini arkadaşı-tanıdığı bulmuştur. Bunun yanında, Isparta dışı başka bir ilçeden Isparta Merkez'e göç eden kapıcıların %66,7'si, Isparta dışı başka bir köyden Isparta Merkez'e göç eden kapıcıların %25'i işini kendisi bulurken, Isparta dışı başka ilçeden göç edenlerin %33,3'nün arkadaşı-tanıdığı, Isparta dışı başka köyden göç edenlerin %25'nin akrabası, %50'sinin arkadaşı-tanıdığı kapıcılık işini görüşülen kapıcılara bulmuştur. Görüşülenler içinde Isparta Merkez'den olan kapıcıların %24'ü işini "kendisinin" bulduğunu belirtirken, %4'ü "akrabasının", %68'i de "arkadaşının-tanıdığına" bulduğunu belirtmiştir (Tablo 26). Çıkan bu oranlara göre; Isparta'ya kırsal alanlardan göç edenlerin Isparta Merkez'de bulunanlardan daha az bir sosyal sermayeye sahip olduğu görülmektedir. Kırsal alanlarda yetişen bireylerin, sosyal sermaye açısından kendilerini geliştiremedikleri söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durum kırsal alanlarda yetişenlerin hiçbir sosyal çevreye sahip olmadıkları anlamına gelmemektedir. Nitekim Isparta dışı kırsal alanlardan Isparta Merkez'e göç edenlerin büyük çoğunluğu Isparta'daki kapıcılık işini arkadaşı-tanıdığı vasıtasıyla bulmuştur. Yani bu kişiler sosyal çevreleri sayesinde bu meslekte çalışmaktadırlar.

4.KAPICILARIN ÇEVRELERİNDEN VE DEVLETTEN YARDIM ALMA DURUMLARI

Kapıcılık mesleği ile ilgili değerlendirmelere bakıldığında; kapıcıların yoksul olmadığına dair söylemlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Evet, kapıcılar mutlak anlamda bir yoksulluk sınıfı içinde yer almamaktadırlar. Fakat çalışan

yoksulluğu kapsamı içinde yer almakta ve çalışan yoksullar içinde de sosyal anlamda en kötü sınıflama içinde yer almaktadırlar. Göreli yoksulluk kapsamı içinde yer alan kapıcılar, hem sosyal yaşamdaki tüketimde yer alamamakta hem de sosyal yaşamda statüsel sorunlarla sık sık karşılaşmaktadır. Kapıcıların yoksul olmadığına yönelik düşüncelerin, kapıcıların çevrelerinden ya da devletten yardım almalarını ne derecede etkilediğini -yardım alıp almadıklarını- tespit etmek amacıyla anket uygulaması yapılan kapıcılara “en çok hangi konuda çevrenizdeki insanlardan (akraba, hemşeri, arkadaş, komşu gibi) yardım alırsınız?”, “başka kişilerden zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardım alıyor musunuz?”, “devlet tarafından yapılan yardımlardan yararlanıyor musunuz?” soruları yöneltilmiştir.

Tablo 27: Görüşülenlerin Çevresindeki İnsanlardan Daha Çok Hangi Konuda Yardım Aldığı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hiçbir konuda	106	79,1	79,1
Nakit para	5	3,7	82,8
Eğitim	11	8,2	91,0
Yiyecek	3	2,2	93,3
Giyecek	9	6,7	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülen kapıcıların çevresindeki insanlardan her hangi bir yardım alıp almadıklarına, alıyorlar ise en çok hangi konuda yardım aldıklarına bakıldığında; %79,1'nin hiçbir konuda yardım almadığı, %20,8'nin belirli konularda yardım aldığı görülmektedir. Görüşülenlerin %3,7'si “nakit para”, %8,2'si “eğitim”, %2,2'si “yiyecek”, %6,7'si “giyecek” konusunda çevresindekilerden yardım aldığını belirtmiştir (Tablo 27). Herhangi bir ihtiyacı olduğunda bireylerin ilk ulaşacakları kişiler çevresindeki insanlardır. Fakat görüşülen kapıcıların her ne kadar maddi durumları kötü olsa da çevresindekilerden genel olarak hiçbir konuda yardım almadıkları görülmektedir. Yardım alsalar bile en çok eğitim konusunda yardım almaktadırlar. Bu yardımı alanların oranının da çok düşük olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 28: Görüşülenlerin Başka Kişilerden Zekat, Fitre, Giysi, Gıda Gibi Yardım Alıp Almadıkları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	25	18,7	18,7
Bazen	39	29,1	47,8
Hayır	70	52,2	100,0
Toplam	134	100,0	

Türk Toplumunda zekat, fitre verme gibi dini vazifeler, toplumsal yardımlaşma açısından büyük önem taşımaktadır. Verilen bu yardımlar genel olarak nakit para şeklinde verilmekte ve yardım yapılırken yakın akrabalarından ihtiyacı olan kişiler öncelikli olarak tercih edilmektedir. Bunun yanında bireyler yardımlaşmak amacıyla çevresinde ihtiyacı olanlara giysi, gıda gibi desteklerde de bulunabilmektedir. Görüşülen kapıcıların zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardımları alıp almadıklarını saptamak amacıyla görüşülenlere “başka kişilerden zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardımlar alıyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Çıkan sonuçlara bakıldığında, görüşülenlerin %18,7’sinin “evet”, %29,1’nin “bazen”, %52,2’sinin “hayır” cevabını verdiği görülmektedir (Tablo 28). Çıkan sonuçlara göre; görüşülen kapıcıların %52,2’sinin çevresindeki insanlar tarafından yoksul olarak görülmediği, %47,8’nin ise yoksul olarak görüldüğü söylenebilir.

Tablo 29: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Başka Kişilerden Zekat, Fitre, Giysi, Gıda Gibi Yardım Alıp Almadıkları

			Zekat, Fitre, Giysi, Gıda gibi yardım alıp almadıkları			Toplam
			Evet	Bazen	Hayır	
Aylık toplam hane geliri	500-750 TL	Sayı	20	25	36	81
		%	24,7%	30,9%	44,4%	100,0%
		Yüzde				
	751-1000 TL	Sayı	3	8	10	21
		%	14,3%	38,1%	47,6%	100,0%
		Yüzde				
	1001-1250 TL	Sayı	2	3	11	16
	%	12,5%	18,8%	68,8%	100,0%	
	Yüzde					
1251-1500 TL	Sayı	0	2	7	9	
	%	,0%	22,2%	77,8%	100,0%	
	Yüzde					
1501-1750 TL	Sayı	0	0	3	3	
	%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	
	Yüzde					
1751-2000 TL	Sayı	0	1	3	4	
	%	,0%	25,0%	75,0%	100,0%	
	Yüzde					
Toplam	Sayı	25	39	70	134	
	%	18,7%	29,1%	52,2%	100,0%	
	Yüzde					

Zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardımların genel olarak maddi açıdan ihtiyacı olanlara verilmesinden dolayı, bu bölümde görüşülenlerin aylık toplam hane gelirlerine göre bu tür yardımları alıp aldıklarının sonuçları da çıkarılmıştır. Bu sonuçlara bakıldığında, görüşülenler içinde aylık toplam hane geliri 500-750 TL arasında olanların %24,7'sinin “başka kişilerden zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardımlar alıyor musunuz?” sorusuna “evet” dediği, %30,9'nun “bazen”, %44,4'nün “hayır” cevabını verdiği görülmektedir. 751-1000 TL arasında aylık toplam hane geliri olanların %14,3'ü zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardımları “her zaman” aldığını, %38,1'i “bazen” aldığını, %47,6'sı da “hiçbir zaman” almadığını belirtmiştir. Görüşülenlerden aylık toplam geliri 1001-1250 TL arasında olanların yardımla ilgili cevaplarına bakıldığında, %12,5'nin “evet”, %18,8'nin “bazen”, %68,8'nin “hayır”

cevabını verdiği görülmektedir (Tablo 29). 1251 TL'nin üstünde aylık toplam hane geliri olanlar, genel olarak bu tür yardımlardan faydalanmamaktadır. Yardımda bulunan bireylerin yardım edecekleri kişileri tercih ederken maddi durumlarına bakarak yardım ettiği söylenebilir. Nitekim Tablo 29'daki sonuçlara bakıldığında, aylık toplam hane geliri arttıkça zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardımların yapılması azalmaktadır.

Tablo 30: Görüşülenlerin Devlet Tarafından Yapılan Yardımlardan Yararlanıp Yararlanmadığı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	2	1,5	1,5
Kısmen	6	4,5	6,0
Hayır	126	94,0	100,0
Toplam	134	100,0	

Mutlak yoksul durumda olan bireyler, sadece çevresindeki kişilerden değil; devlet tarafından yapılan yardımlardan da faydalanmaktadır. Hatta devlet tarafından yapılan yardımlardan daha çok faydalandıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Fakat görelî yoksulların, mutlak yoksullar gibi devlet tarafından yapılan yardımlardan faydalanamadıkları bir gerçektir. Çünkü bu kişiler çalıştığı için yoksul olarak görülmemekte, kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılayabilir gözüyle bakılmaktadır. Nitekim bu araştırmanın bulgularına bakıldığında, “devlet tarafından yapılan yardımlardan yararlanıyor musunuz?” sorusuna görüşülenlerin %1,5'i “evet”, %4,5'i “bazen” cevabını verirken, %94 gibi büyük bir kısmı “hayır” cevabını vermiştir (Tablo 30).

5.KAPICILARIN TÜKETİM DAVRANIŞLARI

5.1. Kapıcıların Giyime Yönelik Tüketim Alışkanlıkları

Bireyler giyime yönelik ihtiyaçlarını genel olarak ya pazarda satış yapan yerlerden ya da giyim mağazalarından karşılarlar. Bireyler giyime yönelik ihtiyaçlarını karşılarlarken ekonomik durumlarına göre satış yerlerinden birini daha çok tercih ederler. Bu çalışmadaki anket uygulamasında kapıcıların sosyo-ekonomik

yapılarıyla ihtiyaçlarını karşıladıkları yerler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla görüşülen kapıcılara “giysi ihtiyaçlarınızı en çok nereden karşılırsınız?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Çünkü pazarlarda yapılan satışlar, mağazalarda yapılan satışlara göre daha uygun olmaktadır. Tabii ki mağazaların da uygun fiyatla satış yapanları mevcuttur. Kapıcıların giyime yönelik ihtiyaçlarını en çok nereden karşıladıkları; ekonomik durumları ile tüketim davranışları arasındaki uyum hakkında ipuçları verecektir.

Tablo 31: Görüşülen Kapıcıların Giysi İhtiyaçlarını En Çok Nereden Karşıladıkları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Seyyar satıcıdan	16	11,9	11,9
Pazardan	86	64,2	76,1
Uygun fiyatla ürün satan mağzalardan	27	20,1	96,3
Kaliteli ve markalı satış yapan büyük mağzalardan	4	3,0	99,3
Diğer	1	,7	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülen kapıcılara yöneltilen “giysi ihtiyaçlarınızı en çok nereden karşılırsınız?” sorusuna, görüşülenlerin %11,9’u “seyyar satıcıdan”, %64,2’si “pazardan”, %20,1’i “uygun fiyatla ürün satan mağzalardan”, %3’ü “kaliteli ve markalı satış yapan büyük mağzalardan” cevabını vermiştir (Tablo 31). Çıkan sonuçlara bakıldığında; görüşülen kapıcıların çoğunluğu giyime yönelik ihtiyaçlarını pazardan karşılamaktadır. Burada dikkat çekilmesi gereken bir durum da; görüşülen kapıcıların hala seyyar satıcıdan da giysi ihtiyaçlarını karşılamasıdır. Çünkü bu tür satış yapılan yerleri, genel olarak mutlak anlamdaki yoksullar daha çok tercih etmektedir. Bu nedenle çalışan yoksul olarak değerlendirilebilecek olan kapıcıların küçük de olsa bir kısmının, mutlak yoksulluk riskinde oldukları söylenebilir. Pazarı tercih edenlerin %64,2 oranında olması kapıcıların ekonomik durumları ile ihtiyaçları karşıladıkları yerler arasında bir uyumun olduğu göstermektedir.

Tablo 32: Görüşülen Kapıcıların Aylık Toplam Hane Gelirlerine Göre Giysi İhtiyaçlarını En Çok Nereden Karşıladıkları

			Giysi alışverişinin nereden yapıldığı					Toplam
			Seyyar satıcıdan	Pazardan	Uygun fiyatla ürün satan mağazalardan	Kaliteli ve markalı satış yapan büyük mağazalardan	Diğer	
Aylık toplam hane geliri	500-750 TL	Sayı	14	56	10	0	1	81
		%	17,3%	69,1%	12,3%	,0%	1,2%	100,0%
		Yüzde						
	751-1000 TL	Sayı	2	13	4	2	0	21
		%	9,5%	61,9%	19,0%	9,5%	,0%	100,0%
		Yüzde						
	1001-1250 TL	Sayı	0	10	6	0	0	16
	%	,0%	62,5%	37,5%	,0%	,0%	100,0%	
	Yüzde							
1251-1500 TL	Sayı	0	5	4	0	0	9	
	%	,0%	55,6%	44,4%	,0%	,0%	100,0%	
	Yüzde							
1501-1750 TL	Sayı	0	1	1	1	0	3	
	%	,0%	33,3%	33,3%	33,3%	,0%	100,0%	
	Yüzde							
1751-2000 TL	Sayı	0	1	2	1	0	4	
	%	,0%	25,0%	50,0%	25,0%	,0%	100,0%	
	Yüzde							
Toplam	Sayı	16	86	27	4	1	134	
	%	11,9%	64,2%	20,1%	3,0%	,7%	100,0%	
	Yüzde							

Görüşülenlerin aylık toplam hane gelirlerine göre, giysi ihtiyaçlarını en çok nereden karşıladıklarına bakıldığında; geliri 500-750 TL arasında olanların %17,3'ünün "seyyar satıcıdan", %69,1'inin "pazardan", %12,3'ünün "uygun fiyatla ürün satan mağazalardan" giysi ihtiyaçlarını karşıladıkları görülmektedir. Görüşülenlerin içinde geliri 751-1000 TL arasında olanların %9,5'i en çok "seyyar satıcıdan", %61,9'u en çok "pazardan", %19'u en çok "uygun fiyatla ürün satan mağazalardan", %9,5'i en çok "kaliteli ve markalı satış yapan büyük mağazalardan" alışveriş yapmaktadır. 1001-1250 TL arasında geliri olanların %62,5'i "pazardan", %37,5'i "uygun fiyatla ürün satan mağazalardan" giysi ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Görüşülenler içinde aylık toplam hane geliri 1251-1500 TL arasında olanların %55,6'sı giysi ihtiyacını "pazardan" karşılarken, %44,4'ü "uygun fiyata ürün satan mağazalardan" karşılamaktadır. 1501-1750 TL arasında geliri olanların oranları; "pazar", "uygun fiyatla ürün satan mağazalar" ve "kaliteli, markalı satış yapan

mağazalar” arasında eşit bir şekilde dağılım göstermektedir. Aylık toplam hane geliri 1751-2000 TL arasında olanların %25’i en çok “pazardan”, %50’i en çok “uygun fiyatla ürün satan mağazalardan” giysi ihtiyaçlarını karşılarken, %25’i “kaliteli ve markalı ürün satan mağazalardan” karşılamaktadır (Tablo 32). Çıkan sonuçlara bakıldığında; hane geliri arttıkça pazardan alışveriş yapma oranının azaldığı görülmektedir. Görüşülenler içinde “kaliteli ve markalı ürün satan büyük mağazalardan” sadece geliri 1500 TL ile 2000 TL arasında olanlar alışveriş yapmaktadır.

5.2. Kapıcıların Kırmızı Et ve Ürünlerini Tüketim Sıklığı

Tablo 33: Görüşülen Kapıcıların Kırmızı Et ve Ürünlerini Ne Sıklıkla Tükettikleri

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Haftada bir gün	3	2,2	2,2
Ayda birkaç gün	13	9,7	11,9
Ayda bir	33	24,6	36,6
Kurban bayramı sonrasındaki günlerde	80	59,7	96,3
Hiç	5	3,7	100,0
Toplam	134	100,0	

Kırmızı et ve ürünlerinin satışının uygun fiyata olmayışı, tüketimini de etkilemektedir. Özellikle maddi durumu iyi olmayanların tüketme arzusunda olmasına rağmen; kırmızı et ve ürünlerini tüketememesi yoksulluğun göstergelerinden bir tanesidir. Bu çalışmada görüşülenlerin yoksulluk durumunda olup olmadıklarını belirlemek amacıyla, görüşülen kapıcılara “kırmızı et ve ürünlerini ne sıklıkla tüketirsiniz?” sorusu sorulmuştur. Çıkan sonuçlara bakıldığında, görüşülen kapıcıların %2,2’sinin “haftada bir”, %9,7’sinin “ayda birkaç kez”, %24,6’sının “ayda bir kez”, %59,7’sinin “kurban bayramı sonrasındaki günlerde” kırmızı et ve ürünlerini tükettiği görülmektedir. Bunun yanında görüşülenlerin %3,7’si kırmızı et ve ürünlerini “hiç” tüketmemektedir. Görüşülen kapıcıların “kurban bayramı sonrasındaki günlerde” kırmızı et ve ürünlerini tüketmesi oranının en yüksek oran olması; ekonomik durumlarının bir göstergesidir. Kırmızı et ve ürünlerini tüketim davranışına ve sıklığına bakarak görüşülen kapıcıların büyük

çoğunluğunun çalışan yoksul kategorisinde yer aldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 34: Görüşülen Kapıcıların Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Kırmızı Et ve Ürünlerini Tüketme Sıklığı

			Kırmızı et ve ürünlerinin ne kadar sıklıkla tüketildiği					Toplam
			Haftada bir gün	Ayda birkaç gün	Ayda bir	Kurban bayramı sonrasında ki günlerde	Hiç	
Aylık toplam hane geliri	500-750 TL	Sayı % Yüzde	1 1,2%	2 2,5%	12 14,8%	61 75,3%	5 6,2%	81 100,0%
	751-1000 TL	Sayı % Yüzde	0 ,0%	0 ,0%	10 47,6%	11 52,4%	0 ,0%	21 100,0%
	1001-1250 TL	Sayı % Yüzde	0 ,0%	4 25,0%	5 31,3%	7 43,8%	0 ,0%	16 100,0%
	1251-1500 TL	Sayı % Yüzde	0 ,0%	5 55,6%	3 33,3%	1 11,1%	0 ,0%	9 100,0%
	1501-1750 TL	Sayı % Yüzde	1 33,3%	1 33,3%	1 33,3%	0 ,0%	0 ,0%	3 100,0%
	1751-2000 TL	Sayı % Yüzde	1 25,0%	1 25,0%	2 50,0%	0 ,0%	0 ,0%	4 100,0%
	Toplam	Sayı % Yüzde	3 2,2%	13 9,7%	33 24,6%	80 59,7%	5 3,7%	134 100,0%

Görüşülenlerin aylık toplam hane gelirlerine göre kırmızı et ve ürünlerini tüketme sıklığına bakıldığında; geliri 500-750 TL arasında olanların %1,2'sinin "haftada bir", %2,5'inin "ayda birkaç kez", %14,8'inin "ayda bir kez", %75,3'ünün "kurban bayramı sonrasındaki günlerde" kırmızı et ve ürünlerini tükettiği görülmektedir. Bunun yanında bu gelir grubunda olanların %6,2'si "hiç" kırmızı et ve ürünlerini tüketmediğini belirtmiştir. Geliri 751-1000 TL arasında olanların %47,6'sı "ayda bir kez", %52,4'ü "kurban sonrasındaki günlerde" kırmızı et ve ürünlerini tükettiğini söylemiştir. Geliri 1001-1250 TL arasında olanların %25'i "ayda birkaç kez", %31,3'ü "ayda bir kez", %43,8'i "kurban bayramı sonrasındaki

günlerde” kırmızı et ve ürünlerini tüketmektedir. Bu üç gelir grubunda yer alanların genel olarak “kurban bayramı sonrasındaki günlerde” kırmızı et ve ürünlerini tükettiği söylenebilir. Bu üç gelir grubu içinde de gelir arttıkça, “kurban bayramı sonrasındaki günlerde” tüketme oranı düşmekte, diğer tüketme sıklığı artış göstermektedir. Bu üç gelir grubu dışında yer alanların kırmızı et ve ürünlerini tüketme sıklıklarına bakıldığında; maddi durumun artışına göre yine tüketme sıklığının arttığı görülmektedir.

5.3.Kapıcıların Sosyo-Kültürel Faaliyette Bulunma Sıklıkları

Tablo 35: Görüşülen Kapıcıların Sosyo-Kültürel Faaliyetleri Gerçekleştirme Sıklıkları

			Sıklık derecesi					Toplam
			Her zaman	Sık sık	Fırsat buldukça	Nadiren	Hiç	
Sosyol ve Sinema kültürel faaliyetler	Sayı	0	0	7	9	118	134	
	% Yüzde	,0%	,0%	5,2%	6,7%	88,1%	100,0%	
Konser	Sayı	0	0	7	6	121	134	
	% Yüzde	,0%	,0%	5,2%	4,5%	90,3%	100,0%	
Piknik	Sayı	0	1	47	56	30	16	
	% Yüzde	,0%	,7%	35,1%	41,8%	22,4%	100,0%	
Kültürel Gezi	Sayı	0	0	0	5	129	134	
	% Yüzde	,0%	,0%	,0%	3,7%	96,3%	100,0%	
Kayak	Sayı	0	0	0	0	134	134	
	% Yüzde	,0%	,0%	,0%	,0%	100%	100,0%	
Aqua Park	Sayı	0	0	0	1	133	134	
	% Yüzde	,0%	,0%	,0%	,7%	99,3%	100,0%	

Bireylerin soysa-kültürel faaliyette bulunma durumları, ilgi alanı ve maddi duruma göre değişiklik gösterebilmektedir. Sinemaya gitmek, kültürel gezide

bulunmak bir ilgi alanı olarak gerçekleştirilebilir. Yani maddi durumu iyi olsa bile bireyler, sinemaya gitmeyi tercih etmeyebilir. Fakat ilgi alanlarının da genel olarak maddi durumun iyi olmasıyla oluştuğunu unutmamak gerekir. Araştırma kapsamında yer alan kapıcıların sosyal ve kültürel faaliyetleri ne sıklıkla gerçekleştirdiklerini saptamak amacı ile görüşülenlere, “sinema, konser, piknik, kültürel gezi, kayak, aqua park gibi sosyal faaliyetleri ne sıklıkla gerçekleştirirsiniz?” sorusu sorulmuştur. Çıkan sonuçlara bakıldığında; görüşülenlerin büyük çoğunluğu piknik dışında diğer sosyo-kültürel faaliyetleri hiç gerçekleştirmediği görülmektedir. Görüşülen kapıcıların %35,1’i “fırsat buldukça”, %41,8’i “nadiren” pikniğe gittiğini belirtmiştir. Anket uygulanan kapıcıların maddi durumlarının iyi olmaması, sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunamamalarına da neden olmaktadır. Pikniğin maddi bir boyutunun olmaması, görüşülenler içinde bu faaliyette bulunanların oranını arttırmaktadır.

6.KAPICILARIN MADDİ OLARAK TASARRUF ETME DURUMLARI

Tablo 36: Görüşülen Kapıcıların Geçim Sıkıntısı Çektiklerinde En Çok Neden Tasarruf Ettikleri

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Gıda	78	58,2	58,2
Giysi	33	24,6	82,8
Telefon	7	5,2	88,1
Ulaşım	8	6,0	94,0
Temizlik maddeleri	4	3,0	97,0
Diğer	4	3,0	100,0
Total	134	100,0	

Ankette katılan kapıcılara “geçim sıkıntısı çektiginizde en çok neden tasarruf yaparsınız?” sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplara bakıldığında, görüşülen kapıcıların %58,2’sinin “gıda”, %24,6’sının “giysi”, %5,2’sinin “telefon” ve %3’nün “temizlik maddeleri” cevabını verdiği görülmektedir (Tablo 36). Örneklem grubunun büyük çoğunluğu geçim sıkıntısı çektığı dönemlerde gıda ürünlerinden tasarruf yapmaktadır. Kapıcıların geçimlerini sağlayabilmek için asıl tüketim unsuru olan

gıda ürünlerinden tasarruf etmeleri çalışan yoksul sınıflamasında olmalarının bir göstergesidir.

Tablo 37: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Geçim Sıkıntısı Çektikleri Dönemlerde En Çok Neden Tasarruf Yaptıkları

	En çok neden tasarruf yapıldığı							Toplam	
	Gıda	Giysi	Telefon	Ulaşım	Temizlik maddeleri	Diğer			
Aylık toplam hane geliri (TL)	500-750	Sayı	57	13	6	2	2	1	81
		% Yüzde	70,4%	16,0%	7,4%	2,5%	2,5%	1,2%	100,0%
751-1000	Sayı	6	8	1	3	1	2	21	
	% Yüzde	28,6%	38,1%	4,8%	14,3%	4,8%	9,5%	100,0%	
1001-1250	Sayı	9	4	0	2	0	1	16	
	% Yüzde	56,3%	25,0%	,0%	12,5%	,0%	6,3%	100,0%	
1251-1500	Sayı	4	3	0	1	1	0	9	
	% Yüzde	44,4%	33,3%	,0%	11,1%	11,1%	,0%	100,0%	
1501-1750	Sayı	1	2	0	0	0	0	3	
	% Yüzde	33,3%	66,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
1751-2000	Sayı	1	3	0	0	0	0	4	
	% Yüzde	25,0%	75,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
Toplam	Sayı	78	33	7	8	4	4	134	
	% Yüzde	58,2%	24,6%	5,2%	6,0%	3,0%	3,0%	100,0%	

Görüşülenlerin aylık toplam hane gelirlerine göre geçim sıkıntısı çektikleri zaman en çok neden tasarruf yaptıklarına bakıldığında, geliri 500-750 TL arasında olanların %70,4'nün "gıda", %16'sının "giysi", %7,4'nün "telefon", %2,5'nin "ulaşım", %2,5'nin "temizlik maddeleri" cevabını verdiği görülmektedir. Aylık toplam hane geliri 751-1000 TL arasında olanların ise, %28,6'sı "gıda", %38,1'i "giysi", %4,8'i "telefon", %14,3'ü "ulaşım", %4,8'i de "temizlik maddeleri" nden tasarruf yaptığını belirtmiştir. Görüşülen kapıcıların içinde geliri 1001-1250 TL

arasında olanların “geçim sıkıntısı çektiğinizde en çok neden tasarruf yaparsınız?” sorusuna cevabı %56,3’ünün “gıda”, %25’i “giysi”, %12,5’i “ulaşım” olmuştur. Aylık toplam hane geliri 1251-1500 TL arasında olanların ise %44,4’ü “gıda”, %33,3’ü “giysi”, %11,1’i “ulaşım”, %11,1’i de “temizlik maddeleri” nden tasarruf yaptığını söylemiştir. Geliri 1501-1750 TL arasında olan kapıcıların %33,3’ü “gıda” dan, %66,7’si de “giysi” den tasarruf yaptığını belirtirken, geliri 1751-2000 TL arasında olan kapıcıları %25’i “gıda” dan, %75’i de “giysi” den tasarruf yaptığını belirtmiştir (Tablo 37). Çıkan sonuçlara bakıldığında, örneklem grubunda yer alan kapıcıların aylık toplam hane gelirlerine göre tasarrufta buldukları tüketim ürünleri farklılık olduğu görülmektedir. Maddi geliri düşük olanlar daha çok gıda ürünlerinden tasarruf ederken, maddi gelir nispeten daha iyi olanlar daha çok giysi ürünlerinden tasarruf etmektedirler. Bu sonuçlara göre, maddi geliri 500-750 TL arasında olanların çalışan yoksulluğunu daha derin yaşadıkları söylenebilir.

Tablo 38: Görüşülenlerin Aylık Nakit Para Olarak Birikim Yapıp Yapamadıkları

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Bazı aylarda yapıyorum	17	12,7	12,7
Hiç bir zaman yapamıyorum	117	87,3	100,0
Toplam	134	100,0	

Özellikle kriz dönemlerinde en çok mutlak ya da görel yoksulların etkilenmesinin en önemli nedeni bir birikime sahip olamamalarıdır. Bu araştırma kapsamında yer alan kapıcıların da bu riski taşıyıp taşımadıklarını saptamak amacıyla görüşülen kapıcılara “aylık nakit olarak birikim yapabiliyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Çıkan sonuçlara bakıldığında, görüşülen kapıcıların hiçbiri “her ay yapıyorum” cevabını vermediği görülmektedir. Bunun dışında görüşülenlerin %12,7’si “bazı aylarda yapıyorum” cevabını verirken, %87,3’ü de “hiçbir zaman yapamıyorum” cevabını vermiştir (Tablo 38). Çıkan sonuçlara göre, örneklem grubunda yer alan kapıcıların büyük çoğunluğu aylık bir birikim yapamamaktadır. Bu da bu kişilerin özellikle kriz dönemlerinde bir risk içinde olduklarını göstermektedir. Mutlak yoksul olarak sınıflandırılan bireylere göre görel yani çalışan yoksulların çalışıyor oldukları için devlet desteklerinden daha az

yararlanmaları ya da hiç yararlanamamaları bu kişilerin zarar görme riskini arttırmaktadır.

Tablo 39: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Aylık Nakit Para Olarak Birikim Yapıp Yapamadıkları

			Birikim yapıp yapılamadığı		Toplam
			Bazı aylarda yapıyorum	Hiç bir zaman yapamıyorum	
Aylık toplam hane geliri (TL)	500-750	Sayı	4	77	81
		% Yüzde	4,9%	95,1%	100,0%
	751-1000	Sayı	3	18	21
		% Yüzde	14,3%	85,7%	100,0%
	1001-1250	Sayı	3	13	16
		% Yüzde	18,8%	81,3%	100,0%
	1251-1500	Sayı	2	7	9
		% Yüzde	22,2%	77,8%	100,0%
	1501-1750	Sayı	2	1	3
		% Yüzde	66,7%	33,3%	100,0%
	1751-2000	Sayı	3	1	4
		% Yüzde	75,0%	25,0%	100,0%
	Toplam	Sayı	17	117	134
		% Yüzde	12,7%	87,3%	100,0%

Örneklem grubunda yer alan kapıcıların aylık toplam hane gelirlerine göre aylık nakit para olarak birikim yapıp yapamadıkları durumuna bakıldığında, aylık toplam hane geliri 500-750 TL arasında olan kapıcıların, %4,9'unun bazı aylarda birikim yaptığı, %95,1'nin ise hiçbir zaman nakit para olarak birikim yapamadığı görülmektedir. Geliri 751-1000 TL arasında olanların, %14,3'ü bazı aylarda birikim yaptığını belirtirken, %85,7'si hiçbir zaman birikim yapamadığını belirtmiştir. Görüşülenler içinde aylık toplam hane geliri 1001-1250 TL arasında olan kapıcıların %18,8'i "aylık nakit para olarak birikim yapıyor musunuz?" sorusuna "bazı aylar yapıyorum" cevabı verirken, %81,3'ü "hiçbir zaman yapamıyorum" cevabını vermiştir. Bu soruya geliri 1251-1500 TL arasında olanların ise %22,2'si "bazı aylar yapıyorum" cevabını verirken, %77,8'i "hiçbir zaman yapamıyorum" cevabını vermiştir. Örneklem grubunda aylık toplam hane geliri 1501-1750 TL arasında olanların %66,7'si bazı aylarda nakit para olarak birikim yaptığını, %33,3'ü de hiçbir

zaman nakit para olarak birikim yapamadığını belirtmiştir. Geliri 1751-2000 TL arasında olanların ise %75'i bazı aylar nakit para olarak birikim yaptığını, %25'i hiçbir zaman nakit para olarak birikim yapamadığını belirtmiştir (Tablo 39). Çıkan sonuçlara bakıldığında, aylık toplam hane geliri yükseldikçe bazı aylarda nakit para olarak birikim yapma oranının yükseldiği görülmektedir. Fakat görüşülen kapıcıların hiçbiri düzenli olarak bir birikim yapmamaktadır. Buda bütün örneklem gurubunun bir risk içinde yaşadığını, gelir düştükçe de bu riskin arttığını göstermektedir.

7.KAPICILARIN YOKSULLUKLA İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ

7.1.Kapıcıların Yoksulluğun En Önemli Nedenine İlişkin Düşünceleri

Tablo 40: Görüşülen Kapıcılara Göre Yoksulluğun En Önemli Nedeni

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İşsizliğin olması	35	26,1	26,1
İnsanların çalışmaması	20	14,9	41,0
Eğitim seviyesinin düşüklüğü	51	38,1	79,1
Eşit imkanların sağlanmaması	25	18,7	97,8
Devletin çalışma hayatına ve ekonomiye yönelik politikalar	3	2,2	100,0
Toplam	134	100,0	

Örneklem grubunda yer alan kapıcıların yoksulluğun en önemli nedenine ilişkin verdiği cevaplara bakıldığında, görüşülenlerin %38,1'inin "eğitim seviyesinin düşüklüğü", %26,1'inin "işsizliğin olması", %18,7'sinin "eşit imkanların sağlanmaması, %14,9'unun "insanların çalışmaması", %2,2'si de "devletin çalışma hayatına ve ekonomiye yönelik politikaları" cevabını verdiği görülmektedir (Tablo 40). Eğitim seviyesinin yüksek olması bir işe sahip olmak için en önemli kriterlerden birisidir. Fakat günümüzde eğitim seviyesinin yüksek olması bir işe girmeyi kolaylaştırırken aynı zamanda eksik istihdamı da ortaya çıkarmaktadır. Yoksulluk denildiğinde hep ilk akla gelen işsizlik olmuştur. Sonuçlara bakıldığında genel olarak kapıcıların işsizlikten daha çok eğitim seviyesinin düşüklüğünü yoksulluğun en önemli nedeni olarak görmektedir. Bunun yanında çıkan sonuçlara bakıldığında görüşülen kapıcıların %2,2 gibi küçük bir kısmı yoksulluğun en önemli sebebi olarak

“devletin çalışma hayatına ve ekonomiye yönelik politikaları” olduğunu belirtmektedir. Öyle görülüyor ki, görüşülen kapıcıların büyük çoğunluğu yoksulluğun sebebini yoksulların kendilerinden kaynaklandığını düşünmektedir.

Tablo 41: Görüşülen Kapıcıların Cinsiyetine Göre Yoksulluğun En Önemli Nedeni

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Yoksulluk nedeni	İşsizliğin olması	Sayı	6	29	35
		% Yüzde	20,0%	27,9%	26,1%
	İnsanların çalışmaması	Sayı	4	16	20
		% Yüzde	13,3%	15,4%	14,9%
	Eğitim seviyesinin düşüklüğü	Sayı	19	32	51
		% Yüzde	63,3%	30,8%	38,1%
	Eşit imkanların sağlanmaması	Sayı	1	24	25
		% Yüzde	3,3%	23,1%	18,7%
	Devletin çalışma hayatına ve ekonomiye yönelik politikaları	Sayı	0	3	3
		% Yüzde	,0%	2,9%	2,2%
Toplam		Sayı	30	104	134
		% Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Anket uygulamasında yer alan kapıcıların cinsiyetine göre, yoksulluğun en önemli nedeni olarak hangi nedeni belirttiklerine bakıldığında; erkeklerin %30,8’ine göre “eğitim seviyesinin düşüklüğü”, %27,9’una göre “işsizliğin olması”, %23,1’ine göre “eşit imkanların sağlanmaması”, %15,4’üne göre “insanların çalışmaması”, %2,9’una göre de “devletin çalışma hayatına ve ekonomiye yönelik politikaları”dır. Kadınların ise %63’üne göre “eğitim seviyesinin düşüklüğü”, %20’sine göre “işsizliğin olması”, %13,3’üne göre “insanların çalışmaması”, %3,3’üne göre de, “eşit imkanların sağlanmaması”dır (Tablo 41). Sonuçlara bakıldığında, erkekler kadınlara göre eşit imkanların sağlanmamasını önemsemekte, kadınlar ise erkeklere göre eğitim seviyesinin düşüklüğünü daha çok önemsemektedir.

7.2.Kapıcıların Kendi Yoksulluklarıyla İlgili Düşünceleri

Tablo 42: Görüşülenlerin Kendilerini Yoksul Olarak Görüp Görmedikleri

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	76	56,7	56,7
Kısmen	26	20,2	76,9
Hayır	32	23,1	100,0
Toplam	134	100,0	

Görüşülen kapıcıların kendilerini yoksul olarak görüp görmeleri durumuna bakıldığında, %56,7'si kendini yoksul olarak görürken, %20,2'si kendini kısmen yoksul olarak görmektedir. Bunun yanında görüşülenlerin %23,1'i kendini yoksul olarak görmemektedir (Tablo 42). Çıkan sonuçlara göre, görüşülen kapıcıların %76,9'u kendini yoksul kategorisinde değerlendirmektedir. Tablo 42'de çıkan sonuçların aylık toplam hane geliriyle yakından ilişkili olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Tablo 43: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirine Göre Kendilerini Yoksul Görüp Görmedikleri

			Yoksul olup olmama			Toplam
			Evet	Kısmen	Hayır	
Aylık toplam hane geliri	500-750 TL	Sayı	52	17	12	81
		% Yüzde	64,2%	21,0%	14,8%	100,0%
	751-1000 TL	Sayı	12	7	2	21
		% Yüzde	57,1%	33,3%	9,5%	100,0%
	1001-1250 TL	Sayı	8	1	7	16
		% Yüzde	50,0%	6,3%	43,8%	100,0%
	1251-1500 TL	Sayı	4	1	4	9
		% Yüzde	44,4%	11,9%	43,6%	100,0%
	1501-1750 TL	Sayı	0	0	3	3
		% Yüzde	,0%	,0%	100,0%	100,0%
	1751-2000 TL	Sayı	0	0	4	4
		% Yüzde	,0%	,0%	100,0%	100,0%
Toplam		Sayı	76	26	32	134
		% Yüzde	56,7%	20,2%	23,1%	100,0%

Görüşülen kapıcıların aylık toplam hane gelirine göre kendilerini yoksul olarak görüp görmedikleri durumunda, geliri 500-750 TL arasında olanların %64,2'si kendini yoksul olarak görürken, %21'i kendini kısmen yoksul olarak görmektedir. Bu gelire sahip kapıcıların %14,8'i ise kendini yoksul olarak görmemektedir. Aylık toplam hane geliri 751-1000 TL arasında olan kapıcıların %57,1'i kendini yoksul, %33,3'ü kendini kısmen yoksul olarak görürken, %9,5'i kendisini yoksul olarak görmemektedir. Görüşülenler içinde geliri 1001-1250 TL arasında olan kapıcıların %50'si kendini yoksul, %6,3'ü kendini kısmen yoksul olarak görmekteyken, %43,8'i kendini yoksul olarak görmemektedir. Çıkan sonuçlara göre, 1251-1500 TL arasında hane geliri olan kapıcılardan %44,4'ü kendisini yoksul, %11,9'u kendini kısmen yoksul olarak görmekte ve %43,6'sı de kendini yoksul olarak görmemektedir. Geliri 1500-2000 TL arasında olanların ise hepsi kendini yoksul olarak görmemektedir (Tablo 43). Çıkan sonuçlara bakıldığında aylık toplam hane geliri arttıkça kendini yoksul olarak görme durumu azalmaktadır. Tablo 43'de çıkan sonuçlara göre, aylık toplam hane geliri ile kendini yoksul olarak görme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

Tablo 44: Görüşülen Kapıcıların İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlere Göre Yoksulluklarının En Önemli Nedeni

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Eğitim seviyemin düşüklüğü	38	28,4	36,9	36,9
Diğer insanlarla eşit imkanlara sahip olamamak	10	7,5	9,7	46,6
Devletin ekonomiye yönelik politikaları	12	9,0	11,7	58,3
Devlet yardımlarından faydalanamamak	8	6,0	7,8	66,0
Geliri yüksek bir işe sahip olamamak	34	25,4	33,0	99,0
Diğer	1	,7	1,0	100,0
Toplam	103	76,9	100,0	
Cevapsız	31	23,1		
Genel Toplam	134	100,0		

Örneklem grubunda yer alan kapıcıların içinde kendini yoksul olarak görenlere (%76,9'a) yoksul olmalarının nedeni sorulduğunda, %36,9'u "eğitim

seviyemin düşüklüğü”, %33’ü “yüksek bir gelire sahip olamamak”, %11,7’si “devletin ekonomiye yönelik politikaları”, %9,7’si “diğer insanlarla eşit imkanlara sahip olamamak”, %7,8’i “devlet yardımlarından faydalanamamak” cevabını vermiştir (Tablo 44). Çıkan sonuçlara göre, kendini yoksul olarak görenlerin büyük çoğunluğu yoksulluğunu eğitim seviyesinin düşüklüğüne bağlamaktadır. İkinci büyük çoğunluğu ise yoksulluklarını yüksek bir gelire sahip olamamaya bağlamaktadır.

Tablo 45: Görüşülenlerin İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlerin Cinsiyetine Göre Yoksul Olmalarının En Önemli Nedeni

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Yoksulluklarının nedeni	Eğitim seviyemin düşüklüğü	Sayı % Yüzde	11 57,9%	27 32,1%	38 36,9%
	Diğer insanlarla eşit imkanlara sahip olamamak	Sayı % Yüzde	1 5,3%	9 10,7%	10 9,7%
	Devletin ekonomiye yönelik politikaları	Sayı % Yüzde	2 10,5%	10 11,9%	12 11,7%
	Devlet yardımlarından faydalanamamak	Sayı % Yüzde	1 5,3%	7 8,3%	8 7,8%
	Geliri yüksek bir işe sahip olamamak	Sayı % Yüzde	3 15,8%	31 36,9%	34 33,0%
	Diğer	Sayı % Yüzde	1 5,3%	0 ,0%	1 1,0%
	Toplam	Sayı % Yüzde	19 100%	84 100,0%	103 100,0%

Görüşülenlerin içinde kendini yoksul olarak görenlerin (76,9’un) cinsiyetine göre yoksulluklarını hangi nedene bağladıklarına bakıldığında, erkeklerin 32,1’i, kadınların ise 57,9’u eğitim seviyelerinin düşüklüğünü öne sürdükleri görülmektedir.

Erkeklerin %10,7'si, kadınların da %5,3'ü yoksulluklarının nedenini diğer insanlarla eşit imkanlara sahip olamamaya bağlamaktadır. Yoksul olmalarının en önemli nedenini devletin ekonomiye yönelik politikalarına bağlayanların durumunda bakıldığında, erkeklerin %11,9'nun, kadınların ise %10,5'nin bu nedeni belirttiği görülmektedir. Erkeklerin %8,3'ü, kadınların da %5,3'ü yoksulluklarının en önemli nedeninin devlet yardımlarından faydalanamamak olduğunu söylemektedir. Erkeklerin %36,9'u, kadınları ise %15,8'i geliri yüksek bir işe sahip olmadıkları için yoksul olduklarını belirtmektedir (Tablo 45). Çıkan sonuçlara bakıldığında, görüşülen kadınların büyük çoğunluğu eğitim seviyelerinin düşük olmasından, görüşülen erkeklerin büyük çoğunluğu ise geliri yüksek bir işe sahip olamamadan dolayı yoksul olduklarını belirtmiştir.

Tablo 46: Görüşülenlerin İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlerin Aylık Toplam Hane Gelirlerine Göre Yoksulluklarının En Önemli Nedeni

	Yoksulluklarının nedeni							Toplam	
	Eğitim seviyesinin düşüklüğü	Diğer insanlarla eşit imkanlara sahip olamamak	Devletin ekonomiye yönelik politikaları	Devlet yardımlarından faydalanamamak	Geliri yüksek bir işe sahip olamamak	Diğer			
Aylık toplam hane geliri (TL)	500-750	Sayı	24	9	6	5	26	0	70
		%	34,3%	12,9%	8,6%	7,1%	37,1%	,0%	100,0%
	751-1000	Sayı	2	0	6	2	6	0	16
		%	12,5%	,0%	37,5%	12,5%	37,5%	,0%	100,0%
	1001-1250	Sayı	6	0	0	1	2	1	10
		%	60,0%	,0%	,0%	10,0%	20,0%	10,0%	100,0%
	1251-1500	Sayı	4	1	0	0	0	0	5
	%	80,0%	20,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
1501-1750	Sayı	1	0	0	0	0	0	1	
	%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
1751-2000	Sayı	1	0	0	0	0	0	1	
	%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	
Toplam	Sayı	38	10	12	8	34	1	103	
	%	36,9%	9,7%	11,7%	7,8%	33,0%	1,0%	100,0%	

Görüşülen kapıcılar içinde kendini yoksul olarak görenlerin (%76,9'un) aylık toplam hane gelirine göre yoksulluklarının en önemli nedenini neye bağladıklarına

bakıldığında, geliri 500-750 TL arasında olanların %34,3'nün eğitim seviyelerinin düşüklüğüne, %12,9'nun diğer insanlarla eşit imkanlara sahip olamamalarına, %8,6'sının devletin ekonomiye yönelik politikalarına, %7,1'nin devlet yardımlarından faydalanamadıklarına, %37,1'inin geliri yüksek işe sahip olamamaya bağladıkları görülmektedir. Geliri 751-1000 TL arasında olanların büyük çoğunluğu (%37,5 + %37,5 = %75) devletin ekonomiye politikalarından ve geliri yüksek bir işe sahip olamamadan dolayı yoksul olduklarını belirtmiştir. Aylık toplam hane gelir 1001-1250 TL arasında olan kapıcıların %60 gibi büyük bir kısmı eğitim seviyesinin düşüklüğünden dolayı yoksul olduklarını söylemiştir. Geliri 1251-1500 TL arasında olanların %80'i, geliri 1500-2000 TL arasında olanların ise hepsi yoksul olmalarında aynı nedeni ileri sürmüştür (Tablo 46). Çıkan sonuçlara bakıldığında geliri 500-1000 TL arasında olanların dışında, diğer bütün gelir gruplarının yoksul olma nedenine eğitim seviyesine bağladığı görülmektedir.

Tablo 47: Görüşülenlerin İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlere Göre Ailelerinde Çalışan Olmasına Rağmen Yoksul Olmalarının En Önemli Nedeni

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Eğitim seviyemizin düşük olması	45	33,6	43,7	43,7
Düşük ücretle çalışıyor olmamız	46	34,3	44,7	88,3
Hanedeki birey sayımızın fazla olması	2	1,5	1,9	90,3
Devletin çalışma hayatına yönelik politikaları	6	4,5	5,8	96,1
Çevremizden yeteri derecede maddi olarak yardım almamak	1	,7	1,0	97,1
Devlet tarafından sağlanan yardımlardan faydalanamamak	2	1,5	1,9	99,0
Diğer	1	,7	1,0	100,0
Toplam	103	76,9	100,0	
Cevapsız	31	23,1		
Genel Toplam	134	100,0		

Örnekleme grubunda yer alan kapıcılardan kendini yoksul olarak görenlere (%76,9) ailelerinde çalışan olmasına rağmen neden yoksulluk oldukları sorulduğunda, %43,7'si "eğitim seviyemizin düşük olması", %44,7'si "düşük ücretle

“çalışıyor olmamız”, %1,9’u “hanedeki birey sayımızın fazla olması”, %5,8’i “devletin çalışma hayatına yönelik politikaları”, %1’i çevremizden yeteri derecede maddi olarak yardım alamamamız”, %1,9’u da “devlet tarafından sağlanan yardımlardan faydalanamamak” cevabını vermiştir (Tablo 47). Çıkan sonuçlara göre, görüşülen kapıcıların büyük çoğunluğu (%43,7 + %44,7 = %88,3) çalışan yoksul olmalarını eğitim seviyelerinin düşüklüğüne ve geliri yüksek bir işe sahip olmamalarına bağlamaktadır. Çıkan sonuçlara bakıldığında, görüşülen kapıcıların hem kişisel etmenlere hem de yapısal etmenlere dayalı iki önemli çalışan yoksulluğu nedenini öne sürdüğü görülmektedir.

Tablo 48: Görüşülenler İçinde Kendini Yoksul Olarak Görenlerin Aylık Toplam Hane Gelirlerine Göre Ailelerinde Çalışan Olmasına Rağmen Yoksul Olmalarının En Önemli Nedeni

	Aylık toplam hane geliri (TL)						Toplam		
	500-750	751-1000	1001-1250	1251-1500	1501-1750	1751-2000			
Yoksulluk nedeni	Eğitim seviyemizin düşük olması	Sayı	28	3	8	4	1	1	45
		%	62,2%	6,7%	17,8%	8,9%	2,2%	2,2%	100,0%
	Düşük ücretle çalışıyor olmamız	Sayı	36	7	2	1	0	0	46
		%	78,3%	15,2%	4,3%	2,2%	,0%	,0%	100,0%
	Hanedeki birey sayımızın fazla olması	Sayı	2	0	0	0	0	0	2
		%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Devletin çalışma hayatına yönelik politikaları	Sayı	1	5	0	0	0	0	6
		%	16,7%	83,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Çevremizden yeteri derecede maddi olarak yardım almamak	Sayı	1	0	0	0	0	0	1
		%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Devlet tarafından sağlanan yardımlardan faydalanamamak	Sayı	1	1	0	0	0	0	2
		%	50,0%	50,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Diğer	Sayı	1	0	0	0	0	0	1
		%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Toplam		Sayı	70	16	10	5	1	1	103
		%	68,0%	15,5%	9,7%	4,9%	1,0%	1,0%	100,0%

Anket uygulamasında yer alan kapıcılardan kendini yoksul olarak görenlerin aylık toplam hane gelir gruplarına göre çalışan yoksul olmalarını hangi nedene bağladıklarına bakıldığında, “eğitim seviyemizin düşüklüğü” cevabını verenlerin

%62,2'sinin 500-750 TL, %6,7'sinin 751-1000 TL, %17,8'sinin 1001-1250 TL, %8,9'nun 1251-1500 TL, %2,2'sinin 1501-1750 TL, %2,2'sinin de 1751-2000 TL arasında gelire sahip oldukları görülmektedir. “Düşük ücretle çalışıyor olmamız” cevabını verenlerin %78,3'ü 500-750 TL arasında gelire sahipken, “devletin çalışma hayatına yönelik politikaları” cevabını verenlerin %83,3'ünün 751-1000 TL arasında gelire sahiptir. “Hanemizdeki birey sayımızın fazla olması” ve “çevremizden yeteri derecede maddi yardım alamamak” cevaplarını verenlerin 500-750 TL arasında gelire sahip olduğu görülmektedir (Tablo 48). Çıkan sonuçlara bakıldığında, “çalışan yoksul olmanızın en önemli nedeni nedir?” sorusuna “devletin çalışma hayatına yönelik politikaları” cevabını verenlerin dışında diğer cevapları verenlerin büyük çoğunluğu 500-750 TL arasında gelire sahip oldukları görülmektedir. Görüşülen kapıcıların genel olarak 500-750 TL arasında hane gelirine sahip olması Tablo 48'deki oranların bu gelir grubunda yoğunlaşmasında etkili olmuştur. Bu araştırmada çalışan yoksulluğunun nedenlerini çalışan yoksul olarak kapıcıların gözünden tespit etmek için bu gelir grubunda yer alanların verdiği cevaplar önem arz etmektedir.

7.3.Kapıcıların Yoksulluğun Çözümüne Yönelik Düşünceleri

Tablo 49: Görüşülenlere Göre Yoksulluğa Yönelik Çözümlerin Hangi Kurum veya Kuruluşlar Tarafından Yapılması Gerektiği

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Devlet tarafından	107	79,9	79,9
Sivil toplum kuruluşları tarafında	17	12,7	92,5
Dini yardım cemaatleri tarafında	4	3,0	95,5
Fikrim yok	6	4,5	100,0
Toplam	134	100,0	

Yoksulluğun çözümünde ideolojik düşünceye göre farklı uygulamalar yapılabilmektedir. Yoksulluğun azaltılmasında ya da yok edilmesinde liberal düşünceyle sivil toplum kuruluşları daha etkin kullanılırken, sosyal devlet anlayışı ile de devlet daha etkin kullanılmaktadır. Bu araştırma da çalışan yoksul olarak kapıcıların hangi kurum veya kuruluşların daha etkin olmasını istediğini saptamak amacı ile ankete katılanlara “sizce yoksulluğa yönelik çözümler hangi kurum veya kuruluşlar tarafından yapılmalı?” sorusu sorulmuştur. Çıkan cevaplara bakıldığında,

görüülen kapıcıların %79,9'unun “devlet tarafından”, %12,7'sinin “sivil toplum kuruluşları tarafından”, %3'nün “dini cemaatler tarafından” cevabını verdiği görülmektedir (Tablo 49). Verilen cevaplara göre, görüülen kapıcıların büyük çoğunluğu yoksulluğun devlet tarafında çözüme kavuşturulması istenmektedir. Yoksulluğa karşı ülkemizde kurulan birçok dini cemaat mevcuttur. Fakat görüülen kapıcılar bu kuruluşlarla yoksulluğun çözülmesi gerektiğine inanmamaktadır. Aynı şekilde diğ er sivil toplum kuruluşlarının da yoksulluğun çözümünde etkin olmasını istememektedir. Bu iş i en iyi devletin yapabileceğine inanmaktadırlar.

7.4.Siyasi Partilerin Yoksulluk Söylemlerinin Kapıcıların Oy Verme Eğ ilimi Etkileyip Etkilememe Durumu

Tablo 50: Siyasi Partilerin Yoksulluk Üzerine Söylemlerinin Görüülen Kapıcıların Oy Verme Eğ ilimini Etkileyip Etkilemediğı

	Sayı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle etkiler	1	,7	,7
Etkiler	24	17,9	18,7
Seçim öncesindeki duruma göre değışir	14	10,4	29,1
Etkilemez	61	45,5	74,6
Kesinlikle etkilemez	34	25,4	100,0
Toplam	134	100,0	

Seçim dönemlerinde siyasi partiler iktidar olmaları ya da hükümette yer almaları durumunda neleri uygulayacaklarını, seçmenlere seçim beyannameleri ile veya söylemleriyle aktarırlar. Bu beyannamelerin ya da söylemlerin seçmenleri ne derecede etkilediğı tartışma konusudur. Siyasi partilerin özellikle yönlendirebilecekleri toplumsal grupların sorunlarına dikkat çekmekleri popülist siyasetin bir ürünüdür. Nitekim Türkiye’de 2011 yılında yapılan genel seçim öncesinde yoksulluk üzerine söylemlerin ağılıkta olması bunun bir göstergesidir. Bu dönemde veya önceki dönemlerde yoksulluk üzerine yapılan söylemlerin, çalışan yoksul olarak kapıcıları ne derecede etkilediğini saptamak amacı ile ankette “genel seçimlerde partilerin yoksulluk üzerine söylemleri sizin oy verme eğ iliminizi etkiler mi?” sorusuna yer verilmiştir. Verilen cevaplara bakıldığında, görüülen kapıcıların %0,7'sinin “kesinlikle etkiler”, %17,9'nun “etkiler”, %10,4'ünün “seçim

öncesindeki duruma göre değişir”, %45,5’nin “etkilemez”, %25,4’nün “kesinlikle etkilemez” cevabını verdiği görülmektedir (Tablo 50). Çıkan sonuçlara göre, siyasi partilerin yoksulluk söylemi görüşülen kapıcıların büyük çoğunluğunun oy verme eğilimini etkilememektedir.

Tablo 51: Görüşülenlerin Cinsiyetine Göre Oy Verirken Siyasi Partilerin Yoksulluk Söylemlerinden Etkilenip Etkilenmeme Durumları

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Oy verme davranışını etkileme durumu	Kesinlikle etkiler	Sayı	0	1	1
		% Yüzde	,0%	1,0%	,7%
	Etkiler	Sayı	9	15	24
		% Yüzde	30,0%	14,4%	17,9%
	Seçim öncesindeki duruma göre değişir	Sayı	1	13	14
% Yüzde		3,3%	12,5%	10,4%	
Etkilemez	Sayı	9	52	61	
	% Yüzde	30,0%	50,0%	45,5%	
Kesinlikle etkilemez	Sayı	11	23	34	
	% Yüzde	36,7%	22,1%	25,4%	
Toplam	Sayı	30	104	134	
	% Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	

Siyasi partilerin yoksulluk söylemlerinin kapıcı kadınları mı yoksa kapıcı erkekleri mi oy verirken daha çok etkilediği ya da etkilemediği durumunu saptamak amacıyla Tablo 51’deki sonuçlar çıkarılmıştır. Sonuçlara bakıldığında, “genel seçimlerde siyasi partilerin yoksulluk üzerine söylemleri sizin oy verme eğiliminizi etkiler mi?” sorusunda, erkeklerin %14,4’nün, kadınların ise %30’nun “etkiler” cevabını verdiği görülmektedir. Bu soruya erkeklerin %50’si, kadınlarında %30’u “etkilemez” cevabını verirken, erkeklerin %22,1’i, kadınların da %36,7’si “kesinlikle etkilemez” cevabını vermiştir (Tablo 51). Çıkan sonuçlara göre, siyasi partilerin yoksulluk söylemlerinin, kadınların oy verme eğilimini erkeklere göre daha çok etkilediği söylenebilir.

8.ÇALIŞAN YOKSUL OLARAK KAPICILAR

Tablo 52: Görüşülenlerin Aylık Toplam Hane Gelirleri ve Hanelerinde Yaşayan Sayılarına Göre Hanelerinde Kaç Kişi Çalıştığı

Aylık toplam hane gelir (TL)	Hanede kaç kişi yaşadığı			Hanede kaç kişi çalıştığı			Toplam
				Yalnız ben çalışıyorum	2	3	
500-750	2	Sayı	11	2		13	
		% Yüzde	13,9%	100,0%		16,0%	
	3	Sayı	10	0		10	
		% Yüzde	12,7%	,0%		12,3%	
	4	Sayı	45	0		45	
		% Yüzde	57,0%	,0%		55,6%	
	5	Sayı	13	0		13	
		% Yüzde	16,5%	,0%		16,0%	
	Toplam	Sayı	79	2		81	
		% Yüzde	100,0%	100,0%		100,0%	
751-1000	Hanede kaç kişi yaşadığı	Yalnız ben yaşıyorum	Sayı	2	0		2
		% Yüzde	11,1%	,0%		9,5%	
	3	Sayı	1	0		1	
		% Yüzde	5,6%	,0%		4,8%	
	4	Sayı	8	3		11	
		% Yüzde	44,4%	100,0%		52,4%	
	5	Sayı	7	0		7	
		% Yüzde	38,9%	,0%		33,3%	
	Toplam	Sayı	18	3		21	
		% Yüzde	100,0%	100,0%		100,0%	
1001-1250	Hanede kaç kişi yaşadığı	4	Sayı	0	12		12
		% Yüzde	,0%	80,0%		75,0%	
	5	Sayı	0	3		3	
		% Yüzde	,0%	20,0%		18,8%	
	6	Sayı	1	0		1	
		% Yüzde	100,0%	,0%		6,3%	
Toplam	Sayı	1	15		16		
	% Yüzde	100,0%	100,0%		100,0%		
1251-1500	Hanede kaç kişi yaşadığı	4	Sayı		8		8
		% Yüzde		88,9%		88,9%	
	5	Sayı		1		1	
		% Yüzde		11,1%		11,1%	
Toplam	Sayı		9		9		
	% Yüzde		100,0%		100,0%		
1501-1750	Hanede kaç kişi yaşadığı	3	Sayı		1	0	1
		% Yüzde		50,0%	,0%	33,3%	
	4	Sayı		1	0	1	
		% Yüzde		50,0%	,0%	33,3%	
	5	Sayı		0	1	1	
		% Yüzde		,0%	100,0%	33,3%	
Toplam	Sayı		2	1	3		
	% Yüzde		100,0%	100,0%	100,0%		
1751-2000	Hanede kaç kişi yaşadığı	5	Sayı		1	3	4
		% Yüzde		100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	Sayı		1	3	4	
	% Yüzde		100,0%	100,0%	100,0%		

Çalışan yoksulluğunun belirlenmesinde genel olarak hanenin toplam aylık geliri, hanede yaşayan sayısı, hanede çalışan sayısı birlikte ele alınmaktadır. Bu araştırmada görüşülen kapıcıların kaçının çalışan yoksul olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçlar Tablo 52'deki sonuçlar çıkarılmıştır. Çıkan sonuçlara bakıldığında, aylık toplam hane geliri 500-750 TL arasında olanların %13,9'nun (11 kapıcının) hanesinde iki kişinin yaşamakta ve bir kişinin çalışmakta olduğu, %12,7'sinin (10 kapıcının) hanesinde üç kişinin yaşamakta ve bir kişinin çalışmakta olduğu, %57'sinin (45 kapıcının) hanesinde dört kişinin yaşamakta ve bir kişinin çalışmakta olduğu, %16,5'nin (13 kapıcının) hanesinde beş kişinin yaşamakta ve bir kişinin çalışmakta olduğu görülmektedir. Aylık toplam hane geliri 751-1000 TL arasında olan kapıcıların %11,1'nin (2 kapıcının) hanesinde tek kişi yaşamakta ve tek kişi çalışmaktayken, %5,6'sının (1 kapıcının) hanesinde üç kişi yaşamakta ve tek kişi çalışmaktadır. Bu gelir grubunda yer alan kapıcılardan %44,4'nün (8 kapıcının) hanesinde 4 kişi yaşamakta ve tek kişi çalışmaktadır. Bunun yanında %38,9'nun (7 kapıcının) hanesinde 5 kişi yaşarken bir kişi çalışmaktadır. Hane geliri 1001-1250 TL arasında olanların %80'nin (12 kapıcının) hanesinde dört kişi yaşamakta ve iki kişi çalışmaktayken, %20'sinin (3 kapıcının) hanesinde beş kişi yaşamakta ve iki kişi çalışmaktadır (Tablo 52). Çıkan sonuçlara bakıldığında, görüşülen kapıcıların içinde aylık toplam hane geliri 500-750 TL arasında olanların %43,2'sinin (58 kapıcının)¹⁰⁷ –kira tüketiminin bu gelire eklenmesi dahil- TÜİK belirlediği yoksulluk sınırında yaşadığı, bütün gelir gruplarında yer alan çalışanların hepsinin de meslek kuruluşlarının belirlemiş olduğu yoksulluk sınırının altında yaşadığı görülmektedir (bkz. Şekil 1).

---

¹⁰⁷ Tablo 52'de 500-750 TL arasında hane gelirin e sahip dört ve beş kişinin yaşadığı hanelerdeki çalışan sayısı alınmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Yoksulluk genel olarak bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Fakat yoksulluk tanımlarına bakıldığında, ülkelerin kendi yapısal özelliklerine göre farklı tanımların yapıldığı görülmektedir. Hatta bir ülkenin kendi içinde bile birden fazla tanımın yapıldığı söylenebilir. Bu durumda bireylerin demografik özelliklerinin farklılık göstermesi önemli bir etkidir. Bunun yanında yoksulluk olgusunun çeşitlenmesi yani günümüzde mutlak yoksulluk kadar göreceli yoksulluğun da önem kazanması yoksulluğun ölçümsel alanını zorlaştırmaktadır.

Çalışma davranışı bireylerin gündelik yaşamının büyük bir bölümünü kapsayan bir eylemdir. Bu davranış bireylerin çoğu için yoksul olmama ve yoksulluktan kurtulma aracıdır. Ancak bugün refah seviyesine ulaşmış ülkelerin bile önemli bir sorunu haline gelen çalışan yoksulluğu, sadece çalışmanın artık yoksulluktan kurtulmak için bir araç olmadığını göstermektedir. Peki çalışanlar neden yoksuldur? Bu sorunun cevabına bakıldığında, bireylerin eğitim ve sosyal sermaye eksikliği gibi kişisel özellikleri ve bireylerin dışında gelişen küreselleşme, ekonomik krizler, istihdam yapısındaki değişimler, düşük ücretler gibi yapısal-dışsal özelliklerle karşılaşmaktadır.

Mutlak yoksulluk tanımlamalarında olduğu gibi bir göreceli yoksulluk olarak çalışan yoksulluğu kavramında da geniş bir tanım yelpazesi olduğu görülmektedir. Bunun nedeni çalışan yoksulluğunun bir çok nedene bağlı oluşu ve dolayısıyla karmaşık yapısıdır. Bu karmaşıklık çalışan yoksulların nasıl belirlenmesi gerektiği konusu ile başlar. ILO'ya göre, bir bireyin çalışan yoksul olması için yoksulluk sınırının altında gelire sahip olması gerekmektedir. Bir hanede birden fazla çalışan olsa bile hane giren gelir yoksulluk sınırının üstüne çıkamıyorsa o hanede çalışan her birey birer çalışan yoksul olarak kabul edilmektedir. Başka yaklaşımlarda çalışan yoksulluğu tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışma şekli ile bir tutulmaktadır. Literatürde istihdama dayalı çalışan yoksul tanımlamalarına da rastlamak mümkündür. Örneğin, bazı tanımlarda çalışan yoksullar istihdamda yer alan bireylerle sınırlı tutulmaktadır. Bazı tanımlarda ise bu sınır genişletilerek hanede en

az bir kişinin çalıştığı halde yoksul olması durumunda diğer hane bireyleri de yoksul olarak kabul edilmektedir.

Çalışan yoksulluğu ölçümünde ortak kriterlerin belirlenmesi çalışan yoksullara yönelik uygulanacak sosyal politikaların da şekillenmesinde son derece önemlidir. Nitekim mutlak yoksulluk gibi görel yoksulluk da politik bir süreçtir. Yani yoksulluk tüm yönleriyle çözümü politik alanda aranacak bir sorundur. Özellikle son yıllarda ülkemizde siyasi çevrelerin yoksulluk üzerine fazlaca durmaları yoksulluğun çözümü açısından önemli bir kazanımdır. Ancak siyasi partilerin yoksulluk söylemleri incelendiğinde, yoksulluğu tek boyutta ele aldıkları ve çalışan yoksulluğuna yönelik politikalar üretmedikleri görülecektir.

Farklı araştırmalar ve bunların sonucunda elde edilen sosyal politikaların ortaya konulması çalışan yoksulluğunun azaltılması için yapılacak en önemli girişimlerden bir tanesidir. Bu problemin çözümünde istihdam alanlarının artırılması yeterli olmayacaktır. Bu nedenle istihdam alanlarına yönelik düzenlemelerde “düzgün iş” kriterlerine uygun hareket edilmelidir.

Türkiye’de yoksulluk denildiği zaman temel gereksinimlerini karşılayamayan bireyler akla gelmekte ve gerek bilimsel gerekse siyasi tartışmalar bu insanlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çalışan yoksulların göz ardı edilmesi bu konuda yeterli politikaların yapılmamasına sebep olmaktadır. Ancak daha önce de söz edildiği gibi bu problemin çözümü bilimsel çalışmalar sonucunda elde edilen sosyal politikalarla mümkündür. Çalışan yoksulluğu hem yoksulluğu hemde çalışma hayatını ilgilendiren ve ayrıca sosyal güvenlik alanında da yer alması gereken bir problemdir. Bu nedenle çalışan yoksulluğuna yönelik çözümlerde yoksulluk, çalışma hayatı, sosyal güvenlik gibi alanların birleşimiyle politikalar üretilmelidir.

Anket Verileri İle Varsayımların Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi

Bu çalışmada çalışan yoksullukların nasıl bir demografik yapıya sahip oldukları ve siyasi partilerin yoksulluk söylemlerinin bu bireylerin oy verme eğilimini etkileyip etkilemediği belirlemek amacıyla Isparta’da kapıcılar üzerine bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, “kapıcılık mesleğinde çalışanlar, genel olarak kira giderleri olmadığı için, asgari ücretle çalışanlar içinde daha iyi bir maddi duruma sahip olsalar da, çalışan yoksul

sınıflaması içinde yer almaktadır” varsayımının TÜİK’in yoksulluk sınırı baz alınırsa doğrulanmadığı meslek sendikalarının yoksulluk sınırı baz alırsa doğrulandığı görülmektedir (bkz. Tablo 13, Tablo 52). Ayrıca bu ana varsayımın alt varsayımlarından olan, “Isparta İli’nde ikamet etmekte olan kapıcı çalışan yoksullar büyük oranda kırsal alandan kente göç etmiş kişilerdir” alt varsayımının doğrulanmıştır (bkz. Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17). Diğer alt varsayımlardan bir tanesi olan “Isparta İli’nde ikamet etmekte olan kapıcı çalışan yoksulların ailelerinin eğitim seviyeleri düşüktür” alt varsayımı da doğrulanmıştır (bkz. Tablo 8, Tablo 9). “Kapıcılar birer çalışan oldukları için çevreleri tarafından yoksul olarak değerlendirilmemekte ve bu nedenle çevrelerinden hiçbir konuda yardım alamamaktadır” alt varsayımı da doğrulanmıştır (bkz. Tablo 27, Tablo 28, Tablo 29, Tablo 30). Bu ana varsayımın son alt varsayımı olan “çalışan yoksul olarak kapıcıların tüketim alışkanlıkları ve mekanları nitelik açısından düşüktür” varsayımı da doğrulanmıştır (bkz. Tablo 31, Tablo 32, Tablo 33, Tablo 34).

Çalışmanın diğer ana varsayımı olan “siyasi partilerin seçim dönemlerinde yoksulluk üzerine söylemleri çalışan yoksul olarak kapıcıların oy verme eğilimini etkilememektedir” varsayımı doğrulanmıştır (bkz. Tablo 50). Ayrıca bu ana varsayımın alt varsayımlarından bir tanesi olan “siyasi partilerin yoksulluk söylemleri kapıcı kadınların oy verme eğilimini kapıcı erkeklerin oy verme eğilimine göre daha çok etkilemektedir” varsayımı da doğrulanmıştır (bkz. Tablo 51). Bir diğer alt varsayım olan “çalışan yoksul olarak kapıcılar yoksulluğa yönelik problemlerin devlet tarafından çözülmesini istemektedir” varsayımında yapılan anket çalışmasıyla doğrulanmıştır (bkz. Tablo 49).

Kapıcıların asgari ücretle çalışan meslek grupları içerisinde maddi açıdan en iyi duruma sahip oldukları aşikardır. Ancak yapılan bu çalışmanın varsayımları ile anket verileri sonuçlarına bakıldığında kapıcıların genel olarak birer çalışan yoksul olduğu görülmektedir. Kapıcıların diğer asgari ücretle çalışan meslek gruplarına göre daha iyi durumda olması kapıcılar dışında asgari ücretle çalışanların “çalışan yoksulluğu” nu ne ölçüde yaşadığını da göstermektedir. Ayrıca araştırmanın sonuçları göstermektedir ki siyasi partilerin yoksulluk söylemleri çalışan yoksul olarak kapıcıların oy verme eğilimini etkilememektedir. Bu nedenle siyasi partilerin

popülist siyaset yerine yoksulluğun çözümüne yönelik çok boyutlu politikalar üretmesi yoksulluk konusunda yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ALTAN, Ö. Z., **Sosyal Politika**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 900, Eskişehir, 2007.
- AKP, **Türkiye Hazır Hedef 2023**, 12 Haziran 2011 Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi, 2011.
- BAUMAN, Z., **Tüketici ve Yeni Yoksullar**, Çeviren: Ümit Öktem, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1999.
- BOZKURT, V., **Enformasyon Toplumu ve Türkiye: İşin Örgütlenmesinde ve İşgücünde Yapısal Değişimler**, İstanbul, 1997.
- BUĞRA, A., **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.
- CHP, **Özgürlüğün ve Umudun Ülkesi. Herkesin Türkiye’si.**, CHP 2011 Seçim Bildirgesi, 2011.
- ERCAN, H. ve diğerleri, **Kriz ve Türkiye: Kriz Tedbirlerinin Etki Değerlendirmesi**, Uluslararası Çalışma Örgütü, Ankara, 2010.
- ERDOĞAN, N., **Yoksulluk Halleri: Türkiye’de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007.
- GIDDENS, A., **Sosyoloji**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2000.
- GORZ, A., **Yaşadığımız Sefalet**, Çeviren: Nilgün Tural, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2001.
- GÖZE, A., **Siyasal Düşünceler ve Yönetimler**, Beta Yayınları, İstanbul, 1995.
- GÜNDOĞAN, N., **Yoksulluğun Değişen Yüzü: Çalışan Yoksullar**, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2007.
- GÜVEN, S., **Sosyal Politikanın Temelleri**, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa, 1995.
- İSTİHDAMI GELİŞTİRME YÜKSEK KOORDİNASYON KURULU, **İstihdamı Geliştirme: Kavram ve Mesajlar I**, Yayın No:4, TÜBİTAK Matbaası, Ankara, 1985.
- İZVEREN, A., **Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1968.
- KAPAR, R., **Sosyal Korumanın İşgücü Piyasasına Etkisi**, DİSK Birleşik Metal-İş Sendikası Yayınları, İstanbul, 2005.
- KORAY, M., **Sosyal Politika**, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa, 2000.
- LEWIS, O., **Sanchez’in Çocukları**, e yayınları, İstanbul, 1971.
- LEWIS, O., **İşte Hayat**, e yayınları, 1971.
- MARSHALL, G., **Sosyoloji Sözlüğü**, Çev.: Osman Akınbay-Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Birinci Basım, Ankara 1999.

- MHP, **2023'e Doğru Yükselen Ülke Türkiye Sözleşmesi**, 2011 Seçim Beyannamesi, 2011.
- ÖZYEGİN, G., **Başkalarının Kiri: Kapıcılar, Gündelikçiler ve Kadınlık Halleri**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005.
- PEÑA-CASAS, R. ve LATA, M., **Working Poor in the European Union**, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2004.
- SALLAN GÜL, S., **Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa!**, Etik Yayınları, İstanbul, 2004.
- SUĞUR, N. ve diğerleri, **Eskişehir'de Çalışan Yoksullar, Enformel İstihdam ve Yoksulluk İlişkileri**, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2010.
- ŞENSES, F., **Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk: Kavramlar, Nedenler, Politikalar ve Temel Eğilimler**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.
- TÜRKDOĞAN, O., **Aydınlıktakiler ve Karanlıktakiler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 1996.
- TÜRKDOĞAN, O., **Yoksulluk Kültürü, Gecekonduların Toplumsal Yapısı**, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum, 1974.
- TÜSİAD, **Türkiye'de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk Avrupa Birliği ile Karşılaştırma**, Y.N: Tüsiad-T/2000-12/295, İstanbul, 2000.
- WORLD BANK, **World Development Report**, Oxford University Press, Newyork, 1990.
- YAYLA, A., **Liberal Bakışlar**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 1993.

Makaleler

- AVCI, N., "Yükselen Bir Değer (!) Olarak Yoksulluk ve Türkiye", **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003.
- AŞÇI, Z. ve DEMİRYÜREK, K., "Kırsal Yoksullukla Mücadelede Yeni Adım: Mikrokredi", **Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, C:12, S:4, 2008.
- ALPAYDIN, Y., "Türkiye'de Yoksulluk ve Eğitim İlişkileri", **İLEM Yıllık**, S:3, Y:3, 2008.
- ALTAY, A., "Bir Kamu Malı Olarak Sosyal Sermaye ve Yoksulluk İlişkisi", **Ege Akademik Bakış**, C:7, S:1, 2007.
- AKYOL, T., "Yoksulluk, Sosyalizm, Liberalizm", **Milliyet Gazetesi**, 05 Ağustos 2006.
- BIÇKI, D., "Türkiye Kırsalında Yoksulluk Sorunu: Çanakkale Kocalar Köyü Örneği", **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C:XXX, S:1, 2011.

- BIÇKI, D., “Kentsel Yoksulluğun Yapısal Faktörlerle Analizi: Ekonomik ve Politik Yapının Yeniden Örgütlenmesi; Karşılaştırmalı Bir Analiz”, **İş Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, C:7, S:1, Ocak-2005.
- BEDİR, E., “Yoksullukla Mücadelede Yeni Bir Tartışma Alanı: Vatandaşlık Geliri”, **Sosyal Güvenlik Dergisi**, C:2, S:1, 2012.
- ÇETİN, H., “Liberalizmin Temel İlkeleri”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C:2, S:1, 2001.
- DİCLELİ, V., “Yoksulluk ve Yardım Şekilleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:3, S:1, 1946.
- ÇUKUR, C. Ş., “Yoksulluğun Psikolojisi: Yoksulluğun Sosyal Bilişsel Olarak Yapılandırması ve Sosyal-Duygusal Sorunlar İle İlişkisi”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Derleyen: Nurgün Oktik, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008.
- ERDEM, T., “Yoksulluk Kimin Sorudur?”, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, C:14, S:49, 2003a.
- GÜL, H. ve ERGUN, C., “Mutlak Yoksulluk ve Nedenleri: Ankara Örneği”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003.
- GÜL, H. ve SALLAN GÜL, S., “Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü Tartışmaları”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Derleyen: Nurgün Oktik, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008.
- GÜNDOĞAN, N., “Yoksullukla Mücadelede İstihdam Politikalarının Rolü ve Önemi”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003.
- KAPAR, R., “Türkiye’de Çalışan Yoksullar”, **ASOMEDYA Ankara Sanayi Odası Yayın Organı**, Kasım-Aralık 2010.
- KAPU, H., “Sosyal Sermaye ve Organizasyonların Öngörü Yeteneğini Geliştirme Gücü”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C:22, S:1, Ocak-2008.
- KAYA, B., “Depresyon: Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Pencereden Bakış”, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, C:10, S: Ek 10, 2007.
- KOCABAŞ, F., “Endüstri İlişkilerindeki Dönüşüm”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S:10, Haziran-2004.
- KORAY, M., “Görölmek İstenmeyen Gerçek: Sosyal Refah Politikaları ve Demokrasi İlişkisi”, **Çalışma ve Toplum**, C:2, S:5, 2005.
- KORAY, M., “Sosyal Politika: Nereye Doğru?”, **Güncel Sosyal Politika Tartışmaları**, Yayına Hazırlayan: Berrin Ceylan Ataman, Sosyal Politika Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara, 2007.
- KOYUNCU, M. ve ŞENSES, F., “Kısa Dönem Krizlerin Sosyoekonomik Etkileri: Türkiye, Endonezya ve Arjantin Deneyimleri” **ERC Working Papers in Economics**, 04/13, Ocak-2004.

- KÖKALAN ÇIMRIN, F., “Küreselleşme, Neo-Liberalizm Refah Devleti İlişkisi Üzerine”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S:23, 2009.
- KURT TOPUZ, S., “Türkiye’de Sosyal Devlet Harcamalarının Genel Eğilimi: 2001-2009 Yılları Arasında Yapılan Eğitim, Sağlık ve Sosyal Koruma Harcamaları”, **Alternatif Politika**, C:1, S:1, Nisan 2009.
- MAHİROĞULLARI, A., “Küreselleşmenin Türk Çalışma Hayatına Etkileri”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, S:49, 2005.
- MOSISA, A. T., “The Working Poor In 2001”, **Monthly Labor Review**, Novamber/December 2003.
- OKTİK, N., “Yoksulluk Olgusuna Kavramsal ve Kuramsal Yaklaşımlar”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008
- ÖZEY, R., “Yoksulluk Coğrafyası”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003.
- ÖZTÜRK, Ş., “Kırsal Yoksulluk”, **Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları**, Derleyen: Nurgün Oktik, Yakın Kitapevi Yayınları, İzmir, 2008a.
- ÖZTÜRK, Ş., “Kırsal Yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C:1, S:5, 2008b.
- SALLAN GÜL, S., “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelenin Sosyolojik Boyutları: Göreliden Mutlak Yoksulluğa”, **Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları**, Editör: Yasemin Özdek, TOİDE Yayınları, Birinci Baskı, 2002.
- SALLAN GÜL, S., “Yeni Sağ Sosyal Güvenlik Anlayışının Tarihsel Bağlantıları: İngiltere ve Türkiye Örnekleri”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C:40, S:3-4, 2000.
- SARI GERŞİL, G. ve ARACI, M., “Küreselleşme Sürecinde Türk İşçi Sendikacılığı ve Yaşanan Örgütlenme Sorunu”, **Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, C:14, S:2, 2007.
- SEYYAR, A., “Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele”, **Yoksulluk**, Deniz Feneri Yayınları, C:1, İstanbul, 2003.
- ŞEÇER, B., “Amerika Birleşik Devletlerinde Çalışan Yoksullara Yönelik Sosyal Refah Politikaları”, **Kamu-İş**, C:9, S:2, 2007.
- TEMİZ, H. E., “Dünyada Kronik Yoksulluk ve Önleme Stratejileri”, **Çalışma ve Toplum**, C:2, S:17, 2008.
- TOKATLIOĞLU, İ. ve BAŞARAN, A., “Türkiye’de Yoksulluğun Dağılımı, Yapışkanlığı ve Transfer Politikaları”, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, C:14, S:49, 2003.
- UÇKAN, B., “Küreselleşme ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)”, **Çeis dergisi**, C:16, S:6, Kasım-2002.
- UYANIK, Y., “Neoliberal Küreselleşme Sürecinde İşgücü Piyasaları”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C:10, S:2, 2008

- YALINPALA, J., “Küreselleşmenin Emek Piyasası ve İstihdam Üzerindeki Etkileri”, **Küreselleşme: İktisadi Yönelimler ve Sosyopolitik Karşıtlıklar**, Derleyen: Alkan Soyak, Om Yayınevi, İstanbul, 2002.
- YILMAZ, B. ve TERZİ, H., “Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) Ülkelerinde Asgari Ücretin Karşılaştırmalı Bir Analizi”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C:20, S:2, 2006.
- YÜCE, M. ve ÖZBEK, M. F., “Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Sosyo-Ekonomik Boyutlarıyla Yoksulluk Olgusu Üzerine Bir Değerlendirme”, **Akademi Bakış**, S:10, Eylül-2006.

Diğer

İnternet Kaynakları:

- BONAL, X., “Is the World Bank education policy adequate for fighting poverty? Some evidence from Latin America”, **International Journal of Educational Development**, S:24, 2004
http://webs2002.uab.es/_cs_gr_saps/publicacions/bonal/IJED%20World%20Bank.pdf (21.01.2012)
- ÇHD İzmir Şubesi Sosyal ve Ekonomik Haklar Grubu, “İşçinin El Kitabı”, <http://www.iscidayanismasi.org/s/264/i/isci.pdf>
- ÇSGB, <http://www.cs.gb.gov.tr/cs.gbPortal/cs.gb.portal?page=hizmetlerimiz&id=2> (17.02.2012)
- ILO Türkiye Ofisi, <http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/index.htm> (17.02.2012)
- KLEIN, B. W., RONES, P. L., “A Profile Of The Working Poor”, **Monthly Labor Review**, October 1989. <http://www.bls.gov/mlr/1989/10/art1full.pdf>
- ÖZSOY, Esin, “Kalkınma-Yoksulluk İkilemi ve Türkiye”, **İş Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, S:1, C:5, 2003. <http://www.isguc.org/?p=makale&id=44&cilt=5&sayi=1&yil=2003> (12.11.2011)
- SDE, Siyasi Partilerin Seçim Beyannameleri Üzerine Bir Karşılaştırma <http://www.sde.org.tr/Files/Reports/d74861ce610fad97.pdf> (02.03.2012)
- TÜİK, “2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”, **Haber Bülteni**, S:3, Ocak-2011. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=23&ust_id=7 (18.12.2011)
- TÜİK, “Kazanç Yapısı Anketi”, **Haber Bülteni**, S:263, Aralık-2011. <http://notoku.com/sosyal-devlet-kavrami/#ixzz1n9XA1fB1> (23.02.2012)

Tezler:

- BİLGE, O., **Ekonomik Krizlerin Yoksulluk Üzerine Etkileri**, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara, 2009

- DANSUK, E., **Türkiye’de Yoksulluğun Ölçülmesi ve Sosyo-Ekonomik Yapılarla İlişkisi**, DPT Uzmanlık Tezleri, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Ücretler ve Gelirler Dairesi Genel Başkanlığı, Ankara, 1997
- ERDEM, T., **Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma “Ankara Kent Yoksulları”**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2003b
- KESGİN, B., **Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008.

EK-1. KONUT KAPICILARI YÖNETMELİĞİ

03 Mart 2004 Tarihli Resmi Gazete

Sayı: 25391

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından :

Konut Kapıcıları Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, kapıcıların hizmetlerinin kapsam ve niteliği ile çalışma süresi, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri, yıllık ücretli izin hakları ve kapıcı konutlarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2 — Bu Yönetmelik, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 110 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 — Bu Yönetmelikte geçen;

Konut Kapıcısı : Ana taşınmazın bakımı, korunması, küçük çaptaki onarımı, ortak yerlerin ve döşemelerin bakımı, temizliği, bağımsız bölümlerde oturanların çarşı işlerinin görülmesi, güvenliklerinin sağlanması, kaloriferin yakılması ve bahçenin düzenlenmesi ve bakımı ve benzeri hizmetleri gören kişiyi,

İşveren: Konutun maliki veya ortaklarını,

Yönetici: İşveren vekili olarak hareket eden kişiyi,

İşyeri: Kapıcının çalıştığı konut ile bağımsız bölüm, ortak yerler, eklenti ve tesislerin tümünü, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetki, Görev ve Sorumluluklar

Yöneticinin Yetki, Görev ve Sorumlulukları

Madde 4 — Konut yöneticisi, İş Kanunu ve bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasında ve yargı uyuşmazlıklarında işverenin temsilcisidir.

Yöneticinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- İşverence kendisine yazılı yetki verilmesi koşulu ile iş ve toplu iş sözleşmesi yapmak, değiştirmek ve fesh etmek,
- Merkezi ısıtmalı kaloriferli konutlarda kapıcı için ateşçi belgesinin varlığını araştırmak, belgesi olanı işe almak,
- Kapıcının işe girişinde, sağlık raporunu istemek, uygun olanı işe başlatmak ve yılda bir sağlık kontrolünü yaptırmak,
- Kapıcının İş Kanunu ve sözleşmesinden doğan ücret ve tazminat haklarını zamanında ve usulüne uygun olarak ödemek, sigorta primlerini zamanında yatırmak,
- Konut tesisatının kullanma biçimiyle ilgili teknik bilgiyi yazılı olarak kapıcıya vermek ve özelliklerine uygun olarak bakımının yapılmasını sağlamak,
- Kapıcı için ayrılan konutun sağlık ve yaşama koşullarına uygunluğunu sağlamak,
- Kapıcının çalışma koşulları ile görevlerini belirten bir belgeyi konut sakinlerinin bilgisine sunmak ve bu belgeyi ilgililerin görebileceği konutun girişinde bir yere asmak,

h) Kapıcı konutunun tahliyesi gerektiğinde, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu gereğince, idari makamlara başvurmak.

Kapıcının Görev ve Sorumlulukları

Madde 5 — Kapıcının görev ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Yöneticinin talimatı doğrultusunda konutun kaloriferini zamanında yakmak ısıyı ayarlamak ve söndürmek,
- b) Hidrofor ve benzeri araçları çalıştırmak,
- c) Anataşınmazın ortak yerlerini ve tesislerini temiz bulundurmamak, demirbaşlarını, araç ve gereçlerini, düzenli, bakımlı ve işler şekilde tutmak,
- d) Kendisine ayrılan konutu başka amaçlarla kullanmamak, konutu korumak, kendisi veya ailesinden birisinin konuta vereceği zarar ve hasarları karşılamak,
- e) Yöneticinin talimatı çerçevesinde konutun güvenliğini sağlayıcı önlemleri almak,
- f) Belirlenen saatlerde servis hizmetlerini görmek, çöpleri toplamak, bahçe düzenlemesi ve bakımını yapmak,
- g) Verilen eğitimlere uygun davranmak ve koruyucu malzemeyi kullanmak,
- h) İş veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen diğer görevleri yerine getirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İş Sözleşmesi ve Çalışma Koşulları

İş Sözleşmesi

Madde 6 — Kapıcı ile yapılan iş sözleşmesinde;

İş sözleşmesinin türü ve çalışma biçimi ile işveren ve işyeri adı ve adresi, kapıcının kimliği, işe başlama tarihi, yapacağı işler, temel ücreti ve varsa ücret ekleri, ücret ödeme şekli ve zamanı, çalışma süresi ve ara dinlenmesi, varsa özel hükümler, düzenleme tarihi ve tarafların imzası hususlarının bulunması gerekir.

Çalışma Süresi ve Ara Dinlenmesi

Madde 7 — Çalışma süresi genel olarak haftalık 45 saattir. Bu süre çalışma biçimine göre sözleşme ile azaltılabilir. Ayrıca, İş Kanununun 63 üncü maddesindeki süreyi aksatmamak koşuluyla yoğunlaştırılmış çalışma ilişkisi de kurulabilir. Çalışma süresi, kapıcının işte geçirdiği zamandır. Kapıcı konutu tahsis edilmiş işyerinde çalışma biçimine göre günlük çalışma süresi en çok dörde bölünebilir. Ara dinlenmesi çalışma süresinden sayılmaz.

Çalışma saatleri, yaz ve kış saat uygulamaları ve iklim şartları dikkate alınarak düzenlenebilir.

Ücret Ödemesi

Madde 8 — Konut kapıcısına İş Kanunu hükümlerine göre ücret ödenir.

Hafta Tatili

Madde 9 — İş Kanunu ile sözleşme hükümlerine göre hafta tatili verilir.

Genel Tatil ve Ücreti

Madde 10 — 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda yer alan tatil günlerinde, kapıcının çalıştırılıp çalıştırılmayacağı iş veya toplu iş sözleşmelerinde belirlenir.

Bu günlere ilişkin ücretler, İş Kanununun 47 nci maddesine uygun olarak ödenir.

Yıllık Ücretli İzin

Madde 11 — Kapıcıya İş Kanunu hükümlerine göre yıllık ücretli izin kullanılır.

Geçici Kapıcı

Madde 12 — Kapıcı yıllık ücretli izin, hastalık izni veya tatil günlerinde görevinden ayrıldığında yerine geçici kapıcı çalıştırılabilir.

Geçici kapıcıya asgari ücretin altında ücret ödenemez.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kapıcı Konutu

Kapıcı Konutu ve Tahliyesi

Madde 13 — Kapıcıya görevi nedeniyle konut verilmesi zorunlu değildir.

Kapıcıya görevi nedeniyle konut verilmişse, konutun 3194 sayılı İmar Kanunu ve Belediye İmar Yönetmelikleri ile öngörülen asgari koşullara uygun olması gerekir.

Kapıcıya, görevi nedeniyle verilmiş olan konut için iş sözleşmesinin devamı süresince kira istenemez.

Kapıcının su, elektrik, ısınma ve sıcak su giderlerine kısmen ya da tamamen katılıp katılmayacağı sözleşme ile belirlenir.

Kapıcı konutunun boşaltılmasında, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun Ek 2 nci maddesi hükümleri uygulanır. Bu konuda iş veya toplu iş sözleşmesinden doğan haklar saklıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yürürlüğe İlişkin Hükümler

Yürürlük

Madde 14 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15 — Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

EK-2. AKP’NİN, CHP’NİN VE MHP’NİN 2011 SEÇİM BEYANNAMELERİN’DEKİ YOKSULLUK VE ÇALIŞMA HAYATINA YÖNELİK KISIMLAR

AKP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk

Sosyal Desteklerde 2023 Hedeflerimiz

2023 için temel hedeflerimiz; yoksulluğun olmadığı geleceğe güvenle bakan bireylerden oluşan, sosyal barış içinde yaşayan dinamik bir Türkiye’dir. Bunun için hedeflerimiz şunlardır:

2023 yılında yoksulluk (gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırı altında kalan nüfusun oranı) yüzde 10’ların altına kalıcı bir şekilde düşürülecektir.

2023 yılına kadar sosyal destek niteliğindeki transferlerin GSYİH’ya oranı 2 puan artırılarak yüzde 3’e çıkarılacaktır.

2015 yılına kadar günlük 2,15 doların altında bir gelire yaşamak zorunda kalan vatandaşımız kalmayacaktır.

2019 yılına kadar günlük 4,3 doların altında bir gelire yaşamak zorunda kalan vatandaşımız kalmayacaktır.

Yoksulluğun geçici bir durum olduğu anlayışı ile dar gelirli kesimlerin bir yandan imkansızlık durumunda yanında olmayı, diğer yandan da bu kesimleri kendi ayakları üzerinde durabilen vatandaşlar haline getirmeyi hedefleyen “sosyal destek” programımızı önümüzdeki dönemde de kararlıkla uygulayacağız. Bu kapsamda;

Sosyal destek ve hizmetlerin hak temelli olarak bütünlük bir şekilde sunulduğu bir sosyal destek sistemi kuracağız.

Sosyal destek ve hizmet politikalarını, sağlık, istihdam ve eğitim politikalarıyla uyumlu yürüteceğiz. Sosyal destek ve hizmet alanında, sağlık, istihdam ve eğitim hizmetleriyle birlikte “Aile Sosyal Destek Programı” (ASDEP) modeli çerçevesinde hane odaklı bir sisteme geçeceğiz. Böylece aile merkezli, vatandaşın ihtiyaçlarını yerinde ve ivedilikle gidermeye ve ailelere rehberlik hizmeti sunmaya yönelik bütüncül bir sistem kuracağız.

Önümüzdeki dönemde sosyal destekler, sosyal hizmetlerle eş zamanlı bir biçimde verilecektir. Örneğin, engellisi olan bir aileye sosyal yardım verilirken, ailenin başvurusuna gerek kalmadan o ailedeki engelliye de gerekli rehabilitasyon hizmetleri verilecektir. Tüm bu yapılanlar ve yapılacaklar yoksulların ihtiyaçlarının birebir görülüp tespit edilmesini ve giderilmesini sağlayacaktır.

Sosyal desteklerde ailenin durumu esas alınacaktır. Her aileye aynı tür ve miktar yardımı yapmak yerine o ailedeki kişi sayısı, kişilerin yaşları, sağlık durumları da dikkate alınacaktır. Ailede çalışabilecek durumda ama çalışmayan kişiler varsa işgücü piyasasına yönlendirilecektir.

Sosyal destek miktarı yoksul aileyi yoksulluktan kurtaracak kadar olacaktır. Ancak, her ailedeki yoksulluk da farklıdır. Bazıları çok yoksul iken bazıları daha az bir gelir desteği ile yoksulluktan kurtarılabilir durumdadır. Bu nedenle her aile için yoksulluktan kurtulmalarını sağlayacak farklı gelir miktarı belirlenecektir.

Bu model çerçevesinde sosyal yardım ve hizmet alanındaki kurum ve kuruluşlar, daha hızlı, etkili ve verimli hizmet sunmak için tek çatı altında yeniden yapılandırılacaktır. Sosyal yardım ve hizmetlerin sunulmasına ilişkin politika ve stratejiler merkezde belirlenirken, kimlerin hangi sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanacağına ilişkin uygulamalar ise aile bazlı olarak tamamen yerel ölçekte yapılacaktır.

Çalışabilecek durumda olan ancak çalışmayan yoksul vatandaşların ise kendi ayakları üzerinde durabilen, üretken bireyler haline getirilmesi için her türlü destek sağlanacaktır. Öğrenci bursları, ücretsiz kitap dağıtımı, gıda, giyecek, yakacak yardımı gibi uygulamalar önümüzdeki dönemde de devam edecektir.

Kayıtlı çalışan kesim de yoksulluk durumuna düşerse bu kişiler de sosyal yardımlarla desteklenecektir. Bu uygulama ile sosyal destek alabilmek için kişilerin kayıt dışı çalışmayı seçmelerinin önüne geçebilecek ve muhtaç kesimin tamamı sosyal destek sisteminden yararlanabilecektir.

“Sosyal Yardım Sisteminin İstihdam ile Bağlantısının Kurulması ve Etkinleştirilmesi Eylem Planı”nı 2010 yılında uygulamaya koyduk. Bu eylem planı kapsamında çalışabilir durumda olan ancak çalışmayan yoksul vatandaşlarımızı kendi ayakları üzerinde durabilecek bireyler haline getirme çabalarımız önümüzdeki dönemde de sürecektir. Bu kişilere iş arama destekleri ve mesleki eğitimler verilirken, kendi kendilerine yeterli hale gelebilecek bir iş buluncaya kadar yardımda verilecektir. Böylece bu kesim hem sosyal destek alacak, hem de işgücü piyasasına hazırlanacaktır.

Yoksullukla mücadelede önemli bir model olan SODES, önümüzdeki dönemde GAP ve DAP illerinin yanı sıra sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük olan diğer illere de yaygınlaştırılacaktır.

Sosyal destek sisteminin etkin ve verimli bir biçimde yürütülebilmesi amacı ile TÜBİTAK-SYDGM işbirliğinde Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi ile Puanlama Formülü Projesi kısa sürede sonuçlandırılacaktır. Bu projenin tamamlanması ile birlikte, sosyal destek başvurusu yapan vatandaşlarımızın muhtaçlık durumlarının ve kişisel verilerinin merkezi veri tabanlarından tespit edilmesi, bütün sosyal destek ve hizmetlere ilişkin iş ve işlemlerin norm ve standart birliği içerisinde yönetilmesi sağlanacaktır.

SYDGM-TOKİ işbirliğinde yürütülen Sosyal Konut Projesi sürdürülerek yoksul hanelere teslim edilmek üzere ilk aşamada 50 bin, ikinci aşamada da 50 bin olmak üzere toplam 100 bin konut yapılacaktır. Bu konutlar ayda 100 TL taksitle verilecektir.

CHP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk

Yurttaşlık Hakkının Güvencesi Sosyal Devlet

- Aile Sigortası'nı getirerek sosyal devleti güçlendirecek, yoksulluğu sona erdireceğiz.

- ‘Yardım yapılan muhtaç vatandaş’ yerine ‘hak sahibi vatandaş’ anlayışına ve uygulamasına geçeceğiz.

- Yoksullukla mücadele için kamu sosyal harcamalarına öncelik verecek, sosyal destekleri bir lütuf değil vatandaşlık hakkı olarak sunacağız.

- Yurttaşlarımızın yoksulluğunu teşhir etmeyecek, yoksulluğu siyasi istismara alet ettirmeyeceğiz.

- Tüm vatandaşlarımız doğumdan ölüme kadar Sosyal Devlet güvencesi altında olacak.

- Yurttaşlık hakkı olarak gördüğümüz eğitim, sağlık ve asgari sosyal güvenlik gibi temel hizmetleri ayrımsız olarak sunacağız.

- Kamu hizmetlerine erişimde bölgeler arası farklılıkları gidereceğiz.

- Devlet yurttaş ilişkisinin çok yönlü olarak daha hızlı ve güvenilir olması için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanacağız.

Yoksullukla Kurumsal ve Etkin Mücadele

- Aile Sigortası ile:

- Güvencesiz yurttaş ve yoksul aile kalmayacak

- Yoksulluk bitecek

- Çocuklarımız, kadınlarımız, yaşlılarımız, engellilerimiz korunacak ve güçlenecek

- Eğitim ve sağlık hizmetlerine herkes ulaşacak

- Toplumsal dayanışma ve uyum gelişecek

- İstihdamda kayıt dışılık azalacak

- Birey ve demokrasi güçlenecek

- Öncelikli olarak bir yoksulluk envanteri hazırlayacak ve sosyal destekleri gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştıracacağız.

- Asgari seviyenin altında geliri olan her haneye yoksulluk durumuna göre “aile sigortası” ödemesi yapacağız. Bu ödeme, ayda 600 TL’nin altında olmayacak, ailede bakılan yaşlı ve engelli sayısına bağlı olarak ayda 1.250 TL ye kadar çıkabilecek.

- Yurttaşlarımızın yoksulluğunu teşhir etmeyecek, yoksulluğu siyasi istismara alet ettirmeyeceğiz.

MHP’nin 2011 Seçim Beyannamesinde Yoksulluk

Sosyal refah düzeni oluşturulacak

İstikrarlı bir ekonomik büyüme ve güçlü üretim ekonomisi tesis edilmek suretiyle; üreten, istihdam yaratan ve üretilen değerden bu süreçte yer alan her kesimin katkısı ölçüsünde adil pay almasını sağlayan, üretim sürecinde yer almayan muhtaçların ise sosyal koruma programlarıyla desteklenmelerini ve yoksulluktan kurtarılmasını öngören bir sosyal refah düzeni oluşturulacaktır.

Bu amaçla özel teşebbüsün uzun vadeli yatırım kararları alabileceği uygun yatırım iklimi oluşturulacak, küçük ve orta ölçekli işletmeler desteklenecek, doğrudan yabancı sermayenin katma değer ve istihdam yaratmak üzere yapacağı yatırımlar özendirilecektir.

Sosyal refah politikamızın esasını; öncelikle yoksul insanların yoksulluktan kalıcı bir şekilde kurtarılarak yoksulluk sınırının altında hiçbir vatandaşın bırakılmaması, toplumun refah düzeyinin yükseltilerek vatandaşların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi oluşturacaktır.

Ekonomik ve sosyal politikaların, dar ve sabit gelirlileri destekleyecek şekilde ahenk içinde uygulanması ve gelirin dengeli dağılımı sağlanacaktır.

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması ve yerel üretim potansiyelinin harekete geçirilmesi için kamu-özel sektör işbirliği geliştirilecektir.

Yoksullukla mücadelede yoksulların üretici konuma getirilmesi esas olacak

Yoksullukla mücadele; sadaka ekonomisi ve yoksulluk kültürünün oluşmasını önleyici, yoksulların üretici konuma geçmesini ve kendi kazandıkları ile geçinmesini sağlayıcı nitelikte olacaktır.

Yoksul kesimlere yönelik ekonomik faaliyetler çeşitlendirilerek gelir getirici projeler desteklenecek, kendi işini kuracak girişimcilere finansman, danışmanlık ve pazarlama desteği sağlanacaktır.

Herhangi bir işte çalışmakla birlikte, yoksul veya yoksullaşma riski altında bulunanlar da sosyal destek ödemelerinden yararlandırılacaklardır.

Kolay kazanç sağlayan ve istihdam öngörmeyen rant ekonomisine son verilecek ve kaynakların üretimi teşvik edecek şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Vergi tabana yayılacak, yoksul kesimin vergi yükü hafifletilecek, uygulanacak transfer politikalarıyla yoksul ve yoksullaşma riski taşıyan kesimin millî gelirden daha fazla pay almaları sağlanacaktır.

Sosyal refahı artıracak destekleyici düzenlemeler yapılacaktır

Yoksulluktan en fazla etkilenen eğitim düzeyi düşük, tarım ve ormancılıkla uğraşan, kendi hesabına ve yevmiyeli işçi olarak çalışan kesimin yoksulluktan kurtarılması için uygulanacak meslek edindirme ve beceri kazandırma programlarıyla tarım dışı sektörlerde istihdam edilmeleri imkânı sağlanacaktır.

Kamuya ait atıl arazilerden kullanılabilir olanları, tarımsal üretim ve istihdam amaçlı olarak işsiz ve yoksul vatandaşlara tahsis edilecektir.

Temel ihtiyaçlar ile eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerin yoksul kesimler için ulaşılabilir ve kullanılabilir olması sağlanacaktır.

İlköğretime ve ortaöğretime devam eden çocukların annelerine yapılan eğitime destek ödeneği, muhtaçlık durumları dikkate alınarak en düşük miktar 50 lira olacak şekilde artırılabilecektir.

Zorunlu eğitimin ve temel sağlık hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların aile bütçesine yük oluşturmasına son verilecektir.

Öğrencilere ilköğretim süresince beslenme desteği verilecektir.

Sosyal koruma bilgi sistemi geliştirilerek sosyal hizmetler ve sosyal yardımların koordinasyonu temin edilecek

Yardıma muhtaç, yaşlı, kimsesiz, güçsüz, engelli ve özel ilgiye muhtaç vatandaşlara yönelik olarak farklı kuruluşlar tarafından yürütülen sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler, çağdaş ve entegre bir sistem olarak yapılandırılacaktır.

Sosyal koruma bilgi sistemi geliştirilerek gerçek yoksulların hakkaniyete uygun bir şekilde sosyal yardım programlarından yararlanması ve hiç bir kimsenin aç ve açıkta kalmaması sağlanacaktır.

Sosyal yardım uygulamasının etkin olarak denetimi sağlanarak haksız yararlanmaların önüne geçilecek, gönüllülük esasına dayanan yardım programlarının hayırseverleri ve yoksul vatandaşları istismar etmesine fırsat verilmeyecektir.

Sosyal yardımların yoksul kesimlere daha etkin bir şekilde ulaştırılması için merkezi idareyle iş birliği içinde; mahallî idarelerin, özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri desteklenecektir.

Etkin, hakkaniyetli sosyal hizmet ve sosyal yardım programları uygulanacak

“Sosyal dayanışma ve kardeşliğin pekiştirilmesi” amacıyla bölgesel gelişmişlik farklarının giderilmesine ilişkin tedbirlerin yanı sıra, terör olaylarından zarar görmüş vatandaşlarımıza Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’ndan yardım yapılacaktır.

Muhtaç durumda olan ailelerin en az bir ferdine iş imkânı sağlanacak, iş sağlanana kadar, halen yürürlükte olan asgari ücretin yarısı kadar yaklaşık 320 TL “**Aile Sigortası**

Yardımları” ödeme programı başlatılarak ailelere sosyal koruma uygulaması yapılacaktır. Bu ödemenin öncelikle ev hanımlarına yapılması esas olacaktır. Asgari geçim standardı düzeyi esas alınarak asgari ücrette sağlanacak artış, aile sigortası yardımı tutarına da yansıtılacaktır.

Emeklilere, her yıl bir defa Eylül ayı içinde kışa hazırlık yardımı olmak üzere bir maaş tutarında ödeme yapılacaktır.

Gazilere, şehit ailelerine, terörle mücadele ederken mağdur ve malul olanlara yapılan sosyal tazmin ödemelerinin, onurlu bir hayat sürdürülebilecek düzeyde olması sağlanacak, bunların sosyal konutlardan bedelsiz olarak yararlanması temin edilecektir.

Gazilerin, şehit ailelerinin, terörle mücadele ederken mağdur ve malul olanların öncelikli olarak işe yerleştirilmeleri, üretime katkıda bulunmaları ve topluma kazandırılmaları sağlanacaktır.

Yoksulların, gazilerin, şehit ailelerinin, terörle mücadele ederken mağdur ve malul olanların kamu hizmetlerinden yararlanmalarında avantaj sağlanacak, bu çerçevede elektrik, doğalgaz, su ve telefon hizmetlerine özel tarife uygulanacak ve bedeli ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde devlet tarafından karşılanacaktır.

Konutu olmayan muhtaç kimselere sosyal konut sağlanacak, konut sağlanamadığı durumda ise kira yardımı yapılacaktır.

65 yaşını doldurmuş, muhtaç durumdaki kişilere ödenen aylık, 105 liradan 250 liraya yükseltilecektir.

İstiklal savaşı, Kore ve Kıbrıs gazileri ile vatani hizmet tertibinden bağlanan aylıklar brüt asgarî ücret tutarına yükseltilecektir.

Terörle mücadelede şehit veya gazi olmuş kamu görevlileri ve köy korucuları ile güven ve asayişini korumak, kaçakçılığı men, takip ve tahkikle görevli olanların sakat kalmaları ya da hayatını kaybetmeleri halinde hesaplanan aylıklarının, en az brüt asgari ücret kadar artırılarak bağlanmasına yönelik düzenleme yapılacaktır.

Muhtaç durumdaki engelli vatandaşlardan; 18 yaşını dolduran ve başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek düzeyde engelli olanların aylıkları 315 liradan 450 liraya, diğer engelli aylığı ve 18 yaş altı engelli yakını aylığı ise 210 liradan 300 liraya yükseltilecektir.

Bakıma muhtaç engellilere evde bakım ücretinin verilmesinde aranan azami gelir tutarı (aile içi kişi başına geliri net asgarî ücret tutarının 2/3'ünden az olma), brüt asgari ücret tutarına yükseltilecektir.

Sosyal yardım ve gelir artırıcı önlemlerle gıda yoksulluğu sorunu çözülecektir.

Yoksullaşma riski bulunan kesimlere destek projeleri uygulamaya konulacaktır.

Beş yaş altı bebek ve çocuklar ile hamile veya loğusa annelere beslenme ve sağlık yardımı verilecektir.

Yoksullara yönelik, bireysel veya toplu konut yatırımlarında her türlü belediye harç ve vergileri kaldırılacaktır.

Muhtaç durumdaki ailelere aylık temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri harcama kartları (HİLALKART) verilecektir. Çeşitli adlar altında yapılması öngörülen sosyal destek ödeme tutarı bu kartlara yüklenecektir. Diğer taraftan, küçük esnafın desteklenmesi amacıyla bu kartlar sadece ikamet edilen mahaldeki (ilçe – belde) esnaftan yapılacak alışverişte geçerli olacaktır

AKP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı

Ak Parti iktidarı, Cumhuriyetimizin 100. yılına kadar evrensel standartlarda ve uluslararası taahhütlerine uygun, kaliteli ve güvenceli bir çalışma hayatını tam olarak tesis edecektir.

Yapılacak yeni düzenlemeler sayesinde örgütlenme önündeki engeller kaldırılarak, sendikal örgütlenme oranları ile toplu sözleşmelerden yararlanma oranları AB ortalaması düzeyine çıkarılacaktır.

Onaylanan ILO sözleşmeleri bakımından AB ortalaması düzeyine çıkılacaktır.

Ülkemizde iş kazası ve meslek hastalıkları gerekli yasal ve idari düzenlemeler yapılarak, gelişmiş ülkeler düzeyine indirilecektir.

Çalışanları çalışma koşulları evrensel standartlara ulaştırılacak, iş sağlığı ve güvenliği kültürü geliştirilecek ve çalışma hayatının kalitesi yükseltilecektir.

Bu vizyonu gerçekleştirmek için öncelikle gerçekleştirilecek strateji ve politikalarımız şunlardır:

Ülkemizde ilk defa iş sağlığı ve güvenliği alanında politika, tedbir ve önceliklerimizi içeren bir strateji belgesini hazırlayacağız.

Ülkemizde iş kazası ve meslek hastalıklarını önlemek amacı ile AB düzenlemelerine uygun, bütün çalışanları kapsayan ayrı bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nu çıkaracağız.

Toplumumuzda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin artırılmasında etkili bir organizasyon olan Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi'nin 19'cusunu ülkemizde gerçekleştireceğiz.

Sendikal örgütlenme ve toplu iş sözleşmesi sistemi ile grev ve lokavt haklarının AB standartlarına ve ILO normlarına uygun bir şekilde düzenlenmesi amacıyla 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun değiştirilmesi için sosyal taraflarla birlikte devam eden çalışmalarımız tamamlanacak ve yasallaştırılacaktır.

Anayasa değişikliği ile kamu görevlilerine verilen toplu sözleşme hakkının kullanılabilmesi için 4688 sayılı Kanun'da gerekli yasal düzenlemeleri yapacağız.

İstihdamın artırılması ve kayı dışılığın azaltılması amacıyla, güvenceli esneklik yaklaşımı çerçevesinde esnek çalışma modellerini teşvik edecek ve yaygınlaştıracacağız. Bu kapsamda sosyal diyalog kanallarını etkili olarak işletecek ve gerekli yasal düzenlemeleri hayata geçireceğiz.

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin çalışma şartlarının iyileştirilmesine yönelik başlattığımız hazırlıkları sonuçlandıracağız. Böylece bu işçilerimizin daha güvenli seyahat etmelerini, çocuklarının eğitimine devamını, daha iyi barınma, sağlık ve sosyal güvenlik şartlarına kavuşmalarını sağlayacağız.

CHP'nin 2011 Seçim Beyannamesinde Çalışma Hayatı

İnsan Onuruna Yaraşır Ücret, Güvenceli Çalışma

• Yaşama hakkının ayrılmaz parçası olan çalışma hakkının adil ve elverişli koşullarda, insanca yaşama olanağı sağlayacak bir ücret karşılığında gerçekleşmesini sağlayacağız.

- Asgari ücreti, çalışanın insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürebilmesini sağlayacak düzeyde belirleyeceğiz.
- Çalışma hayatına ilişkin düzenlemeleri Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) emek ve emek haklarını koruyan sözleşmelerine ve Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyumlu olacak şekilde evrensel kurallar çerçevesinde yapacağız.
- Dul ve yetimlerin güvencesi olan "asgari aylık" uygulamasını tekrar yürürlüğe koyacağız.

Herkes İçin Sendikal Haklar

- Hak ve çıkarlarını sendikaları aracılığıyla savunmak isteyen her yurttaşımızın bu temel hakkını karşılayacak ve güvence altına alacak yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Sendikaya üyelik hakkı, toplu sözleşme hakkı ve grev hakkını hiçbir kısıtlama ve müdahaleye fırsat vermeyecek şekilde bütün çalışanlara tanıyacağız.
- İşçi, kamu çalışanı ve her kesimden çalışanların kurduğu sendikaların üst kuruluşlarda ortak örgütlenmelerini özendirerek düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.
- Sendikaları, başta siyasi otorite olmak üzere, her türlü gücün karışmasına karşı koruyacağız.
- Sendikalı işçi, kamu görevlisi, işyeri sendika temsilcisi ve sendika Yöneticilerinin çalışma hakkı ve çalışma koşullarını mutlak güvence altına alacağız.
- Sendikaların yönetim ve işleyişine üye iradesinin doğrudan ve etkin olarak yansıtacağı bir yapılanma sağlayacağız.
- Noteri, işçi ve sendika arasındaki ilişkinin düzenleyicisi olmaktan çıkaracağız. İşçi sendikalarına üyeliği, işçinin özgür iradesinin yansıtacağı yöntemlere dayandıracacağız.
- Toplu sözleşme sürecinde % 10 işkolu barajını sendikalar için engel oluşturmaktan çıkaracak, etkin işleyen ve her türlü baskıdan uzak bir yetki sistemi kuracağız.
- Grev hakkının özünü zedeleyen ve bu hakkın kullanılmasını fiilen engelleyen düzenlemeleri kaldıracağız.
- Grevi sadece toplu sözleşme sürecinde uygulanabilecek bir hak olmaktan çıkaracak; genel grev, hak grevi ve dayanışma grevini yasallaştıracacağız.

Kamuda Taşeronlaşmaya ve Güvencesiz Çalışmaya Son

- Kamu hizmetlerinin tam zamanlı, iş güvenceli, kadrolu işçi ve memurlar tarafından görülmesi ilkesini benimseyeceğiz.
- "Eşit değerde işe eşit temel ücret" uygulamasını hayata geçirecek, kamu çalışanları arasındaki ücret adaletsizliklerini gidereceğiz.
- Kamuda taşeron işçiliği, sözleşmeli personel (4/B) ve geçici personel (4/C) gibi uygulamalara son vereceğiz. Bu personeli memur ve işçi kadrolarına geçireceğiz.
- Başta sağlık hizmetleri olmak üzere, yerel yönetimlerde, KİT'lerde, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında taşeron işçiliğine son vereceğiz. Taşeron işçileri ILO normlarına göre kadrolu olarak çalıştıracacağız.
- Ücretli çalışanların farklı statülerde istihdamından dolayı hak ve özgürlüklerinde ayrımcılık yapılması uygulamasına son vereceğiz.
- Kamudaki öğretmen açığını kapatmak için atama bekleyen öğretmenlerin atamalarını bir an önce gerçekleştireceğiz. Tüm sözleşmeli öğretmenleri kadroya geçireceğiz.
- Kayıt dışı istihdam sorununu, kayıt dışılığı özendiren aşırı yükleri azaltarak, kayıt içine girmeyi teşvik ederek ve denetime ağırlık vererek çözeceğiz.

- Kamu personelinin seçiminde ve yükseltilmesinde etik değerlerin yüksekliği ve mesleki yetkinliği temel ölçüt olacak, dil, din, mezhep, etnik köken ve cinsiyet ayrımcılığına son vereceğiz.

- Kamu personel yönetiminde aile birliği ilkesini esas alacağız.

Yaşam Boyu Öğrenme, Vasıflı İşgücü

- Etkili bir işgücü planlamasını uygulamaya koyacağız.
- Eğitim ve işgücü politikaları arasındaki bağlantıları güçlendirecek, işgücü piyasası tarafından talep edilen niteliklere sahip insan yetiştirilmesini esas alacağız.
- İşgücü donanımını artırmak amacıyla, aktif istihdam ve mesleki eğitim politikaları geliştireceğiz.

- İş gücünün, üretim sürecinde eğitimine ve yeni beceriler edinmesine yönelik “yeniden beceri kazandırma” “yaşam boyu öğrenme” ve “işbaşında eğitim” gibi faaliyetlere yaygınlık ve etkinlik kazandıracacağız.

- İşini kaybedenlerle, genç ve kadın işsizlere yeni beceriler kazandıracak kısa süreli eğitim programları uygulayacağız.

- İş-Kur ile sanayi kesimi işbirliğinde Türkiye genelinde vasıfsız işçilerin becerilerini arttırmaya dönük uzun vadeli bir eğitim programı uygulayacağız. Programı imalat sanayinde faaliyet gösteren şirketlerin mevcut iç eğitim modülleri ile destekleyeceğiz.

- Program kapsamında 500-750 bin işsiz yurttaşımızı kademeli olarak 9-12 aylık eğitim programlarına yerleştireceğiz. Bu yurttaşlarımıza eğitim süresince asgari ücret tutarında ödeme sağlayacağız.

Güçlü Eğitim-İstihdam Bağlantısı, Meslek Lisesi Öğrencilerine Sigorta

- Teknik meslek liselerinde ve meslek yüksek okullarında okuyan gençleri tam zamanlı sigortalı sayacak, primlerin bu okulların bütçelerine konulan ödenek ile karşılanması yoluyla mesleki teknik eğitim özendirileceğiz.

- Her ilde ve ülke çapında ihtiyaç olan mesleklere yönelik düzenli analizler yaparak Türkiye'nin istihdam haritasını çıkaracak, mesleki eğitimi bu haritaya göre şekillendireceğiz.

- Mesleki Eğitimde sosyal diyalogu güçlendireceğiz. Bu amaçla sosyal paydaşların eğitime ilişkin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi için gerekli düzenlemeleri yapacağız.

- Sosyal diyalogun kurulması çerçevesinde oluşturulan bölgesel düzeydeki “İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları” yanında ulusal düzeyde “İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu”; sektörel düzeyde “Sektörel İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları” ve okul düzeyinde de “Okul-Sanayi Danışma Kurulları”nı oluşturacağız.

- Organize sanayi bölgelerinde yatılı mesleki eğitim birimleri oluşturacağız. Organize sanayi bölgelerini mesleki eğitim kampüsleri haline getireceğiz.

- Mevcut Mesleki Eğitim Merkezleri’ni, yaşam boyu eğitim anlayışına uygun olarak, her yaşta insanımıza beceri kazandırma doğrultusunda yeniden yapılandıracağız.

Herkes İçin Daha İyi Çalışma Koşulları

- “Temel İş Yasası”nı çıkaracak, iş yasası kapsamı dışında işçi bırakmayacağız.

- İşçilerin aşırı sürelerde çalıştırılmalarına izin vermeyeceğiz. Yurttaşlarımızın yaşamaya daha çok zaman bulmasını sağlayacağız.

- İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili mevzuatı, sosyal tarafların aktif katılımı ile tüm işyerlerini ve tüm çalışanları kapsayacak biçimde düzenleyeceğiz.

- Tersaneler, madenler ve inşaatları ölüm tuzağı olmaktan çıkaracak, iş kazalarında ölümü kader olarak algılayan anlayışa son vereceğiz.

MHP'nin 2011 Seçim Beyannameğinde Çalışma Hayatı

Hakların dengeli bir şekilde korunduğu çalışma hayatı tesis edilecek

Çalışma hayatı işçi ile işveren haklarının dengeli bir şekilde korunması yanında, işin korunmasını da dikkate alan politikalar çerçevesinde tanzim edilecektir.

Güvenceli bir şekilde esnek çalışma yöntemleri uygulamaya konulacak, çalışma hayatı ve sosyal sigorta alanında bu yönde gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Çalışanlar arasındaki ücret dengesizliğini giderecek, liyakati ve başarıyı esas alan bir ücret sistemi oluşturulacaktır.

Ücretlerin sadece enflasyon oranındaki artışı dikkate alan bir anlayışla belirlenmesi yerine, çalışanların ekonomik büyümeden pay alacağı şekilde belirlenmesi sağlanacaktır.

Asgari ücretin belirlenmesinde, asgari geçim standardı düzeyi esas alınacaktır. 2011 yılı itibariyle de net asgari ücret 825 lira olacaktır.

Ücretlilerin gelir vergisi oranı kademeli olarak yüzde 10'a indirilecektir.

Ferdî iş uyuşmazlıklarının; işçi, işveren ve kamu temsilcisinden oluşan bir arabuluculuk sürecinden geçmesi sağlanarak, yargıya gitmeden çözümüne yardımcı olacak düzenlemeler yapılacaktır.

Çağdaş normlarda sürdürülebilir sosyal sigorta sistemi tesis edilecek

Vatandaşların geleceğinden emin olması ve yüksek standartlı bir hayat sürmesi için, bütün nüfusu kapsayacak şekilde nimet-külfet esasına göre işleyen çağdaş normlarda sosyal sigorta sistemi oluşturulacaktır.

Sosyal sigorta sistemi; hukuki boyutu itibariyle "uygulanabilir", mali boyutu itibariyle "sürdürülebilir" ve ilgili taraflarca "kabul edilebilir" bir yapıya kavuşturulacaktır.

Sosyal güvenlik sisteminin bilgi teknolojileri alt yapısı güçlendirilecek, hak kaybını ve mükerrer yararlanmayı önleyen etkili, erişilebilir ve sürdürülebilir hizmet sunan bir yapı oluşturulacaktır.

Sosyal sigorta programları, aktüeryal denge içinde etkili ve özerk bir yapıda yönetilecek, sistemin sürdürülebilirliğini sağlamak için fon yönetimi etkinleştirilecektir.

Prim gün sayısını tamamlamakla birlikte yaş haddini doldurmadığından emekliye ayrılamayan ve zorunlu sigortalılıkları sona eren kişilerin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin, sağlık sigortası kapsamında sağlık hizmetlerinden yararlanabilmelerine imkân sağlanacaktır.

Hak kaybını ve mükerrer yararlanmayı önleyen hızlı, etkili ve erişilebilir hizmet sunan bir sosyal güvenlik sistemi oluşturulacaktır.

Sigortasız çalışma önleneyecek

Sigortasız çalışma ve çalıştırma önlenerek aktif sigortalı sayısı artırılacak ve bu suretle hem sistemin sürdürülebilirliği sağlanacak, hem de sigortalının mağdur edilmesi önlenecektir.

Kayıt dışı işçi istihdamına yol açan mevzuat, maliyet, denetim yetersizliği, bürokrasi gibi hususlarda alınacak tedbirlerle kayıtlılık özendirilecektir.

Sendikal haklar ve çoklu danışma mekanizması oluşturulacak

Sendikal haklar çağdaş normlara uygun hale getirilecektir. Memur kavramının yeniden tanımlanması ve daraltılmış bir memur kavramı dışındaki çalışanların çağdaş sendikal haklara kavuşturulması temin edilecektir.

Çalışma hayatındaki problemlerin çözümü ve çalışma barışının tesis edilmesi için çalışma hayatındaki çoklu danışma mekanizmaları güçlendirilecek ve tarafların etkin katılımları sağlanacaktır.

Sendikaların sadece ücret sendikacılığı yapmaları yerine; eğitim ve araştırma faaliyetlerine ağırlık vermeleri, iş ortamında ve teknolojiye meydana gelen değişmelere uyum sağlayıcı beceri kazandırma programlarına yönelmeleri ve iş barışına katkıda bulunmaları sağlanacaktır.

Endüstri ilişkilerinde haklara saygı esas alınacak, iş uyuşmazlıklarının iyi niyetli yaklaşımlarla çözümüne önem verilecek, örgütlenme önündeki engeller kaldırılacaktır.

Meslek standartları sistemi etkinleştirilecek

Eğitimin kalitesi ve iş gücünün beceri düzeyini doğrudan etkileyecek ve eğitim ile işgücü piyasası arasında koordinasyonu sağlayacak “Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme Sistemi” etkin bir şekilde kurumsallaştırılacaktır.

Yurt dışındaki vatandaşlarımızın çalışma hayatına ilişkin sorunları giderilecek

Yurt dışındaki vatandaşlarımızın hak ve hukukunun korunmasına ve buldukları ülkelerde karşılaştıkları sorun ve sıkıntıların giderilmesine ilişkin olarak uluslar arası hukuk ve devletlerarası ilişkiler çerçevesinde her türlü girişimde bulunulacaktır.

Bu çerçevede, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın buldukları ülkelerde insan olmaktan kaynaklanan temel hakları kullanmada, ücret ve çalışma şartlarında, eğitimde, işe yerleşme ve iş kurmada, aile bütünlüğünün tesis edilmesinde o ülke vatandaşlarıyla eşit muameleye tabi olması ve her türlü kazanılmış haklarının korunması sağlanacak, sosyal ve ekonomik dışlanmaya muhatap olmaları önlenecektir. Vize ve çalışma izinlerine ilişkin sorunlar, alınacak tedbirlerle çözüme kavuşturulacaktır.

İş kazaları önlenecek, işçi sağlığı ve iş güvenliği ön planda tutulacak

İş sağlığı ve güvenliğinin çağdaş normlarda sağlanması için her türlü teknik, hukuki ve idari tedbirlerin alınması sağlanacak ve denetimler etkinleştirilecektir.

Maden ocaklarının işletmesi çağın teknolojik gelişmelerinden yararlanarak yapılması sağlanacak ve işçi sağlığı ve güvenliğinden taviz verilmeyecektir. İş kazası sonucu oluşan sakatlıkları nedeniyle bağlanan sürekli iş göremezlik gelirin belli bir gelir düzeyinin altına inmemesi için alt sınır getirilecektir.

EK-3. ANKET FORMU**1- Oturdukları ev kaçınca katta?**

.....

2- Bu katta oturmaktan memnun musunuz? Memnunum Ne memnunum ne değilim Memnun değilim**3- Cinsiyet** Kadın Erkek**4- Yaş** 18-25 26-35 36-50 51+**5- Eğitim durumunuz nedir?** Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise
 Ön Lisans Lisans**6- Babanızın mesleği nedir? (Emekli ise emekli olmadan önceki mesleği nedir?)** Memur Esnaf İşçi Çiftçi
 Serbest meslek Diğer.....**7- Babanızın eğitim durumu nedir?** Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise
 Ön Lisans Lisans**8- Annenizin mesleği nedir?** Memur Esnaf İşçi Çiftçi
 Ev hanımı Serbest meslek Diğer.....**9- Annenizin eğitim durumu nedir?** Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise
 Ön Lisans Lisans**10- Hanede siz dahil kaç kişi yaşıyor?** Yalnız ben yaşıyorum 2 3 4 5 6 7 8**11- Hanede siz dahil kaç kişi çalışıyor?** Yalnız ben çalışıyorum 2 3 4 5 6 7 8**12- Hanenizin aylık toplam geliri ne kadar?** 500-750 TL 751-1000 TL 1001-1250 TL
 1251-1500 TL 1501-1750 TL 1751-2000 TL 2001+**13- Doğduğunuz yer neresidir?** İl İlçe Köy Diğer.....**14- Dışarıdan göç ettiyseniz nereden göç ettiniz?** Isparta ilçe Isparta köy Isparta dışı il Isparta dışı ilçe
 Isparta dışı köy Diğer.....**15- Yaptığımız işten (apartman görevlisi olmaktan) memnun musunuz?** Kesinlikle memnunum Memnunum Ne memnunum ne değilim
 Memnun değilim Kesinlikle memnun değilim

16- Çocuğunuzun (varsa) bu işi yapmasını ister misiniz?

- Kesinlikle evet   Evet   Yapsa da olur yapmasa da
 Hayır   Kesinlikle hayır

17- Bu işi (apartman görevliliğini) bulmanızda size kim aracı oldu?

- Kendim buldum   Akrabam   Arkadaş –tanıdık   İş-kur
 Diğer.....

18- Aylık ücreti bu işle (apartman görevliliği ile) aynı olan başka bir işte çalışmak ister miydiniz?

- Evet   Olabilir   Hayır

19- En çok hangi konuda çevrenizdeki insanlardan (akraba, hemşeri, arkadaş, komşu gibi) destek alırsınız?

- Hiçbir konuda   Nakit para   Eğitim   Yiyecek   Giyecek
 Diğer.....

20- Başka kişilerden zekat, fitre, giysi, gıda gibi yardım alıyor musunuz?

- Evet   Bazen   Hayır

21- Devlet tarafından yapılan yardımlardan yararlanıyor musunuz?

- Evet   Kısmen   Hayır

22- Giysi ihtiyaçlarınızı en çok nereden karşılırsınız?

- Eş-dost-akrabanın verdiklerinden
 Seyyar satıcıdan
 Pazardan
 Ucuz mal satan yerlerden
 Kaliteli ve markalı satış yapan büyük mağazalardan
 Diğer.....

23- Kırmızı et ve ürünlerini ne sıklıkla tüketirsiniz?

- Her gün   Haftada bir gün   Ayda birkaç gün   Ayda bir
 Kurban bayramı sonrasında ki günlerde   Hiç

24- Aşağıdaki sosyal faaliyetleri ne sıklıkla gerçekleştirirsiniz?

- Her zaman   Sık sık   Fırsat buldukça   Nadiren   Hiç
- Sinema
 Konser
 Piknik
 Kültürel gezi
 Kayak
 Aqua park

25- Geçim sıkıntısı çektiğiniz zamanlarda en çok neden tasarruf yaparsınız?

- Gıda   Giysi   Telefon   Ulaşım
 Temizlik maddeleri   Diğer.....

26- Aylık nakit para olarak birikim yapabiliyor musunuz?

- Her ay yapıyorum Bazı aylar yapıyorum Hiç zaman yapamıyorum
Diğer

27- Sizce yoksulluğun en önemli nedeni nedir?

- İşsizliğin olması
İnsanların çalışmaması
Eğitim seviyesinin düşüklüğü
Eşit imkanların sağlanmaması
Devletin çalışma hayatına ve ekonomiye yönelik politikaları
Diğer.....

28- Siz kendinizi yoksul olarak görüyor musunuz?

- Evet Kısmen Hayır

29- Sizce sizin yoksulluğunuzun en önemli sebebi nedir? (29.Soruya evet ve kısmen diyenlere sorulacak)

- Eğitim seviyemin düşüklüğü
Diğer insanlarla eşit imkanlara sahip olamam
Devletin ekonomiye yönelik politikaları
Devlet yardımlarından yararlanamamam
Geliri yüksek bir işe sahip olamamam
Diğer.....

30- Ailenizde çalışan olmasına rağmen yoksul olmanızın nedeni nedir?**(29.Soruya evet ve kısmen diyenlere sorulacak)**

- Eğitim seviyemizin düşük olması
Düşük ücretle çalışıyor olmamız
Hanedeki birey sayımızın fazla olması
Devletin çalışma hayatına yönelik politikaları
Çevremizden yeteri derecede maddi olarak yardım alamamak
Devlet tarafından sağlanan yardım imkanlarından faydalanamamak
Diğer.....

31- Sizce yoksulluğa yönelik çözümler yardım dernekleri gibi sivil toplum kuruluşları tarafından mı yoksa devlet tarafından mı yapılmalı?

- Devlet tarafından
Sivil toplum kuruluşları tarafından
Dini cemaatler tarafından
Fikrim yok

32- Genel seçimlerde partilerin yoksulluk üzerine söylemleri sizin oy verme eğiliminizi etkiliyor mu ya da etkiler mi?

- Kesinlikle etkiler Etkiler Ne etkiler ne etkilemez
Etkilemez Kesinlikle etkilemez

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı : Mustafa Özcan TAŞKESEN

Doğum Yeri ve Yılı : Konya/Hüyük-1988

Medeni Hali : Evli

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : SDÜ Sosyoloji Bölümü (2006-2010)

Yüksek Lisans Öğrenimi: SDÜ SBE ÇEKO Anabilim Dalı (Tez aşamasında)

Yabancı Dil ve Düzeyi:

1-İngilizce (Düşük seviyede)

İş Denevimi:

1-Atabey Lisesi (2010-2011 Ücretli Rehber Öğretmenliği)

2-SDÜ Eğirdir MYO (2011-2012 Ücretli Öğretim Görevliliği)